TELUGU SHORTHAND
INSTRUCTOR & KEY

తెలుగు సంక్షిప్తలిపి బోధిని-కీలకము

N. VENUGOPAL NAIDU

AND

V. S. R. KRISHNA SASTRY

Published by

THE GOVERNMENT OF ANDHRA PRADESH

1981

All rights reserved by the
Andhra Pradesh Government.

Printed in India
at the Andhra Pradesh Govt. Text-book Press,
Mint Compound, Hyderabad-500004,
Andhra Pradesh.

Introduction

Late Rao Sahib M. Sreenivasa Rao, Shorthand Instructor, Police Training College, Vellore, Composite Madras State, was the pioneer in the development of Shorthand systems for South Indian Languages including Telugu. A Kannadiga by birth late Rao Sahib M. Sreenivasa Rao did a signal service to the Telugu people by formulating a shorthand system for their language. Inspired by the Pitman's system in English language, he adopted the broad principles of that system and brought forth the first Telugu Shorthand Manual in 1916. Eversince it has been the only recognised text book for Telugu Shorthand.

2. With the formation of the Andhra State on 1st October, 1953, efforts are being made to introduce Telugu as the Official Language. As far as shorthand is concerned late Sri Sreenivasa Rao's book was found to be inadequate for the purposes of achieving high speed.

3. Soon after the formation of Andhra State on 1st October, 1953, the State Government appointed a Committee under the Chairmanship of Sri V. Narayana Murthy, of which Sri N. Venugopal Naidu was also a member, to suggest, among other things, a standard text book for Telugu Shorthand. The Committee examined various text books on Telugu Shorthand received by them and came to the unanimous conclusion that none of them was suitable for adoption as the standard book. The Committee further suggested that a Board of Editors experienced in the art of Telugu Shorthand may be appointed to revise late Sri Sreenivasa Rao's book in accordance with the principles enunciated by them.

4. The Andhra Pradesh Government after due consideration of the Report, entrusted to the Director of Technical Education in 1960, the revision of the late Sri Sreenivasa Rao's book. Accordingly, the Director of Technical Education got the Shorthand Manual revised with the assistance of Sarvasri N. Venugopal Naidu and V. S. R. Krishna Sastry, Reporters of the Andhra Pradesh Le?islative Assembly.

మొదటి ముద్రణలో విడివిడిగా ప్రచురించిన బోధిని, కీలకములను రెండవ ముద్రణలో ఒకే సంపుటిగా ప్రచురించుచున్నాము. విషయభాగమున మౌలికమైన మార్పులేమియు చేయలేదు. స్వల్ప దోషములు–కొన్ని మేము గమనించినవి, కొన్ని మిత్రులు మా దృష్టికి తెచ్చినవి–ఇందులో సవరించినాము.

1981

గ్రంథకర్తలు

విషయసూచిక

అధ్యాయములు		పుట
1. విద్యార్థికి సలహా ; హల్లులు ...	...	1
2. అచ్చులు, ద్వ్యచ్చులు, స్థానలేఖనము	...	18
3. పదవర్ణములు, విరామచిహ్నములు	...	23
4. చిన్నసున్నలు	...	35
5. పెద్దసున్నలు	...	47
6. కోలసున్న	...	57
7. చిన్నకొక్కెములు, క్లుప్తరూపములు (మొదటి భాగము)	...	64
8. పెద్దకొక్కెములు ...	...	95
9. పర్యాయ రూపములు ...	...	110
10. అర్ధరేఖలు	...	124
11. రెట్టింపు రేఖలు ...	...	139
12. అరసున్నలు	...	147
13. ఉపసర్గలు	...	159
14. అంకెలు, అంత్యప్రత్యయములు, క్రియాంతములు, క్లుప్తరూపములు (రెండవభాగము)	...	166
15. సంక్షిప్త లేఖకునకు మరికొన్ని సలహాలు	...	197
అనుబంధము I—పదవర్ణముల పట్టిక	...	221
అనుబంధము II—తెలుగులో తరచుగా వాడబడు ఇంగ్లీషు పదములయొక్క సంక్షిప్తలిపి రూపములు	...	233

అధ్యాయము 1

విద్యార్థికి సలహా

తెలుగు సంక్షిప్తలిపి నభ్యసించి ఉపన్యాసముల నీ సంక్షిప్తలిపిలో తీసుకొని వాటిని తప్పులు లేకుండా తెలుగు భాషలో వ్రాయగోరు విద్యార్థి ఈ పుస్తకములోని ప్రతి అధ్యాయమును బాగుగా జదివి, అందలి సూత్రములను లెస్సగ మనస్సున నాటించుకొని, ప్రతి యధ్యాయము చివరనున్న యభ్యాసములను పలుమారు వ్రాయుట మిగుల ఆవశ్యకము. సంక్షిప్తలిపి కష్టమగు విద్యయని ఎంత మాత్రము విద్యార్థి తలచరాదు. క్రమముగా కృషిచేయక యిష్టము వచ్చినప్పుడు మాత్రమే అభ్యసించు వారలకు కష్టసాధ్యమే. కాని ప్రతిదినము క్రమముగా, పట్టుదలగా నభ్యసించువారి కిది సులభసాధ్యము. కనుక ప్రతిదినము క్రమముగా దీని నభ్యసించుటకు కొంత కాలము నిర్ణయించు కొనవలెను. క్రమమగు పరిశ్రమచేతను, ఎడతెగని పట్టుదల చేతను సంక్షిప్తలిపిని వేగముగా వ్రాయుటకు వీలగును. పూర్వ మెప్పుడును పిట్మెను సంక్షిప్తలిపి పద్ధతి నెరుగని విద్యార్థికూడ ఉపాధ్యాయుని సహాయములేకయే ఈ తెలుగు సంక్షిప్తలిపి నభ్యసించుటకు వీలుగా సూత్రములు, ఉదాహరణములు, అభ్యాసములు ఈ పుస్తకము నందివ్వ బడినవి. ఈ సంక్షిప్తలిపి పద్ధతులు కూడ పిట్మెను సంక్షిప్తలిపి పద్ధతుల ననుసరించి యుండుటచే యా పద్ధతిని ఇదివరకు యెరిగిన విద్యార్థి పిట్మెను పద్ధతి నెరుగని వాని కంటె వేగముగను, సులభముగను వీనిని గ్రహించగలడు.

సంక్షిప్తలిపి రూపములు, అక్షరములు గీతకుపైన, గీతమీద, గీతగుండా వ్రాయబడును. కనుక మొదటి నుంచియు విద్యార్థి ఈ లిపిని అభ్యసించుటకు రూళ్ల నోటు పుస్తకములనే ఉపయోగించవలెను. సంక్షిప్తలిపి యక్షరములు కొన్ని తేలికగను, కొన్ని దట్టముగను వ్రాయవలెను. కనుక సన్నని మొన గలిగిన సంక్షిప్తలిపి పెన్సిలు **(Shorthand pencil)** వాడవలెను. సన్నని లేక మధ్యరకపు మొనగలిగిన ఫౌన్‌టెన్ కలమునైనను మొదటినుంచి వాడవచ్చును.

హల్లులు

1. సంక్షిప్తలిపి రూపములు సాధారణ రేఖాగణిత రూపములనుండి తీసుకొనబడినవి. ఇవి సరళ రేఖ, వృత్తము, వృత్తచాపము (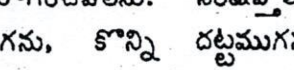) రూపములు కలిగియుండును. ఈ సంక్షిప్త రేఖల పొడవు సుమారు $\frac{1}{8}$ అంగుళము ఉండవలెను. ఒక వేళ అంతకంటె కొంచెము హెచ్చుగానో తక్కువగానో వ్రాసినప్పటికినీ అదే ప్రమాణమును విద్యార్థి ఎల్లప్పుడును అనుసరించవలెను. కొన్ని అధ్యాయముల తరువాత అర్థ రేఖలు, రెట్టింపు రేఖలు ప్రవేశపెట్టబడినవి. కనుక రేఖలయొక్క పొడవులో ఒకే ప్రమాణమును ఎల్లప్పుడు అనుసరించుట ముఖ్యము. ఈ సంక్షిప్తలిపి హల్లుల క్రమము వ్యాకరణము ననుసరించి గాక, ఉచ్చారణ క్రమము ననుసరించి స్వభావసిద్ధముగా ఓష్ఠ్యములతో నారంభమై కంఠాక్షరములతో

అంత్యమగునని చెప్పవలసియున్నది. ఈ అక్షరముల ఉచ్చారణలోని భేదము ననుసరించి కొన్ని సంక్షిప్తాక్షర రేఖలు తేలికగాను, కొన్ని దట్టముగాను వ్రాయబడినవి :

హల్లుల పట్టిక

వర్ణము	సంక్షిప్త లిపిలో గుర్తు	వ్రాయ వలసిన మార్గము	తేలిక లేక దట్టము	ఉదాహరణము
1	2	8	4	5
ప, ఫ	╲	↘	తేలిక	పలక, ఫలము
బ, భ	**╲**	↘	దట్టము	బలము, భక్తి
ట, ఠ	│	↓	తేలిక	టపా, మఠము
డ, ఢ	**│**	↓	దట్టము	డబ్బు, ఢంకా
చ, ౘ, ఛ	╱	↙	తేలిక	చక్రము, ౘాప, ఛత్రము
జ, ౙ, ఝ	**╱**	↙	దట్టము	జడ, ౙంకు, ఝరి

1	2	3	4	5
క, ఖ			తేలిక	కడప, ఖడ్గము
గ, ఘ			దట్టము	గజము, ఘనము
ఎఫ్ (f)			తేలిక	ఫారము (form)
వ			దట్టము	వర్గము
త, థ			తేలిక	తల, కథ
ద, ధ			దట్టము	దవనము, ధనము
శ, స			తేలిక	శరము, సభ
ష	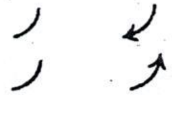		తేలిక తేలిక	భాష
ఝ	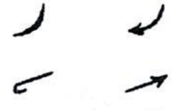		దట్టము తేలిక	ఝామము
మ			తేలిక	మనము
ంప్, ంబ్			దట్టము	గంప, సంబంధము

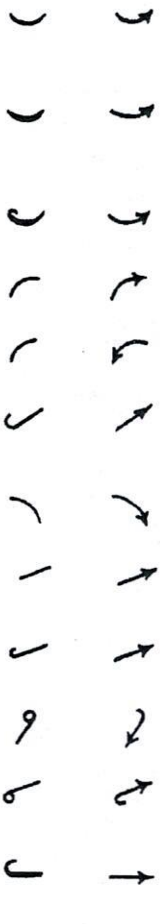

న		తేలిక	నయము
ంక్, ంగ్		దట్టము	అలంకారము, సంగీతము
ణ		దట్టము	గుణము
ల		తేలిక తేలిక	లత
		తేలిక	కళ
ర, ఱ		తేలిక తేలిక	రసము, చెఱకు
య		తేలిక	యతి
హ		తేలిక తేలిక	హరి
జ్ఞ		దట్టము	జ్ఞప్తి

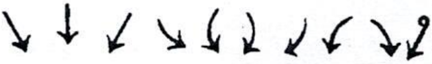 ఈ విధముగా వ్రాయబడు రేఖలు పై నుండి క్రిందికి వ్రాయబడును గనుక నివి అధోముఖ రేఖ లనబడును.

ఈ విధముగా వ్రాయబడునవి సమరేఖ లనబడును. ఇవి ఎడమనుండి కుడికి వ్రాయబడును.

ఈ విధముగా వ్రాయబడునవి క్రింద నుండి పైకి వ్రాయబడును గనుక నివి ఊర్ధ్వముఖ రేఖ లనబడును.

ష, ఊ, ల, ర, హా వర్ణములకు అధోముఖ, ఊర్ధ్వముఖ రూపములు రెండునూ కలవనియు, అందులో ఊ, ర, హా వర్ణములకు రెండు వేరువేరు రూపములు గలవనియు గుర్తించవలెను.

చ, ఊర్ధ్వముఖ ర వర్ణములు చూచుటకు కొంచెము ఇంచుమించు ఒకేవిధముగా కనపడినప్పటికిని, వాటిని వ్రాయు మార్గమునందును, వాటియొక్క వాలునందును భేదము కలదు. చ వర్ణము పైనుండి క్రిందికి లంబరేఖ నుండి 30 డిగ్రీల కోణముతో వ్రాయవలెను. ఊర్ధ్వముఖ ర వర్ణము క్రిందినుండి పైకి సమరేఖనుండి 30 డిగ్రీల కోణముతో వ్రాయవలెను.

చ 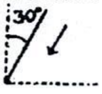

ర 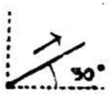

ఇంగ్లీషు భాషలో 'f' అను ధ్వని చాలా పదము లలో వచ్చును. తెలుగు భాషలో అటువంటి ధ్వనిని

సూచించు అక్షరము లేదు. కనుక అటువంటి ఇంగ్లీషు పదములు తెలుగులో వాడినప్పుడు, ఆ పదములకు, ఆ ధ్వని ననుసరించి సంక్షిప్త లిపి రూపములు వ్రాయుటకు వీలుగా 'f' అను ధ్వనిని సూచించుటకు ఇంగ్లీషు సంక్షిప్తలిపిలో ఇవ్వబడిన 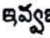 రేఖాక్షరము ఇక్కడకూడ ఇవ్వబడినది. ఇంగ్లీషు భాషలోనే గాక, ఇతర భాషలయందు కూడా అక్కడక్కడ ఈ 'f' ధ్వనిగల పదములు వినవచ్చుచుండును. అటువంటి పదము లేవైనను తెలుగు భాష మధ్యలో వాడినప్పుడు, వాటి సంక్షిప్తలిపి రూపములను వ్రాయుటకు ఈ 'f' రేఖ ఉపయోగపడును.

ఒక రేఖను వ్రాసిన పిమ్మట ఎట్టి సందర్భములలోను దానిని దిద్దుట కూడదు. ఒకవేళ పొరబాటుచే తప్పుగా వ్రాసినచో, దానిని కొట్టివేసి తిరిగి వ్రాయవలెను.

2. రేఖకు మధ్యగా ఒక చిన్న తేలిక గీతను గీయుటచే ఆ అక్షరముయొక్క ద్విత్వమును సూచింపవచ్చును.

ఉదా: ప్ప క్క

మ్మ వ్వ

ఈ విధముగా ద్విత్వాక్షరమును ప్రత్యేకముగా సూచించవలసిన అవసరము సాధారణముగా ఉండదని విద్యార్థి కొలది అనుభవముతో తెలుసుకొనగలడు. కనుక ఈ గుర్తును అవసరమైనప్పుడే వాడుచూ, క్రమేణా వదలి వేయవచ్చును.

ఈ క్రింది విధముగా సంక్షిప్తలిపి రేఖలను, అవి సూచించు వర్ణములను ఉచ్ఛరించుచు పలుమారు వ్రాయుము :—

ప, ఫ

బ, భ

ట, ఠ

డ, ఢ

చ, చ, ఛ

జ, జ, ఝ

క, ఖ

గ, ఘ

ఎఫ్ (f)

వ

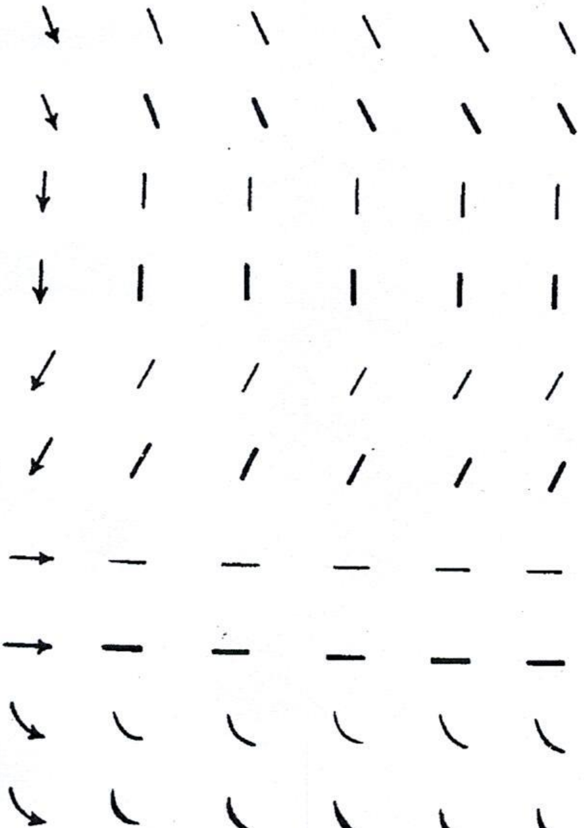

త, థ

ద, ధ

శ, స

ష (అధోముఖ రూపము)

ష (ఊర్ధ్వముఖ రూపము)

ఱ (అధోముఖ రూపము)

ఱ (ఊర్ధ్వముఖ రూపము)

మ

ంప్, ంబ్

న

ంక్, ంగ్

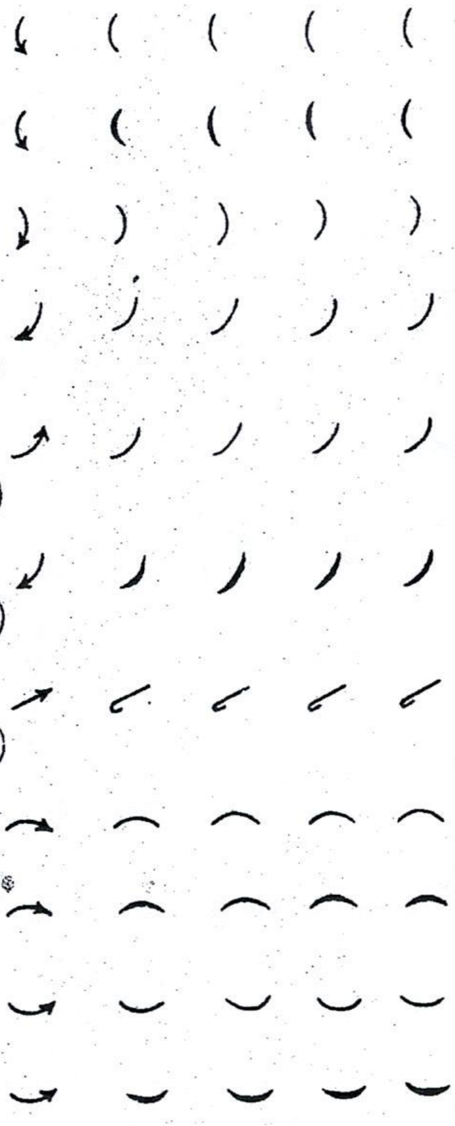

ణ 15

ల (ఊర్ధ్వముఖ రూపము)

ల (అధోముఖ రూపము)

ళ

ర, ఱ (అధోముఖ రూపము)

ర, ఱ (ఊర్ధ్వముఖ రూపము)

య

హ (అధోముఖ రూపము)

హ (ఊర్ధ్వముఖ రూపము)

క్ష

అభ్యాసము 2

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రేఖలను వ్రాయుచు, వాటి ప్రక్కన అవి సూచించు తెలుగు భాషలోని అక్షరములను వ్రాయుము :—

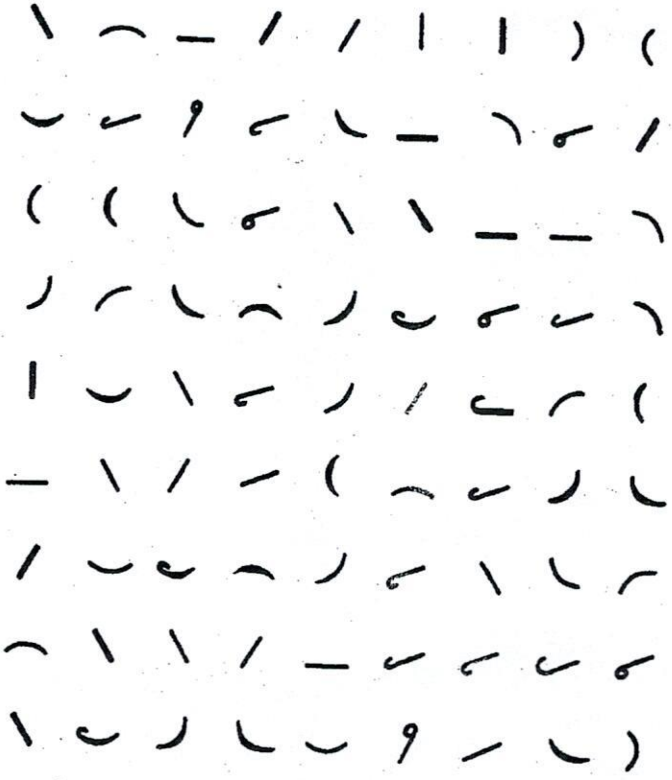

అభ్యాసము 3

ఈ క్రింది అక్షరములను వ్రాయుచు, వాటి ప్రక్కన ఆ అక్షరములను సూచించు సంక్షిప్తలిపి రేఖలను వ్రాయుము :—

ల	ణ	య	జ్ఞ	ర	ద	త	డ
ట	చ	క	మ	ప	ంక్	జ	చ
హ	ర	గ	వ	క్ష	హ	ళ	ల
ష	ప	ర	డ	చ	య	వ	క్ష
బ	జ్ఞ	న	ర	గ	ంగ్	త	వ
ంప్	ర	ణ	మ	డ	చ	గ	క
వ	క్ష	ళ	త	ద	ల	ణ	క్ష
ప	హ	న	మ	బ	ప	చ	క
న	ంబ్	క	న	ర	వ	ంప్	స
జ్ఞ	య	ళ	ఎఫ్	చ	త	క	ట

అధ్యాయము 2

(అచ్చులు, ద్వ్యచ్చులు, స్థానలేఖనము)

అచ్చులు

1. 'అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఎ, ఏ, ఒ, ఓ' అనునవి ఆంధ్ర భాషలో వాడుకలో నున్న అచ్చులు. వీటిలో 'అ, ఇ, ఉ, ఎ, ఒ' అనునవి హ్రస్వాచ్చులని, 'ఆ, ఈ, ఊ, ఏ, ఓ' అనునవి దీర్ఘాచ్చులని అనబడును.

2. సంక్షిప్తలిపిలో 'అ, ఎ, ఇ' అను హ్రస్వాచ్చులు ఒక తేలిక బిందువుచేతను, 'ఒ, ఉ' అను హ్రస్వాచ్చులు ఒక తేలిక గీతచేతను, 'ఆ, ఏ, ఈ' అను దీర్ఘాచ్చులు ఒక దట్టపు బిందువుచేతను, 'ఓ, ఊ' అను దీర్ఘాచ్చులు ఒక దట్టపు గీత చేతను సూచింపబడును.

3. సంక్షిప్త లిపిలో ప్రతి రేఖకు, ప్రారంభమున, మధ్యన, చివరన, అచ్చుగుర్తులుంచుటకు, మూడు స్థానము లుండును. ఆ స్థానములందుంచబడు అచ్చులు క్రమముగా మొదటి స్థానపు అచ్చులు (రేఖ ప్రారంభమున ఉంచబడు నవి), రెండవ స్థానపు అచ్చులు (రేఖ మధ్యన ఉంచబడు నవి), మూడవ స్థానపు అచ్చులు (రేఖ చివరన ఉంచబడు నవి) అనబడును.

4. అచ్చు స్థానములు రేఖ ప్రారంభమునుండి ఎంచవలెను. అనగా అధోముఖ రేఖలకు పైనుండి క్రిందికిని, ఊర్ధ్వముఖ రేఖలకు క్రిందినుండి పైకిని, సమ రేఖలకు ఎడమ నుండి కుడికిని ఎంచవలెను.

5. హల్లునకు ముందువచ్చు అచ్చులను ఆ హల్లు 19
రేఖకు ముందుగను, హల్లునకు తరువాత వచ్చు అచ్చులను ఆ హల్లు రేఖకు తరువాతను ఆ యా స్థానములలో వ్రాయవలెను. అనగా, ఊర్ధ్వ, అధోముఖ రేఖలకు ముందువచ్చు అచ్చులను ఆ రేఖలకు ఎడమ వైపునను, ఆ రేఖలకు తరువాత వచ్చు అచ్చులను ఆ రేఖలకు కుడి వైపునను వ్రాయవలెను. సమరేఖలకుముందు వచ్చు అచ్చులను ఆ రేఖలకు పైనను, ఆ రేఖలకు తరువాత వచ్చు అచ్చులను ఆ రేఖలకు క్రిందను వ్రాయవలెను. పై సూత్రముల ననుసరించి అచ్చుగుర్తులు ఈ క్రింది విధముగా వ్రాయవలెను :—

హల్లునకు ముందు అచ్చులు వచ్చినప్పుడు

	హ్రస్వాచ్చులు		దీర్ఘాచ్చులు	
1	అ • |	|	ఆ • |	|
2	ఎ • |	ఒ – |	ఏ • |	ఓ – |
3	ఇ • |	ఉ – |	ఈ • |	ఊ – |

హల్లునకు తరువాత అచ్చులు వచ్చినప్పుడు

	హ్రస్వాచ్చులు		దీర్ఘాచ్చులు	
1	| • అ	|	| • ఆ	|
2	| • ఎ	| – ఒ	| • ఏ	| – ఓ
3	| • ఇ	| – ఉ	| • ఈ	| – ఊ

'అ, ఆ' అనునవి మొదటి స్థానపు అచ్చులనియు, 20
'ఎ, ఒ, ఏ, ఓ' అనునవి రెండవ స్థానపు అచ్చులనియు,
'ఇ, ఉ, ఈ, ఊ' అనునవి మూడవ స్థానపు అచ్చులనియు
గుర్తించవలెను.

అచ్చుల స్థానములు

అధోముఖాక్షరములకు

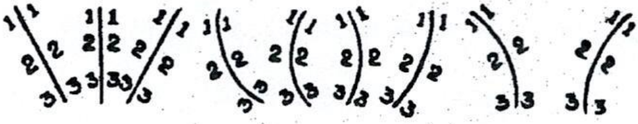

ఊర్ధ్వముఖాక్షరములకు

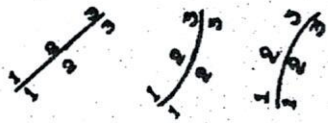

సమాక్షరములకు

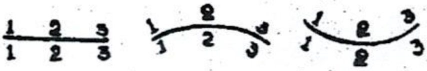

ఉదా : ఒటు ఏటా ఏల

ఏమి ఎక్కు ఒడ

పదముల మొదట కలిపివ్రాయబడు అచ్చుగుర్తులు 21

(Initially joined vowels)

6. 'అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ' అను అచ్చులతో పదములు ప్రారంభమగు నప్పుడు, అట్టి అచ్చులు పైన చెప్పిన ఆయా అచ్చులకు సంబంధించిన గుర్తులు (బిందువు, గీత) విడిగా వ్రాయుటవలననే గాక, ఈ క్రింది గుర్తులు పదమునకు మొదట కలిపి వ్రాయుటచేత కూడ సూచింప బడును. ఈ ఆరు అచ్చులు పదముల మొదట తరుచుగా వచ్చుచుండుటవలనను, ఈ అచ్చులు పదముల మొదట వచ్చి నప్పుడు, వాటిని సూచించవలసిన అవసరము ఎక్కువగా ఉన్నందువలనను, వాటి గుర్తులను విడిగా చేతిని ఎత్తి వ్రాయుటలో ఆలస్యము, శ్రమకలుగును గనుకను వీటికి ప్రత్యేకముగా కలిపి వ్రాయు గుర్తులు సూచింపబడినవి. ఈ అచ్చు గుర్తులను వ్రాయకయే పదములను సరిగా తెలుసు కొనగలిగినచోట్ల వీటిని వ్రాయనక్కరలేదు. ఈ గుర్తులను పదముల మొదట కలుపుటకు వీలులేని సందర్భములలో, విడిగా వ్రాయు అచ్చు గుర్తులనే ఉంచవలెను :—

అ, ఆ ఉదా: అమ్మ ఆగి

అల

ఇ, ఈ ఇల్లు ఈడు

ఉ, ఊ ఊబి ఉమ

7. ఒక పదము యొక్క సంక్షిప్త లిపి రూపమును వ్రాయునప్పుడు, రెండుగాని అంతకు మించిగాని రేఖలు వ్రాయవలసి వచ్చినప్పుడు అన్ని రేఖలను కలిపి వ్రాయవలెను. సంక్షిప్త లిపి రూపమును మొదట పూర్తిగా వ్రాసి తరువాత అచ్చుగుర్తులను ఆయా స్థానములందుంచవలెను. అనగా సంక్షిప్త లిపి రూపమును పూర్తిగా వ్రాసినగాని అచ్చులను విడిగా నుంచుటకై చేతిని ఎత్తరాదు. 22

రెండు హల్లుల మధ్య వచ్చు మొదటి రెండవ స్థానపు అచ్చు గుర్తులను మొదటి హల్లునకు తరువాతను, మూడవ స్థానపు అచ్చు గుర్తును రెండవ హల్లునకు ముందుగను ఆయా స్థానములలో నుంచవలెను.

ఉదా:

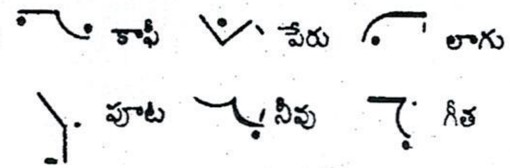

ద్వ్యచ్చులు

8. రెండు అచ్చుల కలయికచే యేర్పడిన 'ఐ, ఔ' అనునవి ద్వ్యచ్చులనబడును. ఇవి ఈ క్రింది గుర్తులచే సూచింపబడును.

ఐ ˇ   ఔ ^

ఇవి హల్లునకు ముందు వచ్చిన ఆ హల్లు రేఖకు ముందుగను, తరువాత వచ్చిన ఆ హల్లు రేఖకు తరువాతను వ్రాయవలెను.

ఈ గుర్తులను వీలునుబట్టి హల్లు రేఖతో కలిపిగాని, విడిగా గాని వ్రాయవచ్చును. వీటిని హల్లు రేఖకు కలుపక విడిగా వ్రాయునప్పుడు, 'ఐ' ద్వ్యచ్చు గుర్తును మొదటి స్థానమునందును, 'ఔ' ద్వ్యచ్చుగుర్తును మూడవ స్థానమునందును వ్రాయవలెను. రెండు హల్లులమధ్య ఈ ద్వ్యచ్చులు వచ్చినప్పుడు, 'ఐ' ద్వ్యచ్చును మొదటి హల్లు రేఖ తరువాత మొదటి స్థానమునందును, 'ఔ' ద్వ్యచ్చును రెండవ హల్లు రేఖకు ముందు మూడవ స్థానమునందును సూచించవలెను.

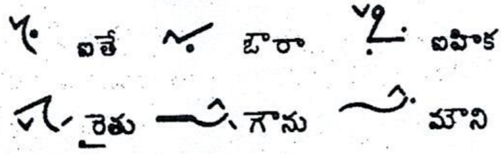

స్థానలేఖనము

9. అచ్చు గుర్తులుంచుటకు మూడు స్థానములున్నట్లే, సంక్షిప్త లిపి రూపములకుకూడ మూడు స్థానములు కలవు. మొదటి స్థానపు రూపము గీతకుపైన, రెండవ స్థానపు రూపము గీత నానుకొని, మూడవ స్థానపు రూపము గీతగుండా వ్రాయబడును. పదములో మొదట ఉచ్ఛరించబడు అచ్చు ఆ సంక్షిప్తలిపి రూపముయొక్క స్థానమును నిర్ణయించును. పదమునందు మొదట ఉచ్ఛరించబడు అచ్చు లేక ద్వ్యచ్చు మొదటి స్థానమునదైనచో ఆ సంక్షిప్త లిపి రూపమున వచ్చుమొదటి ఊర్ధ్వ లేక అధోముఖ రేఖ గీతకుపైన ఉండునట్లు వ్రాయవలెను.

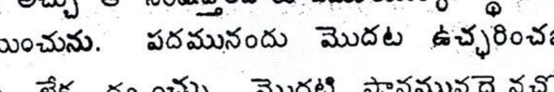

మొదట ఉచ్ఛరించబడు అచ్చు రెండవ స్థానమునదైనచో 24
ఆ సంక్షిప్తలిపి రూపమునవచ్చు మొదటి ఊర్ధ్వ లేక అధోముఖ రేఖ గీతనానుకొని యుండునట్లు వ్రాయవలెను.

పేలు డోలు గోడ

మొదట ఉచ్ఛరించబడు అచ్చు లేక ద్వ్యచ్చు మూడవ స్థానమునదైనచో ఆ సంక్షిప్తలిపి రూపమునందలి మొదటి ఊర్ధ్వ లేక అధోముఖ రేఖ గీతగుండా వ్రాయవలెను.

పూలు కూలి గౌరి

అన్నియు సమరేఖలుగల రూపమును వ్రాయునప్పుడు, ఆ రూపమును మూడవ స్థానములో వ్రాయుటకు వీలుకాదు. కనుక, అట్టి పదములలో మొదట ఉచ్ఛరించబడు అచ్చు మొదటి స్థానమునదైనచో, సంక్షిప్తలిపి రూపమును గీతకుపైన వ్రాయవలెను; మొదట ఉచ్ఛరించబడు అచ్చు రెండవ లేక మూడవ స్థానమునదైనచో సంక్షిప్తలిపి రూపమును గీతనానుకొని వ్రాయవలెను.

మాను 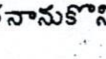 మేను 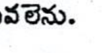 ముని

కాకి 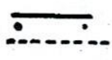 నోము నూనె

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలోనికి అనువదించుము :—

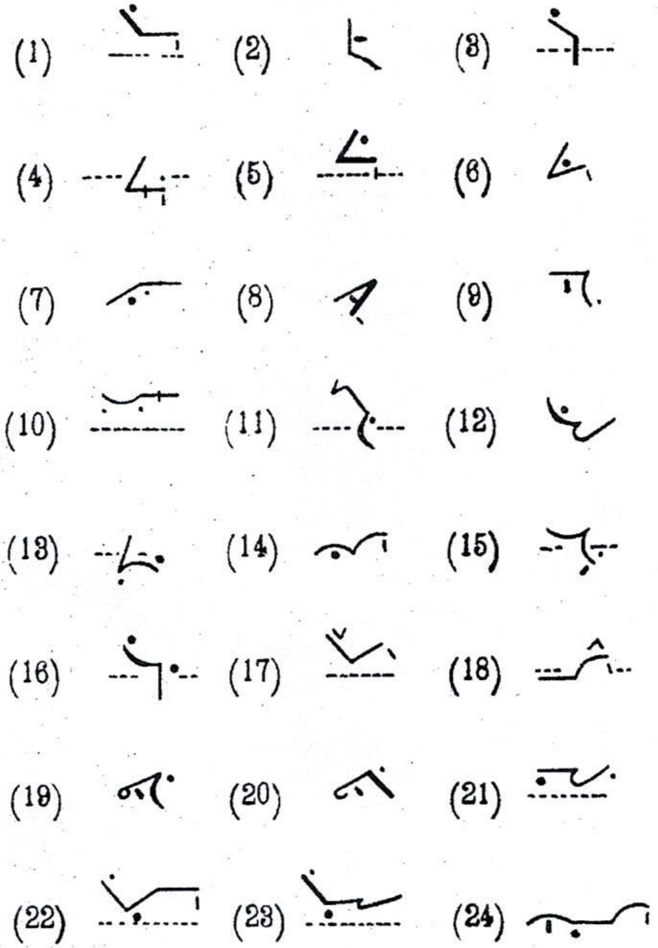

(25) (26) (27) 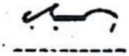 26

(28) (29) (30)

(31) (32) 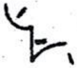 (33)

(34) (35) (36)

(37) (38) 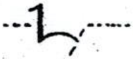 (39)

(40) (41) (42)

(43) 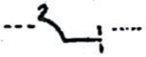 (44) (45)

(46) (47) 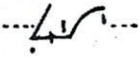 (48) 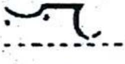

(49) (50) 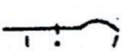 (51)

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) కూత	(2) గాలి	(3) జాము
(4) పీట	(5) భూమి	(6) పూట
(7) పక్షి	(8) బాగా	(9) బోధి
(10) కూలు	(11) గోల	(12) పోటు
(13) మాల	(14) యోగి	(15) లోభి
(16) నేయు	(17) ఖైదు	(18) మూల
(19) నెమలి	(20) పంపిణి	(21) కొడుకు
(22) పిడుగు	(23) రఫీ	(24) చేరువ
(25) తళుకు	(26) మేఘము	(27) లోకము
(28) కాపలా	(29) మేకలు	(30) గోవులు
(31) ఎనుములు	(32) పప్పులు	(33) మజ్జిగ
(34) వడుగు	(35) చీకటి	(36) పువ్వులు
(37) పోలిక	(38) గొడుగు	(39) చిక్కము
(40) ఖడ్గము	(41) బిచ్చగాడు	(42) పేరట
(43) చినుకు	(44) ఊడ్పు	(45) ఈకలు
(46) ఈత	(47) ఇమ్ము	(48) ఆటలు
(49) అడుగు	(50) ఏడ్పు	(51) ఉడుకు
(52) అలవి	(53) ఆవుము	

అధ్యాయము 3

(పదవర్ణములు, విరామ చిహ్నములు)

పదవర్ణములు

1. తెలుగు భాషలో తరుచుగావచ్చు పదములు సంక్షిప్తలిపిలో ఒకే గుర్తుచే సూచింపబడుచున్నవి. అట్టి పదములు వర్ణపదములనియు, ఆ పదములను సూచించు గుర్తులు పదవర్ణములనియు అనబడును. ఇవి గీతపైన, గీతనానుకొని, గీతగుండా వ్రాయబడును. ఇటువంటి పదవర్ణములు ఇకమీదట ప్రతి అధ్యాయము చివరను, ఆ అధ్యాయమునకు సంబంధించిన విధముగా సూచించబడును. వీటిని విద్యార్థి బాగుగా నభ్యసించవలెను. ఈ క్రింద కొన్ని పదవర్ణములివ్వబడినవి :—

'ఆ' అను పదమును విడిగా వ్రాయునప్పుడు.

"ఆ" అను పదమును తరువాత వచ్చు పదముతో కలిపి వ్రాయునప్పుడు.

'ఏ' అను పదమునువిడిగా వ్రాయునప్పుడు.

'ఏ' అను పదమును తరువాత వచ్చు పదముతో కలిపి వ్రాయునప్పుడు. (ఈ గుర్తులను 'ఏ' అను అచ్చును సూచించుటకు ఉపయోగించ కూడదు. 'ఏ' అనునది పదముగా వాడినప్పుడే ఈ గుర్తులను వాడవలెను.)

‘ఈ’ అను పదమును విడిగా వ్రాయు 29
నప్పుడు.

‘ఈ’ అను పదమును తరువాత వచ్చు
పదముతో కలిపి వ్రాయునప్పుడు.

అయిన—నా

అయినను

అయినది

అవును,
ఔషధ—ము

అప్పుడు

ఎప్పుడు

ఇప్పుడు

భాగ్య—ము,
బహిరంగ—ము

అటు,
అట్టి

ఎటు,
ఎట్టి

ఇటు
ఇట్టి,
ఉండుట

అక్కడ

ఎక్కడ

ఇక్కడ
ఉన్నాడు,
ఉండు

అచ్చట

ఎచ్చట

ఇచ్చట

రాజ్య—ము,
జాతీయ

జయ—ము

నిజ—ము

30

కాబట్టి

ఒక

ఐకమత్య—ము

అవి

ఏవి

ఇవి,
విషయము
ఉన్నవి,
ఉన్నావు

అంత

ఎంత

ఇంత

అది

ఏది

ఇది,
ఉన్నది

ఆశీర్వాద—ము

సూత్ర—ము

ఐశ్వర్య—ము

వర్ష—ము,
భాష

ఇష్టము

అధ్యక్ష-క్షుడు,
క్షామ—ము

క్షేమ—ము

తక్షణ—ము,
ఆక్షేపణ

క్షీణము

మా,
మేము

మీ,
ముఖ్యము

నా

నీ,
ఉంచు

ప్రణాళిక, వాణిజ్య–ము

పుణ్య–ము

లాభ–ము, లక్షణ–ము

బాహుళ్య–ము

ఆరంభ–ము, ఆరోగ్య–ము

రాష్ట్ర–ము

 రక్షణ, ఉన్నారు

న్యాయ–ము

యుద్ధ–ము, ఉన్నాయి

హాస్యాస్పద–ము

హిందూ-దువు, హిందీ

ఆహ్వాన–ము ఆహార–ము

హీన–ము

 జ్ఞాపక–ము

2. పదాంతమునవచ్చు ఈ క్రింది ప్రత్యయములను 32
వాటికెదురుగా సూచించిన గుర్తులచే వ్రాయవలెను :—

కి, కు (ఈ గుర్తులను పదముతో కలిపి వ్రాయవలెను.)

ఉదా : నాకు 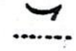

మీకు

లకు (విడిగా వ్రాయవలెను.)

ఉదా : ఆపదలకు

రైతులకు. 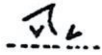

యొక్క (విడిగా వ్రాయవలెను.)

ఉదా : మాయొక్క

నీయొక్క.

3. 'లు, ల, చే, తో, లో, గా' అను ప్రత్యయ 33
ములు ఆయా రేఖలచే పీలునుబట్టి సౌలభ్యమునుబట్టి, పదములచివర కలిపిగాని, విడిగా గాని వ్రాయవచ్చును.

ఆహ్వానముచే ముఖ్యముగా

న్యాయముగా రక్షణలు.

4. "ఇంచు, ఇంచి, ఇంచ" అను క్రియాంతము లను పదాంతమున 'న' రేఖను విడిగా, దానికిముందు వున్న అక్షరమునకు క్రింద వ్రాయుటచే సూచించవచ్చును.

ఉదా: ఫలించు 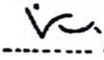 మార్పించి

రచించ

5. ఒక పదము తరువాతవచ్చు 'అని' అనునది ఆ పదమునకు చివర విడిగా ఒక చుక్కను వ్రాయుటచే సూచింపబడును.

ఉదా: చెప్పిరని (చెప్పిరి అని)

లేరని (లేరు అని)

పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు 34

6. పదవర్ణములకు ఇతర పదవర్ణములుగాని, పదములుగాని, రేఖలుగాని, అచ్చులుగాని, ఉపసర్గలుగాని, అంత్యప్రత్యయములుగాని, క్రియాంతములుగాని, వీలునుబట్టి కలిపిగాని, విడిగాగాని, ఖండించిగాని, చేర్చి వ్రాయవచ్చును. ఇటువంటివి 'పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు' గా ఆయా అధ్యాయముల చివర పదవర్ణములతో పాటు సందర్భానుసారముగా ఇవ్వబడినవి. ఈ క్రింద అటువంటి రూపములు కొన్ని ఇవ్వబడినవి :—

	అప్పటికి		అయినప్పుడు
	ఎప్పటికి		అయినప్పటికి
	ఇప్పటికి		ఎల్లప్పుడు
	అప్పటికప్పుడు		అక్కడికి
	అప్పుడప్పుడు		ఎక్కడికి
	ఎప్పుడెప్పుడు	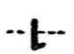	ఇక్కడికి
	ఇప్పుడిప్పుడు		అయినట్టి
	ఎప్పటికప్పుడు		అక్కడక్కడ

ఎక్కడెక్కడ

ఇక్కడిక్కడ

అచ్చటికి

ఎచ్చటికి

ఇచ్చటికి

అయినచో

అచ్చటచ్చట

ఎచ్చటెచ్చట

ఇచ్చటిచ్చట

అపజయ—ము

విజయ—ము

నిజానిజాలు

ఆశీర్వదించు—ంచి 35

ఇష్టాఇష్టములు

అధ్యక్షురాలు

ఆక్షేపించు—ంచి

అనారోగ్య—ము

ఆయురారోగ్యములు

ఆరంభించు—ంచి

రక్షించు—ంచి

అన్యాయ—ము

ఆహ్వానించు—ంచి

ఉన్నప్పుడు

న్యాయాన్యాయములు

36

7. విరామ చిహ్నములు ఈ క్రింది గుర్తులచే సూచింపవలెను :—

× వాక్యాంత బిందువు (full stop)

?× ప్రశ్నార్థకము

!× ఆశ్చర్యార్థకము

అడ్డగీత

// పేరగ్రాఫు.

ఇతర విరామచిహ్నములు మామూలు గుర్తుల చేతనే సూచింపవచ్చును.

అన్యభాషాపదములుగాని, మనుష్యుల, స్థలముల పేర్లుగాని, ఆ పదము క్రింద రెండు చిన్న గీతల నుంచుటచే సూచింపవలెను.

ఉదా: కడప రాముడు

(డాము) Dam

సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయబడిన ఈ క్రింది వాక్యములను చదివి, చూచి వ్రాసి తెలుగు భాషాలిపిలోనికి అనువదించుము :—

(1) 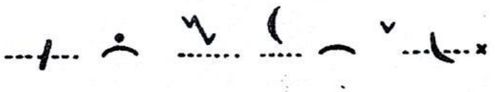

(2) 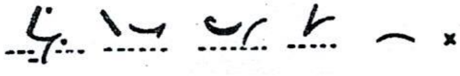

(3) 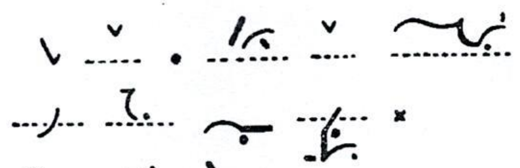

(4) 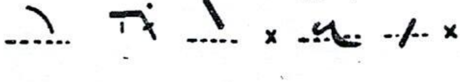

(5) 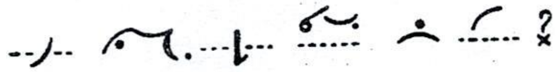

(6) 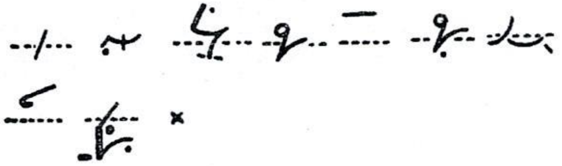

(7) 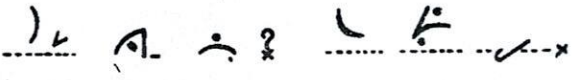

(8)

(9) 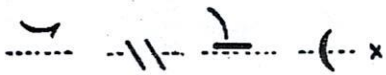

(10) 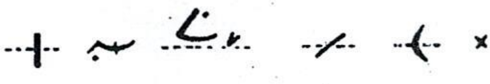

(11)

(12) 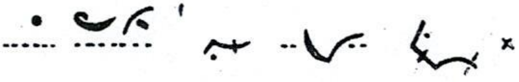

(13)

(14) 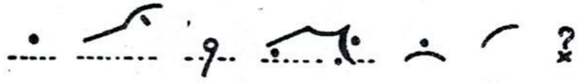

అభ్యాసము 7

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) హిందీ మా రాష్ట్రభాష.

(2) ఎల్లప్పుడు వాణిజ్యమునకు రక్షణ కావాలి.

(3) ఉన్నవి, లేనివి బహిరంగముగా చెప్పుట అన్యాయము.

(4) ఆ విషయములు బాగుగా జ్ఞాపకమున్నవి.

(5) ఆహారములేని జనులకు ఆయురారోగ్యములులేవు.

(6) ఎంతచెప్పినా, జ్ఞాపకములేనిచో ఏమి లాభము ?

(7) మా భాష మాకు గొప్ప, మీ భాష మీకు గొప్ప.

(8) వర్షము లేనిచో క్షామము నిజము.

(9) ఈ ఊరిలో ఎక్కడెక్కడ ఏమి ఉన్నదో నాకు బాగుగా చూపుము.

(10) ఆరోగ్యము లేనిది అక్కడికివచ్చి ఏమి లాభము ?

(11) నాకు అనారోగ్యముగా ఉన్నది కాబట్టి ఈ రోజు అచ్చటికి రాను.

(12) ఇచ్చటికి ఏటూవచ్చాము కాబట్టి ఆ పని ఆరంభించకపోము.

(13) అన్నిటిపైకి నీతిగొప్ప. నీతి లేనిది మానవుడుగా ఉండుట ఏల ?

(14) ఈ చలిగాలిలో మేము ఎచ్చటికీ పోము. మీ విషయము ఏమి ?

అధ్యాయము 4

చిన్న సున్నలు

1. 'స, శ' వర్ణములు) రేఖతోనేగాక ఒక చిన్న సున్నతోగూడ సూచింపవచ్చును.

2. ఈ చిన్న సున్నను విడిగా వ్రాయునప్పుడు, కుడినుండి ఎడమవైపు మార్గమున వ్రాయవలెను.

3. ఇతర హల్లులేవియు లేక, ఒక్క 'స' వర్ణము మాత్రమేగల పదములందు, అట్టి స వర్ణమును) రేఖతో సూచింపవలెను.

ఆశ

4. మాటల మొదట వచ్చెడి 'స' వర్ణమునకు ఈ చిన్న సున్నను వ్రాయవచ్చును. ఈ చిన్న సున్నను తిన్నని యక్షరములకు చేర్చునప్పుడు కుడినుండి ఎడమవైపు మార్గమునను, వక్రములకు చేర్చునప్పుడు వక్రము లోపలను, కొక్కెముగల అక్షరములకు చేర్చునప్పుడు కొక్కెము లోపలను వ్రాయవలెను. ఈ చిన్న సున్నను 'హ' వర్ణమునకు మొదట చేర్చుటకు వీలులేదు. మిగతా అన్ని రేఖలకు చేర్చవచ్చును.

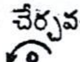 సభ సరి సామి

సున్న 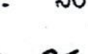 సాయి

5. 'స' సున్నతో ప్రారంభమగు రూపములను 41
వ్రాయవలసి వచ్చినప్పుడు, 'స' తో కూడిన అచ్చును దాని తరువాత వచ్చు హల్లు రేఖకు ముందు దాని నిర్ణీత స్థానమున సూచించవలెను.

సామి సున్న శోభ

6. ఒక పదము 'అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ' అచ్చులలో నేదైనా ఒక దానితో ప్రారంభమై, అట్టి అచ్చు తరువాత 'స' వచ్చినచో, అట్టి అచ్చును సూచించు (పదముల మొదట కలిపి వ్రాయబడు—initially joined vowel) గుర్తును 'స' సున్నతో కలిపి వ్రాయవచ్చును. కాని, అటువంటి పదములందు 'స' వర్ణము తరువాత 'ర' వర్ణము వచ్చినచో అట్టి 'స' వర్ణమును) రేఖతోనే వ్రాయవలెను; అప్పుడు 'స' వర్ణమునకు ముందున్న అచ్చును సూచించనవసరంలేదు.

ఉదా: అసలు 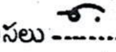 ఆసామి ఇసుక

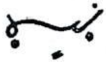 ఉస్మానియా 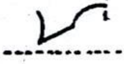 అసురులు

7. ఒక పదము 'ఎ, ఏ, ఒ, ఓ' అచ్చులలో నేదైనా ఒక దానితో ప్రారంభమై అట్టి అచ్చు తరువాత 'స' వర్ణము వచ్చినచో అట్టి 'స' వర్ణమును) రేఖతోనే వ్రాయవలెను; సున్నతో వ్రాయకూడదు.

ఎసరు ఒసగు

8. ఒక పదము ' స ' తో ప్రారంభమై, అట్టి ' స ' తరువాత మరియొక ' స ' వెంటనే వచ్చిన, అందులో వీలునుబట్టి ఒక ' స ' ను రేఖ) . చే సూచించవలెను. 42

పదమధ్యమున చిన్నసున్నగల రూపములందు అచ్చు గుర్తులు, ఆ సున్నకు ముందు వెనకల ఉన్న రేఖలకు సంబంధించి ఉంచబడును.

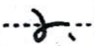 సిసలు 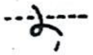 సీసము

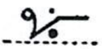 శశిరేఖ

9. రెండు తిన్నని రేఖలమధ్య ఈ సున్నను వ్రాయవలసినప్పుడు ఆ రేఖలమధ్య కోణము ఏర్పడిన యెడల ఆ కోణమునకు వెలుపలను, కోణము ఏర్పడని యెడల కుడినుండి ఎడమ మార్గమునను ఈ సున్నను వ్రాయవలెను.

పసరు గసిక

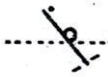 పసుపు

10. పదమధ్యమునవచ్చు ' స, శ ' లకేగాక, బాగుగా తెలుసుకొనగలిగిన చోట ' జ, ష, ష్ట ' లను సూచించుటకు కూడా ఈ చిన్న సున్నను వాడవచ్చును.

పోషకుడు 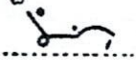 పౌష్టికము

పూజ్యుడు ఉజ్వల

11. రెండు వక్రములమధ్య ఈ సున్నను వ్రాయ వలసినప్పుడు, మొదటి వక్రములోనుండి రెండవ వక్రము లోనికిని, వక్రమునకు తిన్నని యక్షరమునకు మధ్యగాని, తిన్నని యక్షరమునకు వక్రమునకు మధ్యగాని వ్రాయ వలసి నప్పుడు ఆ వక్రములోనికిని వ్రాయవలెను.

మాసము మొసలి

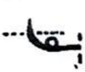 విసుగు కసువు

భోజనశాల నిష్పాక్షిక

12. మాటల చివర వచ్చెడి 'స' వర్ణమునకు ఈ చిన్నసున్నను ఉపయోగించరాదు; రేఖనే వ్రాయవలెను.

మసి రాసి

పదసమూహములు

13. వీలునుబట్టి, సులభముగా తెలుసుకోగలిగిన సందర్భములలో, రెండు, మూడు పదములను కలిపి వ్రాయవచ్చును.

ఒక సంవత్సరము ఒకసారి

 గతసారి 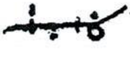 ఒక్కొక్కసారి

14. ఈ క్రింది క్రియాంతములు వాటికి ఎదురుగా వ్రాసిన గుర్తులచే సూచింపబడును.

వలసి

ఉదా: చెప్పవలసి (కలిపి లేక విడిగా)

వలసిన

ఉదా: చెప్పవలసిన (కలిపి లేక విడిగా)

వలసినది

ఉదా: చెప్పవలసినది (కలిపి)

వలసియున్నది

ఉదా: చెప్పవలసియున్నది (కలిపి లేక విడిగా)

వలసినవి

ఉదా: చెప్పవలసినవి (కలిపి లేక విడిగా)

ఇంచవలసినది

ఉదా: చెప్పించవలసినది (విడిగా)

అవకాశము

సత్య–ము

స్పష్టము

పక్షపాత–ము

సఖ్యుడు

ఆశ్చర్య–ము

సూచన

సహజ–ము

సంఘ–ము

సాధ్య–ము

సోదర–రుడు

ఉద్దేశ–ము

విశేష–ము

సాక్షి,
సాక్ష్యము

సూక్ష్మ–ము

సంవత్సర–ము,
సమాచార-ము,
సమయ–ము

సమీప–ము,

సంపాదన,
సంభాషణ

స్నేహ–ము

సంకల్ప–ము,
సంఖ్య

సలహా

సులభ–ము

సర్వ–ము

సాధారణ-ము,
శరీర–ము

శ్రేయస్సు

సంరక్షణ

రహస్య–ము

46

పదవర్ణములతోకూడిన క్లుప్తరూపములు

సదవకాశము

సావకాశము

నిష్పక్షపాత-ము

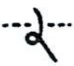 సుస్పష్ట-ము

సౌభాగ్య-ము

శుభసూచన

అత్యాశ్చర్య-ము

అసహజ-ము

సాంఘిక

ఉపసంఘ-ము

అసాధ్య-ము

సమాచారశాఖ

ఆవత్సమయము

సలహాసంఘ-ము

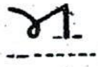 ఆరంభశూరుడు

సర్వసాధారణ-ము

శ్రేయస్కర-ము

ఆహ్వానసభ

ఆహ్వానసంఘ-ము

సభాధ్యక్ష-కుడు

అభ్యాసము 8

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగుభాషాలిపిలోనికి అనువదించుము :—

(1) 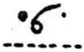 (2) 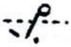 (3)

(4) 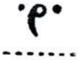 (5) 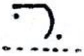 (6)

(7) (8) (9)

(10) 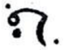 (11) 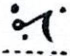 (12)

(13) (14) (15)

(16) (17) (18) 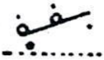

(19) (20) (21)

(22) (23) (24) 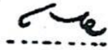

(25) (26) (27) 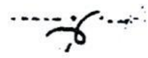

(28) 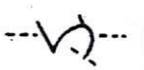 (29) 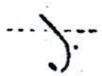 (30) 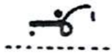

(31) (32) 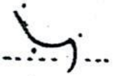 (33)

(34) (35) (36)

అభ్యాసము 9

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) శోభ (2) శోష (3) శిశు

(4) సేన (5) పాగు (6) వస

(7) వాసన (8) శశాంక (9) సారాయి

(10) సెలవు (11) సేవకుడు (12) మనసులో

(13) శుష్క (14) బజారు (15) పెళుసు

(16) నిష్ఠూరము (17) ఉసురు (18) పశ్చిమ

(19) ముసుగు (20) శిల్పము (21) భుజించుచూ

(22) నివసించు (23) పోషించ వలసినది (24) రక్షించవలసి యున్నది

(25) సంపాదించ వలసిన (26) ఫసలీ

అధ్యాయము 10

సంకేత ప్రతిలిపిలో వ్రాయబడిన ఈ క్రింది వాక్యములను చదివి, చూచివ్రాసి, తెలుగుభాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1)
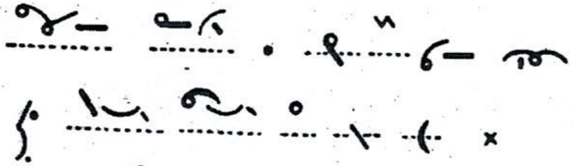

(2)
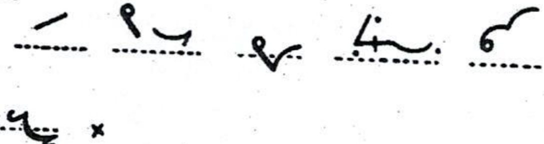

(3)
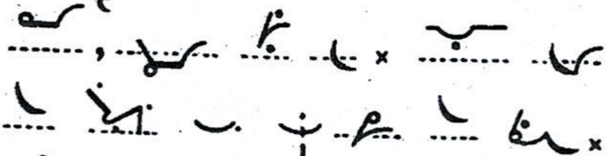

(4)
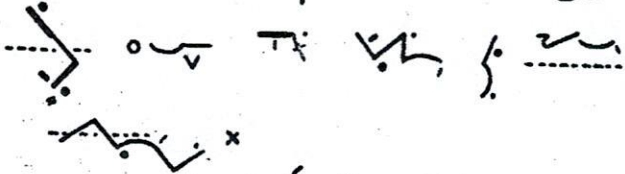

(5)

(6)
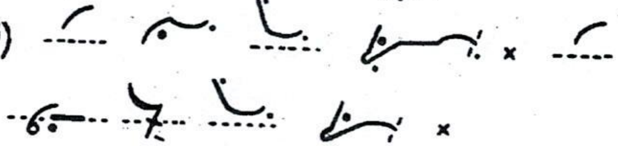

అభ్యాసము 11

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) సత్యముచెప్పుట సంకల్పశుద్ధికి చాలాముఖ్యము.

(2) స్పష్టమైన సమాచారములేనిదే సంభాషణ ఏమి లాభము ?

(3) ఒక సంవత్సరముపాటు ఆ సలహాసంఘ సభ్యులు సంభాషణలు చేసిరి.

(4) పక్షపాతము లేక రాజ్యము ఏలుట అరుదు.

(5) నిన్న అక్కడ బహిరంగ సభలో అనేక విషయములు చెప్పిరి.

(6) చూడవలసిన విశేషములు ఎన్నో సమీపము లోనే ఉన్నవి. అయినను, సాధారణముగా జనులు వెళ్ళిచూడరు.

(7) వర్షము లేనప్పుడు ఎంత ఎరువువేసి ఏమి లాభము ? సమయము రావాలి.

(8) ఈ కష్టాలు ఎల్లప్పుడు రావు. భయమేల !

పెద్దసున్నలు

1. పదముల మొదట వచ్చు 'స్వ, శ్వ' వర్ణములు O ఒక పెద్దసున్నచే సూచింపవచ్చును. ఈ పెద్దసున్నను 'హ, ణ, య, ళ, ఙ, జ్ఞ' రేఖలకు మొదట చేర్చుటకు వీలులేదు. కనుక ఈ యక్షరములకు ముందువచ్చు 'స్వ, శ్వ' వర్ణములను ' ౭ ' తోనే సూచించవలెను. 'స్వ, శ్వ' వర్ణములకు ముందు అచ్చు వచ్చినచో అట్టి 'స్వ, శ్వ' వర్ణములకు ఈ పెద్దసున్నను వాడకూడదు.

2. ఈ పెద్దసున్ననుకూడా చిన్నసున్నవలెనే, తిన్నని యక్షరములకు చేర్చునప్పుడు, కుడినుండి ఎడమవైపునకును, వక్రములకు జేర్చునప్పుడు, వక్రములోపలను వ్రాయవలెను.

3. ఈ 'స్వ' సున్నతో ప్రారంభమగు రూపములు వ్రాయునప్పుడు, 'స్వ' తో కూడిన అచ్చును 'స్వ' తరువాతవచ్చు హల్లు రేఖకుముందు దాని నిర్ణీత స్థానములో సూచించవలెను.

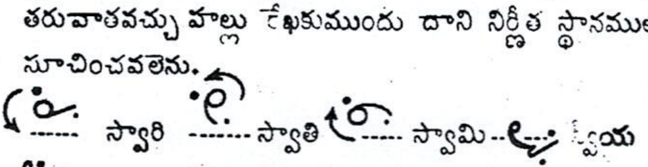

4. మాటల నడుమ పెద్దసున్నను వ్రాసిన నది 53
పూర్ణానుస్వారమును సూచించును. రెండు తిన్నని రేఖల మధ్య ఈ పెద్దసున్నను వ్రాయవలసినప్పుడు, ఆ రేఖలమధ్య కోణము ఏర్పడిన యెడల ఆ కోణమునకు వెలుపలను, కోణము ఏర్పడనియెడల కుడినుండి ఎడమవైపునకును వ్రాయవలెను.

జంకు 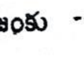 పింది 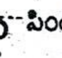 చెంచు 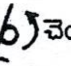 కొంగ

5. రెండు వక్రములమధ్య వచ్చెడి పెద్దసున్నను మొదటివక్రములోనుండి రెండవవక్రములోనికిని, వక్రమునకు తిన్నని యక్షరమునకు మధ్యగాని, తిన్నని యక్షరమునకు వక్రమునకు మధ్యగాని వచ్చెడి పెద్దసున్నను ఆ వక్రము లోపలను వ్రాయవలెను.

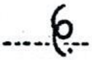 తంతి వంక పంది

6. 'స, శ' వర్ణముల తరువాత వచ్చు పూర్ణానుస్వారమును పెద్దసున్నతోగాక ఈ క్రింది విధముగా హల్లు రేఖలతో వ్రాయవలెను.

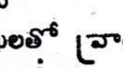 సంచి 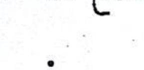 సంకటము

సింహము శాంభవి

7. పూర్ణానుస్వారమునకు ముందు 'మ' వర్ణము 54
వచ్చి, పూర్ణానుస్వారము తరువాత 'త, ద' లలో నేదైనా ఒకటి వచ్చిన, అట్టి పూర్ణానుస్వారమును 'న' రేఖతోనే సూచింపవలెను.

మంద ముంత

8. 'అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ' అచ్చులలో నేదైనా ఒక దానితో పదము ప్రారంభమై, వెంటనే పూర్ణానుస్వారము వచ్చినచో, అట్టి అచ్చును సూచించు (పదముల మొదట కలిపి వ్రాయు–initially joined vowel) గుర్తుతో పెద్దసున్నను కలిపి వ్రాయుచూ పూర్ణానుస్వారమును సూచింపవచ్చును. ఇతర అచ్చులతో పదము ప్రారంభమైనప్పుడు, దాని తరువాతవచ్చు పూర్ణానుస్వారమునకు పెద్దసున్నను వ్రాయకూడదు. ఆ శబ్దమును తెలుపు రేఖను వ్రాయవలెను.

ఇంటిలో 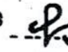 ఉంటిమి 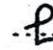 అంచు 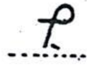

కాని, ఎంచు ఒంటె 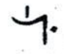

9. పదముల చివర పెద్దసున్నను వ్రాసిన, అది 'వలెను' అను క్రియాంతమును సూచించును.

చెప్పవలెను రావలెను

10. పదముల చివరవచ్చు ఈ క్రింది ప్రత్యయము 55 లను, వాటి కెదురుగా వ్రాసిన గుర్తులచే సూచింపవలెను. వీటిని పదము చివర కలిపిగాని, విడిగాగాని వ్రాయవచ్చును.

వంటి ఉదా: నా వంటి 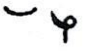

కంటె ఉదా: నా కంటె 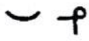

నుండి ఉదా: నా నుండి

నుంచి ఉదా: మీ నుంచి 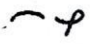

11. "ఇంచు, ఇంచి, ఇంచ" ఈ క్రియాంతములను ఇదివరకు చెప్పినరీతిగా 'న' రేఖను విడదీసి వ్రాయుట వలననేగాక, పెద్దసున్నను, 'చ' రేఖతో కలిపికూడా వ్రాయవచ్చును. ఆ యా సంక్షిప్తరూపములలోని సౌలభ్యమునుబట్టి ఈ రెండు పద్ధతులలో నేదైనను వాడవచ్చును.

ఉదా: పెంచు | దంచు

పెంచి | దించు

కోయించు | పెకలించు

క్రియలు, క్రియాంతములు

ఉంది	పోయింది
ఇంచింది (విడదీసి)	ఉండవలెను
ఉదా : సూచించింది	అయిఉండవలెను

పదవర్ణములు

శాశ్వత–ము	స్వాగత–ము
విశ్వాస–ము	స్వతంత్ర–ము / స్వాతంత్ర్యము
స్వభావ–ము	స్వయము

పదవర్ణములతోకూడిన క్లుప్తరూపములు

అశాశ్వత–ము	స్వరాజ్య–ము
అవిశ్వాస–ము	స్వవిషయము
అటువంటి	స్వభాష
ఎటువంటి	స్వలాభ–ము
ఇటువంటి	స్వరాష్ట్ర–ము
అయినటువంటి	రాజ్యాంగ–ము

అభ్యాసము 12

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) 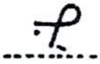 (2) (3)

(4) (5) (6)

(7) (8) (9)

(10) (11) 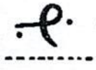 (12)

(13) (14) (15)

(16) (17) (18)

(19) 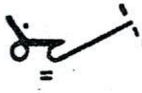 (20) (21)

(22) (23) (24)

(25) 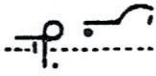 (26) (27)

(28) (29) 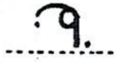 (30)

అభ్యాసము 13

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) గండి	(2) వంట	(3) పంచ
(4) గుండ్లు	(5) గుండీలు	(6) దించు
(7) పంటలు	(8) కంఠము	(9) దండలు
(10) కుంచము	(11) గింజలు	(12) పంకాలు
(13) గంతులు	(14) కొంచెము	(15) పంజాబు
(16) వంకాయ	(17) క్షమించవలెను	(18) పంతులు
(19) పండించ వలసిన	(20) కమండలము	(21) కొండపల్లి
(22) గుంటలు	(23) చింతలూరు	(24) రక్షించవలెను
(25) ఆహ్వానించ వలెను	(26) చంచలము	(27) అండము
(28) స్వేచ్ఛ	(29) మండపము	(30) ఇంగువ
(31) పెనుకొండ		

అభ్యాసము 14

సంక్షిప్తలిపిలో నున్న ఈ క్రింది వాక్యములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగుభాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1)

(2) 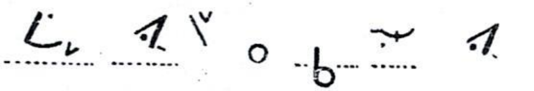

(3) 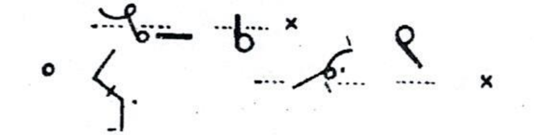

(4) 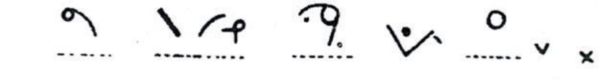

(5) 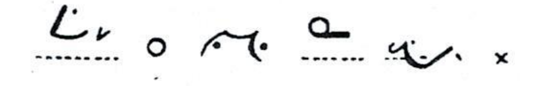

(6) 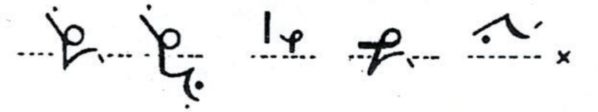

(7) 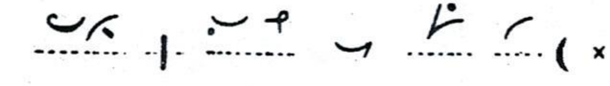

(8)

అభ్యాసము 15

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) స్వవిషయము అయినప్పుడు, బాగా ఆలోచించవలెను.

(2) స్వాతంత్ర్యము సంపాదించి గాంధీజీ శాశ్వతమైన పేరుగాంచె.

(3) స్వభాష, స్వరాజ్యము అన్న జనులకు సహజముగా ఇష్టము.

(4) రాజేశ్వరి బడినుండి ఇంటికి ఇప్పుడు రావలెను.

(5) ఈ మండీలో కాయలు, పండ్లు చాలా ఉన్నవి.

(6) ఎప్పటికైనను భాగ్యముకంటె పేరుగొప్ప.

(7) ఈ గింజలు మీ ఊరికి పంపించవలెను కాబట్టి తక్షణమే రెండు బండ్లు కావలెను.

(8) రేపు పెండ్లికి బయట పందిలి ఇప్పుడే వేయవలెను.

అధ్యాయము 6

కోలసున్న

1. 'స్త' వర్ణమును ' ℓ ' చేతనేగాక o ఈ విధముగా ఒక కోలసున్నచే కూడా సూచింపవచ్చును. దీనిని 'హ, ణ, య, ళ, క్ష, జ్ఞ' లకు తప్ప మిగతా అన్ని రేఖలకు మొదట చేర్చవచ్చును. ఈ కోలసున్న పొడవు అది చేర్చబడు రేఖకు సగము ఉండునట్లు వ్రాయవలెను. ఈ 'స్త' కోలసున్ననుకూడా చిన్నసున్న, పెద్దసున్నలవలెనే తిన్నని యక్షరములకు జేర్చునప్పుడు కుడినుండి ఎడమవైపునకును, వక్రములకు జేర్చునప్పుడు వక్రములకు లోపలను వ్రాయవలెను.

స్థాపించు స్తుతి

2. 'స్త' కోలసున్నతో ప్రారంభమగు రూపములను వ్రాయవలసినప్పుడు, 'స్త' తో కూడిన అచ్చును 'స్త' తరువాతవచ్చు హల్లు రేఖకు ముందు దాని నిర్ణీత స్థానమున సూచించవలెను.

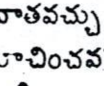 స్తబకము స్థితి

3. ఒక పదము అచ్చుతో ప్రారంభమై వెంటనే 'స్త' వర్ణము వచ్చిన, అట్టి 'స్త' వర్ణమును ' ℓ ' చే సూచించవలెను గాని కోలసున్నచే సూచించకూడదు.

అస్తమించు 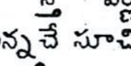

4. ' స్త ' కోలసున్నను పదముల మధ్యకూడ వీలును బట్టి వ్రాయవచ్చును. 63

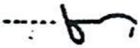 పుస్తకము కస్తూరి

కాని, నాస్తికుడు కౌస్తుభము.

5. పదాంతమునవచ్చు ' స్త, స్తా, స్తు, స్తూ ' అను వాటిని సూచించుటకు ' స్త ' సున్నను వాడవచ్చును. ఇతర సందర్భములలో పదాంతమున ' స్త ' సున్నను వాడరాదు.

కాస్త 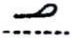 బస్తా

కిస్తు వస్తూ

కాని, కుస్తీ 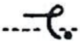 వస్తే బస్తీ

క్రియలు, క్రియాంతములు

ఇస్తూ, ఇస్తే

ఇస్తారు

ఇస్తున్నారు

పదవర్గములు

 సంస్థ, ఆస్తి

స్థాపిత—ము

వాస్తవ—ము, వస్తు—వు

విస్తార—ము

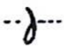	సుస్థిర—ము		స్థాన—ము
	అస్తమానము		స్థల—ము
	స్థిమిత—ము, ఇస్తిమి		స్థూలము

64

పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు

	ఆస్తిపాస్తులు		ఆరోగ్యసంస్థ
	జాతీయసంస్థ		స్థిరాస్తి
	న్యాయసంస్థ		

అభ్యాసము 16

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

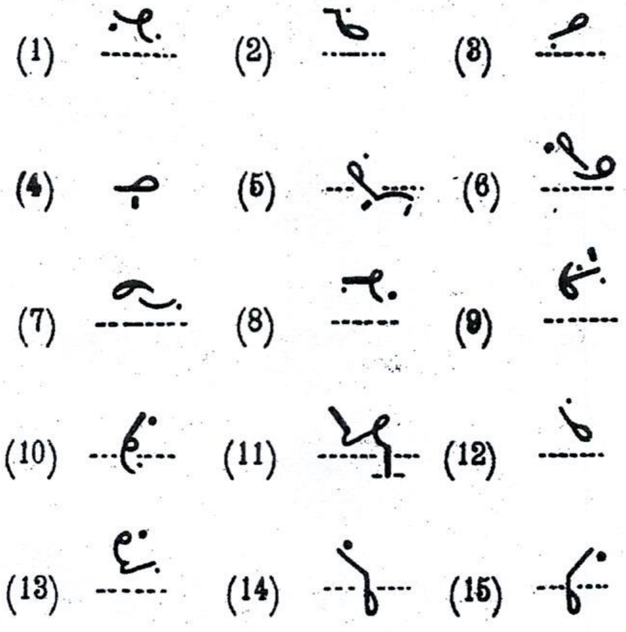

అభ్యాసము 17

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) విస్తరిల్లు (2) దస్తావేజు (3) దస్తరము

(4) విస్తరి (5) స్థాణువు (6) చేస్తాను

(7) చేస్తిని (8) స్థుతించు (9) విస్తరించు

(10) వస్తారు (11) పూజిస్తూ (12) స్థిరము

(13) దస్తా (14) చేస్తూ (15) కాలుస్తూ

అభ్యాసము 18

సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయబడిన ఈ క్రింది వాక్యములను చదివి, చూచివ్రాసి, తెలుగుభాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) 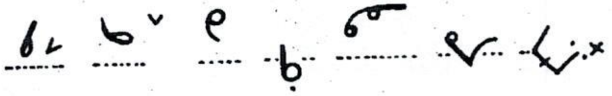

(2) 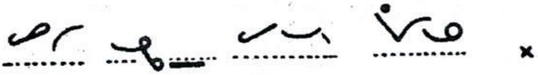

(3) 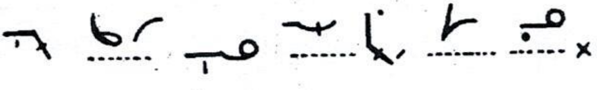

(4) 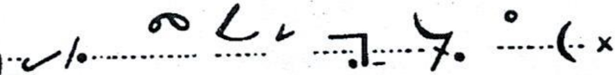

(5) 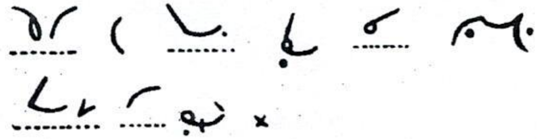

(6) 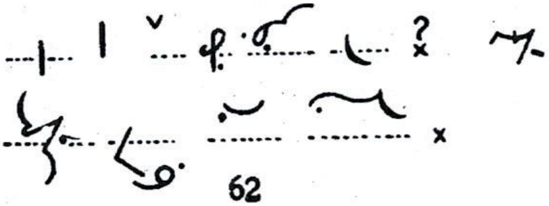

అధ్యాయము 19

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) ఆస్తిపాస్తులకంటె స్థిమితమైన మనస్సు ముఖ్యము.

(2) మానవుడు ఎల్లప్పుడు డబ్బు సంపాదించవలెనని వాంఛిస్తూ ఉండుట సహజమే. జనులయొక్క క్షేమము ఆలోచిస్తూ ఉండుట అరుదు.

(3) స్థూలముగా ఉన్న జనులు సాధారణముగా ఆరోగ్యముగా ఉండరు.

(4) పంటలు బాగా పండవలెను అన్న రైతు అస్తమానము శ్రమించవలెను.

(5) ఈ బహిరంగ స్థలము చాలా విశాలముగా బాగుగా నున్నది.

(6) మా రామరాజుకు సినిమా రంగములో మంచి స్థానము ఉన్నది.

(7) ఈ స్థూల శరీరము అనేక అవస్థలు, మార్పులు పొందవలెను.

(8) ఈ ఇల్లు విశాలముగా మంచి స్థలములో ఉన్నది.

అధ్యాయము 7

(చిన్నకొక్కెములు, క్లుప్తరూపములు—మొదటి భాగము)

చిన్నకొక్కెములు

రేఖలకు మొదటవచ్చు చిన్నకొక్కెములు :—

1. తిన్నని రేఖలకు మొదట ఎడమనుండి కుడి మార్గమున ఒక చిన్నకొక్కెమును చేర్చినచో అది 'ర్' ధ్వని నిచ్చును. ఈ 'ర్' కొక్కెము ఏ రేఖకు చేర్చబడునో ఆ రేఖ తరువాత 'ర్' ధ్వనివచ్చును. మామూలు రేఖలకు అచ్చుగుర్తులు ఏ విధముగా ఉంచబడి చదువబడునో అదే విధముగా చిన్నకొక్కెపు రేఖలకుకూడా అచ్చుగుర్తులు ఉంచబడి చదువబడును. పదముల మొదట వచ్చు **(Initially joined vowels)** అచ్చులనుకూడా చిన్న కొక్కెములకు కలిపి వ్రాయవచ్చును.

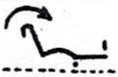 ప్రముఖ 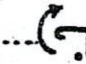 క్రీడ

అగ్రహారము

2. 'ర్' ధ్వని నిచ్చు ఈ చిన్న కొక్కెమును వక్రములకు మొదట లోపలచేర్చవలెను.

నృపుడు మ్రోగు

3. ఈ చిన్నకొక్కెమును 'ల' వక్రమునకు మొదట చేర్చినచో అది 'వ' శబ్దమును సూచించును. 'ర్' శబ్దమును సూచించదు. ఈ చిన్నకొక్కెమును 'ల' వక్రమునకు చేర్చినప్పుడు, 'ల' ధ్వనికంటె ముందుగానే 'వ' ధ్వని వచ్చును. 'వ' తో కూడిన అచ్చును 'ల' రేఖకు ముందుదాని నిర్ణీత స్థానములో ఉంచవలెను.

వల విలువ

4. తిన్నని రేఖలకు మొదట కుడినుండి ఎడమ మార్గమున ఒక చిన్నకొక్కెమును చేర్చినచో అది ఆ రేఖకు తరువాత 'ల్' ధ్వని నిచ్చును. వక్రములకు ఈ 'ల్' కొక్కెము లేదు.

క్లేశము ప్లీహము

5. ఒక హల్లు అక్షరమునకును దాని తరువాతవచ్చు 'ర్' లేక 'ల్' శబ్దమునకును మధ్య అచ్చువచ్చినప్పటికినీ, అట్టి 'ర్' లేక 'ల్' శబ్దమును సూచించుటకు చిన్న కొక్కెమును వాడవచ్చును.

నరుడు మరల పలుకు

వాటిమధ్య దీర్ఘాచ్చులు వచ్చినచో, వాటిని సూచించ వలసిన అవసరము ఉన్నప్పుడు, ఒక చిన్నసున్న చేతను ఒక చిన్న దట్టపుగీతచేతను ఈ క్రింది విధముగా సూచింపవచ్చును

71

'ఆ, ఏ, ఈ' అను దీర్ఘాచ్చులను సూచించుటకు ఒక చిన్నసున్నను ఆ హాల్లు రేఖకు ముందుగాని తరువాత గాని ఆ యా అచ్చుస్థానములందు ఉంచవలెను.

'ఆ' కార్మికులు

'ఏ' బేరము

'ఈ' కీలకము 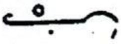

'ఓ, ఊ' అను దీర్ఘాచ్చులను సూచించుటకు ఒక చిన్న దట్టపు గీతను ఆ హాల్లు రేఖమీద అడ్డముగా ఆ యా అచ్చుస్థానములవద్ద గీయవలెను.

'ఓ' కోరిక

'ఊ' కూలంకషము

హ్రస్వాచ్చులను సూచించవలసిన అవసరములేదు. వాటిని సులభముగా తెలుసుకొనవచ్చును. దీర్ఘాచ్చులను కూడా, సులభముగా తెలుసుకొన గలిగినచోట్ల, సూచించ నవసరములేదు. అవసరములేని చోట్ల క్రమముగా వాటిని మానివేయవచ్చును.

8. 'య, శ, జ్ఞ, ణ, హ, ంప్, ంబ్, ంక్, ంగ్, ఊర్ధ్వముఖ 'ఱ', ఊర్ధ్వ, అధోముఖ 'ర', 'స' రేఖలకు మొదట ఏ విధమైన కొక్కెమును చేర్చరాదు.

7. 'వర్, తర్, దర్' అను 'ర్' కొక్కెముతో కూడిన వక్రములను కుడినుండి ఎడమ మార్గమునను (ఎడమ వక్రము), ఎడమనుండి కుడి మార్గమునను (కుడి వక్రము) రెండు విధములుగా వ్రాయవచ్చును.

	ఎడమవక్రములు	కుడివక్రములు
వర్		
తర్		
దర్		

8. ఒక పదము అచ్చుతో ప్రారంభమై, అట్టి అచ్చు తరువాత 'వర్, తర్, దర్' లలో నేదైనా వ్రాయవలసి వచ్చినప్పుడు, సాధారణముగా ఎడమ కొక్కెము వ్రాయబడును. ఇట్టి సందర్భములలో మొదటి అచ్చును ప్రత్యేకముగా సూచించవలసిన అవసరంలేదు.

ఆవరణ		వరము	
ఆత్రము	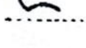	తరము	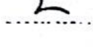
ఆదుర్దా		ధర్మవరము.	

9. 'వర్, తర్, దర్' లకు ముందు అచ్చుఉన్ననూ లేకపోయినను, వాటి తరువాత 'క' గాని, 'గ' గాని, వచ్చినచో కుడి వక్రములనే వ్రాయవలెను.

ఎదుర్కొనవలెను దీర్ఘము

అత్రగాడు 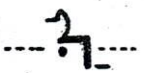 తర్కము 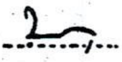

10. 'వర్, తర్, దర్' లకు ముందు అచ్చు ఉన్ననూ లేకపోయినను, వాటితరువాత 'హ, య, ణ, ళ, జ్ఞ' వర్ణములలో నేదైనగాని, 'స' సున్నతోకూడిన 'చ' వర్ణముగాని వచ్చిన, ఎడమ వక్రములనే వ్రాయవలెను.

వరహాలు తరహా 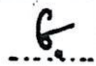

వ్రాయవలెను తృణీకరించు

విరాళము వృశ్చికము 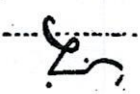

అవిరళ

11. 'వర్, తర్, దర్' అనునవి పదముల మధ్యగాని, చివరగాని వచ్చినప్పుడు, వీలునుబట్టి, కుడి, ఎడమ వక్రములలో దేనినైనను వాడవచ్చును.

ఉదా: చైత్ర 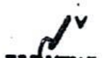 కృత్రిమ

12. 'ర్' కొక్కెముగల తిన్నని రేఖలకు ముందు 74
'స, శ' లు వచ్చినప్పుడు చిన్న సున్నయు, 'స్వ' వచ్చినప్పుడు పెద్దసున్నయు 'ర్' కొక్కెము వైపున వ్రాయుట ద్వారా అవి సూచింపబడును.

సుప్రసిద్ధ శుక్రవారము

స్వీకారము 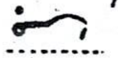 సాగరము

13. 'ల్' కొక్కెముగల తిన్నని రేఖలకును, 'ర్' కొక్కెముగల వక్రములకును, ముందు 'స' వచ్చినప్పుడు, అది ఆ కొక్కెము లోపల ఒక చిన్నసున్నను వ్రాయుటచే సూచింపబడును.

సకలము స్త్రీ

14. మొదట కొక్కెములు చేర్చిన రేఖలను పదముల మధ్య, చివరకూడ బాగుగా కలియుచోట ఉపయోగించ వచ్చును.

మకరము 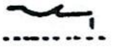 అనేకులు

అనావృష్టి

15. 'ప, బ' ల తరువాత 'స్కర్' వ్రాయ వలసి వచ్చినప్పుడు, అందలి 'ర' ను సూచించ నక్కర లేకుండానే ఈ క్రిందివిధముగా వ్రాయవలెను.

భాస్కరుడు పుష్కరము.

రేఖలకు చివరవచ్చు చిన్నకొక్కెములు:—

16. తిన్నని రేఖలకు చివర ఒక చిన్నకొక్కెమును కుడివక్రపు మార్గమున వ్రాసినచో అది 'న' ను, ఎడమ వక్రపు మార్గమున వ్రాసినచో నది 'వ' ను సూచించును.

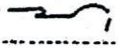 కనకము పనస

భవాని కోవూరు

17. వక్రములచివర ఒక చిన్నకొక్కెమును వక్రము లోపల వ్రాసినచో నది 'న' ను సూచించును. వక్రములకు 'వ' కొక్కెములేదు.

వినికిడి 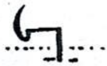 ధనికుడు

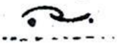 మానిని

18. సులభముగా తెలుసుకొనగలిగినచోట్ల 'న, వ' కొక్కెములను పదముల చివరకూడ వాడవచ్చును.

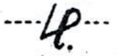 చిరంజీవి 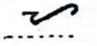 ఆయన చేరిన

19. ద్విత్వాక్షరములను సూచించుటకు, చిన్న కొక్కెములను ఉపయోగించకూడదు.

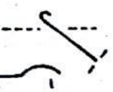 పిలుపు, కాని పిల్లలు

కలము, కాని 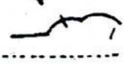 కల్లము

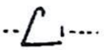 చిలుక, కాని చిల్లర

20. సులభముగా తెలుసుకొనగలిగిన సందర్భములలో76 'ణ' ను సూచించుటకు 'న' రేఖ లేక కొక్కెమును, 'ళ' ను సూచించుటకు 'ల' రేఖ లేక కొక్కెమును కూడా వాడవచ్చును.

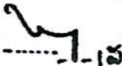 ప్రవీణుడు చెలామణి

కళాశాల 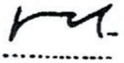 చాళుక్యులు

21. '' ని, ను, న, లు ' అను విభక్తి ప్రత్యయము లను, వాటికి సంబంధించిన కొక్కెములతోకూడా సూచించ వచ్చును. పదవర్ణముల చివరవచ్చు విభక్తి ప్రత్యయములను కూడా, సౌలభ్యమునుబట్టి, కొక్కెములతో సూచించ వచ్చును.

ఉదా : పుస్తకమును సమయమున 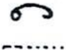

పురపాలకులు విషయమును

రాముని

సాధారణముగా, '' నకు '' అను ప్రత్యయమును వ్రాయు నప్పుడు, 'న' ను వదిలివేసి 'కు' గీతనుమాత్రం చేర్చిన చాలును.

ఉదా : సంవత్సరమునకు

క్రియాంతములు

క్రియాంతములు	గుర్తులు	ఉదాహరణము		
చున్న		వచ్చుచున్న		(విడిగా)
చున్నాను		వచ్చుచున్నాను		,,
చున్నాడు		వచ్చుచున్నాడు		,,
చున్నారు		వచ్చుచున్నారు		,,
చున్నాము		వచ్చుచున్నాము	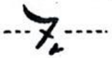	,,
చున్నవి చున్నావు		వచ్చుచున్నవి వచ్చుచున్నావు		,,
చున్నప్పుడు		వచ్చుచున్నప్పుడు	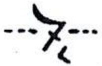	,,

క్రియాంతములు	గుర్తులు	ఉదాహరణము		
చుండు		వచ్చుచుండు		(విడిగా)
చుండెను		వచ్చుచుండెను	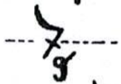	,,
చుండిన		వచ్చుచుండిన	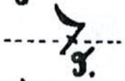	,,
చుండును		వచ్చుచుండును	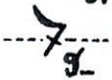	,,
చుండుము		వచ్చుచుండుము	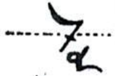	,,
చుండిరి		వచ్చుచుండిరి		,,
చుంటిమి		వచ్చుచుంటిమి		,,
చుండుటచే		వచ్చుచుండుటచే	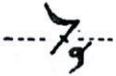	,,

క్రియాంతములు	గుర్తులు	ఉదాహరణము		
వలసివచ్చెను		చెప్పవలసివచ్చెను		(విడిగా లేక కలిపి)
వలసివచ్చిన		రావలసివచ్చిన		,,
వలసివచ్చును		రావలసివచ్చును		,,
వలసియుండెను		చెప్పవలసియుండెను		,,
వలసియుండిన		రావలసియుండిన		,,
వలసియుండును		రావలసియుండును		,,
ఇంచెను		సూచించెను		(విడిగా)
ఇంచిన	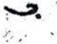	సూచించిన		(,,)

క్రియాంతములు	గుర్తులు	ఉదాహరణము		
ఇంచును		సూచించును	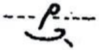	(విడిగా)
ఇంచినను		సూచించినను		,,
చున్నట్లు		వచ్చుచున్నట్లు	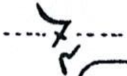	,,
పోయెను		రాలేకపోయెను	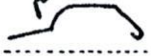	(కలిపి)
పోయిన		రాలేకపోయిన	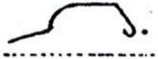	,,
పోవును		రాలేకపోవును		,,

క్రియలు

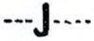	ఉంచెను		ఉండిన		ఉండును
	ఉంచెను		ఉంచిన		ఉంచును
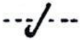	ఇచ్చెను		ఇచ్చిన		ఇచ్చును

ప్రత్యయములు

కూర్చి		ఉదా :	దానినిగూర్చి		(విడిగా లేక కలిపి)
గురించి		ఉదా :	దానినిగురించి	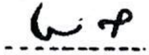	,,
కొరకు		ఉదా :	నా కొరకు		,,
కరము		ఉదా :	ప్రయోజనకరము		,,

ప్రకారము		ఉదా :	న్యాయప్రకారము		(విడిగా లేక కలిపి)
పూర్వకముగా		ఉదా :	ప్రమాణపూర్వకముగా	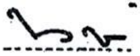	,,
వరకు		ఉదా :	చాలావరకు		,,
వరకే		ఉదా :	ఇదివరకే		,,
ఎడల		ఉదా :	వచ్చినయెడల	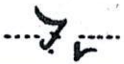	,,

- ప్రారంభ—ము
- ప్రయోజన-ము
- ప్రోత్సాహ-ము
- ప్రధాన—ము, ప్రధాని, ప్రయత్న—ము
- పవిత్ర—ము
- ప్రవర్తన
- పూర్వ—ము
- ప్రస్తాపన, ప్రస్తుత—ము
- పరిస్థితి
- పరస్పర—ము
- బల—ము
- బలహీన—ము
- భవిష్యత్తు
- శుభ్ర—ము
- అట్లు
- ఎట్లు
- ఇట్లు
- చర్య
- చిన్న
- శోచనీయ—ము
- చివర, ఉత్సవ—ము
- జన్మ
- జీవన—ము
- జవాబు
- కారణ—ము, కార్య—ము, క్రమ—ము
- ఒకరు

సక్రమ–ము

సౌకర్య–ము

కాల–ము

కాని

కనుక,
కొన్ని

కేవలము,
ఎక్కువ

అగును

గ్రామ–ము

గృహ–ము
గౌరవ–ము

గౌరవనీయ-
యులు

గ్రామస్థుడు

గృహస్థుడు

శీఘ్ర–ము

వారు

ఎవరు

వీరు

తిరస్కార-ము,
ఇతర

తారతమ్యము

తరువాత

ఉత్తరము
ఉత్తరువు

శత్రు–వు

అందరు,
అదృష్టము

ఎందరు

ఇందరు

ఆదర్శ–ము

ధైర్య–ము

- ద్రోహి-హము, దరిద్ర–ము, దారిద్ర్య–ము,
- దురదృష్ట-ము, ఇద్దరు
- ధాన్య–ము
- దిన–ము
- ధైర్యస్థుడు
- పరతు
- మర్యాద
- మీరు
- మనుష్యుడు
- నిర్ణయము

పదవర్ణములతోకూడిన క్లుప్త రూపములు

- నిష్ప్రయోజన–ము
- స్వప్రయోజన–ము
- సత్ప్రవర్తన
- అపవిత్ర–ము
- పరిశుభ్ర–ము
- ప్రారంభోత్సవ–ము
- సక్రమ–ము
- స్వకార్య–ము
- సకాల–ము
- కార్యక్రమ–ము, క్రమక్రమముగా
- ఒకొరొకరు
- కార్యకలాపాలు
- అక్రమ–ము
- దరిద్రుడు

దరిద్రులు

గౌరవసభ్యుడు

అగౌరవ—ము

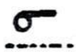 స్వగ్రామము

అధైర్య—ము

బేసరతు

స్వగృహము

ప్రాముఖ్య—ము

అమర్యాద

ఆహారధాన్యము

అయినవారు

క్లుప్తరూపములు—మొదటి భాగము

సులభముగా తెలుసుకొనగలిగిన పదములను సంక్షిప్త లిపిలో పూర్తిగా వ్రాయనక్కర లేకుండానే కొన్ని హల్లులను వదలివేసి క్లుప్తరూపములుగా వ్రాయవచ్చును. సాధారణముగా ఈ క్రింది విధముల ననుసరించి పదములకు క్లుప్తరూపములు ఏర్పడును :—

1. పదము చివరనున్న 1, 2 హల్లులను, ఒక్కొక్క సందర్భములో 3 హల్లులనుకూడా వదలివేయుటద్వారా కొన్ని క్లుప్తరూపములు వ్రాయవచ్చును.

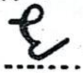 ఆందోళన ఉల్లంఘనము

ఉదాహరణము

2. పదములోని ముఖ్యమైన హల్లులను మాత్రమే వ్రాయుటద్వారా కొన్ని క్లుప్తరూపములు వ్రాయవచ్చును.

అత్యంత నియమావళి

పర్యవసానము

3. తరుచుగావచ్చు పదముల చివరనున్న 'ము' ను వదలివేయ వచ్చును.

అంగీకారము పోరాటము

పై సూత్రములననుసరించి క్లుప్తరూపములు కొన్ని ఈ దిగువ ఇవ్వబడినవి. వీటిని విద్యార్థి బాగుగా నభ్యసించవలెను.

అభిప్రాయము

అవసరము

అనవసరము

అనుభవ—ము

అనుభవశాలి

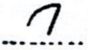 ఆలోచన

అలక్ష్యము

అవగాహన

అనుక్షణము

ఆదర్శప్రాయము

ఆదాయము

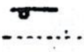 ఆస్కారము

ఆకర్షణ

అక్షరాస్యత

అతరాస్యులు
అపకారము
ఉత్సాహము
ఉపయోగము
ఉపకారము
ఉపన్యాసము
ఉపన్యసించు
ఏకగ్రీవము
కుటుంబము
కాలక్షేపము
కొనసాగు
కాలయాపన
కళంకము
కఠినము
చేయవలెను
చేయకపోయిన

చేయుటకు
ధర్మము
నిశ్చయ—ము
నిర్మూలనము
నాయకుడు
నాయకులు
నమ్మకము
నమస్కారము
నియామకము
నియమము
నియమించు
నిర్మాణము
నిస్సంశయము
నిరంకుశము
నివాసము
నివసిస్తూ

నెరవేర్చు

నెరవేరు

నిరక్షరాస్యత

నిరక్షరాస్యులు

నిస్సంకోచము

ప్రభుత్వ—ము

పరిష్కార—ము

పోవుటకు

ప్రచార—ము

ప్రకటన

పరిశ్రమ

ప్రఖ్యాతి

పర్యటన

ప్రజానీకము

పరోపకారము

పౌరసత్వ—ము

మినహాయింపు

మామూలుగా

మార్గము

రాయబారి-రము

రాజకీయ

రాయలసీమ

రమారమి

లక్ష్యము

విచారము

విచారణ

విచారించి—చు

విభజన

విభాగము

	విప్లవ—ము		సంకోచము
	విమర్శ	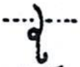	సౌష్టవము
	వి స్తీర్ణము		సరిహద్దు
	సారాంశము	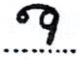	సమంజసము
	సమావేశము	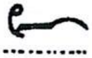	సత్యాగ్రహము
	సాయంకాలము		హెచ్చరిక.

అభ్యాసము 20

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

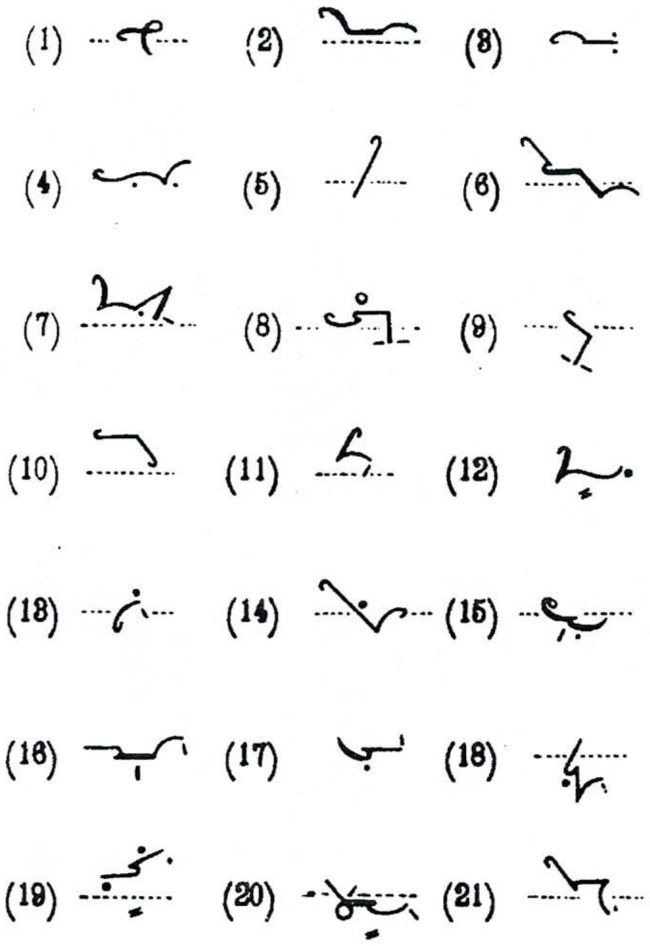

(22) (23) (24)

(25) 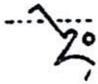 (26) (27)

(28) (29) (30) 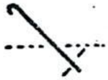

(31) 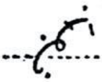 (32) (33)

(34) 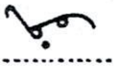 (35) 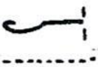 (36)

(37) 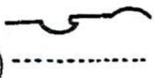 (38) (39)

(40) (41) (42)

(43) (44) (45) 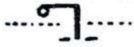

(46) (47) 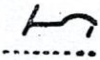 (48)

(49) (50) (51)

(52) (53) (54)

(55) (56) (57)

(58) (59) 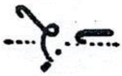 (60)

అభ్యాసము 21

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) నిరాశ	(2) ప్రాంతాలు	(3) ప్రజలు
(4) పురుషులు	(5) రుద్ర	(6) కర్షకుడు
(7) కల్మషము	(8) వెల్లడి	(9) సుదీర్ఘ
(10) స్పృహ	(11) మాచెర్ల	(12) పరిషత్తు
(13) నిరపరాధి	(14) వినికిడి	(15) తరలించు
(16) నివారణ	(17) పురపాలకులు	(18) వెనుకంజ
(19) పశుగ్రాసము	(20) పానకము	(21) కన్నీరు
(22) పరిచారకులు	(23) వికృతి	(24) వికారము
(25) విలాసము	(26) జరిమానా	(27) పరికరము
(28) మర్మము	(29) ప్రేమపూర్వకముగా	(30) పలికెను
(31) త్రాగవలసివచ్చెను	(32) గురువారము	(33) కిరీటము
(34) భారము	(35) పరిశోధన	(36) మృగము
(37) శనగలు	(38) గరళము	(39) మరుసటి
(40) చెప్పిన ప్రకారము	(41) దరిమలా	(42) గురుకులము
(43) పిలిచి	(44) కలరా	(45) కృష్ణుడు
(46) మ్రోగు	(47) భూచక్రము	(48) వికలాంగులు

అభ్యాసము 22

ఈ క్రింది వానిని చదివి, చూచివ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1)

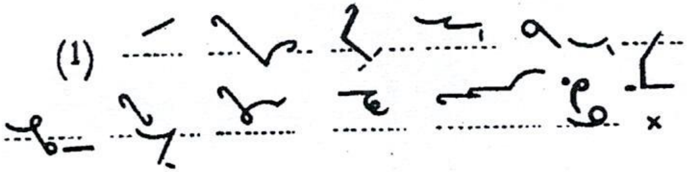

(2)

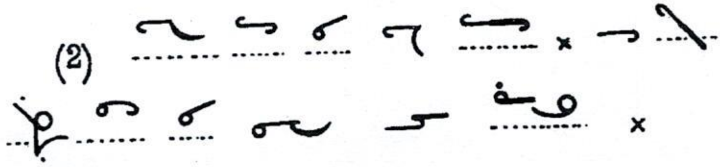

(3)

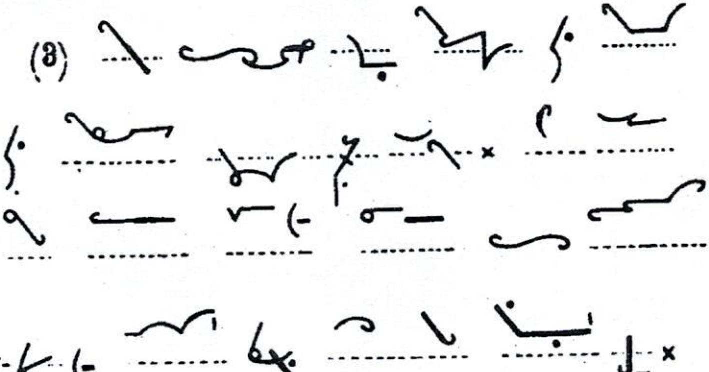

(4)

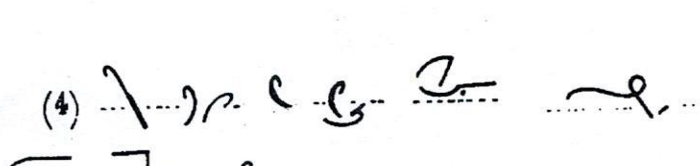

(5) 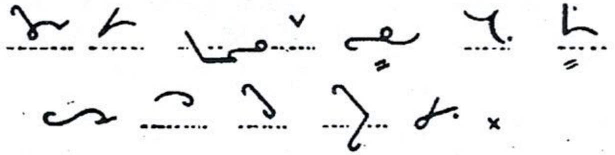

(6) 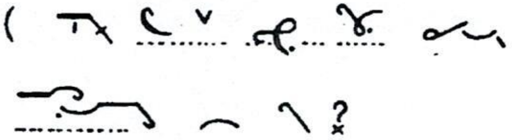

(7) 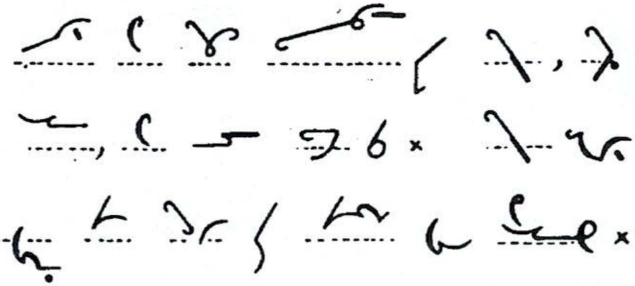

(8) 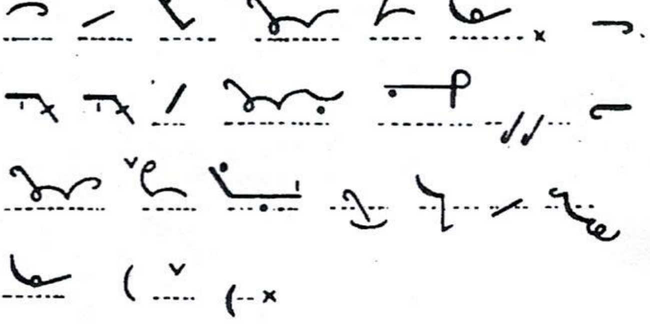

(9) 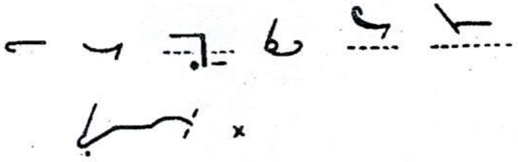

(10) 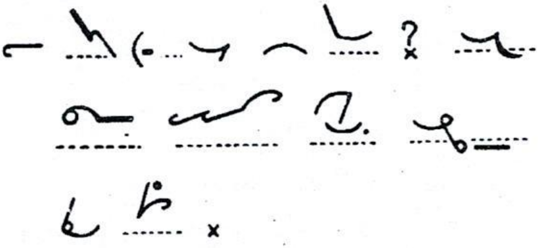

(11) 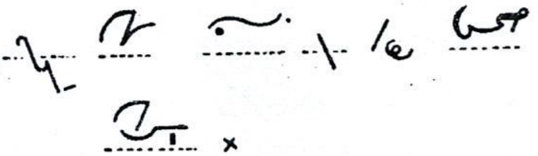

(12) 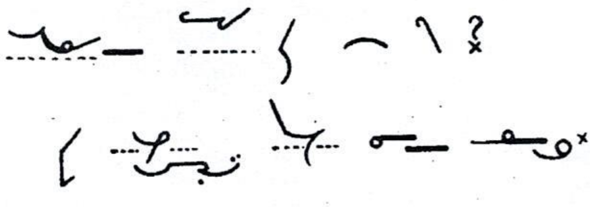

అభ్యాసము 23

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) కేవలం వారు వీరు అను తారతమ్యము లేకుండా నాయకులు అందరు, ప్రజానీకమునకు సమానావకాశములు కలుగుటకు అప్పుడప్పుడు సమావేశములు జరిపి, మంచి రాజకీయ కార్యకలాపాలను నిశ్చయించుకొని వాటిని అమలు జరిపించవలెను.

(2) అందరు గౌరవ సభ్యులు క్రిందటి సమావేశములో సభాధ్యక్షుని బేషరతుగా ఎన్నుకొనిరి.

(3) ఏ ప్రణాళికలో అయినా ప్రారంభమున అనుభవము చాలని కారణమున, ఆశించిన ప్రయోజనములు కలుగవు. కాని క్రమముగా మేలు చేకూరును.

(4) పూర్వకాలమునుండి మనుష్యులు గ్రామ జీవనమునకు అలవాటుచెంది ఉన్నారు. అయితే, ఇప్పుడిప్పుడే పంటలు సరిగా పండకపోవుటచే, బస్తీలకు పనులకొరకు ఎక్కువగా తరలుచున్నారు.

(5) ఆస్తిపాస్తుల విషయమై చేసిన పరిష్కారమును ఇరువైపుల వారు ఏకగ్రీవముగా ఒప్పుకొనిరి. ఆ విషయము పరిష్కరించకపోయిన యెడల ఇరువురికి కష్టమే.

(6) ఆ విషయము గురించి ఎన్నిమార్లు అడిగినను ఆయన చెప్పకపోయెను.

(7) ఎవరు ఏ వర్గమునకు చెందినప్పటికీ, ఈ విషయ ములో నిజానిజాలు విచారించి తీర్పు ఇచ్చుట మేలు.

(8) ఈ ప్రాంతములో దొంగలు ఎక్కువగా ఉండుటచే ప్రజలు భయము చెందుచున్నారు. వారికి కావలసిన రక్షణ ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉన్నది.

(9) ఒకసారి ఏకగ్రీవముగా ప్రభుత్వ నాయకులను ఎన్ను కొనిన తరువాత, ప్రజానీకం వారిపైన నమ్మకము ఉంచవలెను. లేనియెడల వారు ఉత్సాహముగా ఉండలేరు.

(10) ఏ నాయకుడు అయినను అనుక్షణము ప్రజల శ్రేయస్సుకొరకే పాటుపడవలెను. దానిని ధర్మముగా ఎంచుకొనవలెను.

(11) ప్రజలకొరకు నియమించిన కార్యక్రమములలో నాయకులకు ఉత్సాహము, కార్యదీక్ష లేకపోయిన ప్రయోజనము సున్న.

(12) ఎవరికీ ఉపయోగములేని పనులకు డబ్బు ఖర్చుచేసి ఏమిలాభము ?

(13) నిన్న ఇక్కడ బహిరంగ సభలో ప్రధాని రాబోవు ఎన్నికలగురించి రెండు గంటలసేపు దీర్ఘోపన్యాసము చేసిరి.

(14) పురపాలక సంఘమువారు ప్రజలఆరోగ్య విషయము గురించి సక్రమ చర్యలు గైకొనవలెను.

అ ధ్యా య ము 8

పెద్దకొొక్కెములు

1. 'త, ద' వర్ణములు ((రేఖలచేతనే కాకుండా, ఒక పెద్ద కొొక్కెముచేతకూడ సూచింపబడును.

మాటల మొదట వచ్చెడి 'త, ద' వర్ణములు వాటి తరువాత వచ్చు అక్షరములకు మొదట ఒక పెద్ద కొొక్కెమును చేర్చుటద్వారా సూచింపబడును. మాటల మొదట వ్రాయబడు ఈ పెద్దకొొక్కెమును తిన్నని అక్షరములకు 'ర్' కొొక్కెము వైపునను, వక్రములకు లోపలను చేర్చవలెను. పెద్దకొొక్కెమును మొదట చేర్చిన హల్లులను పలుకుటలో 'త, ద' ను ముందు పలుకుచూ, తరువాత, ఆ కొొక్కెము ఏ అక్షరమునకు చేర్చబడినదో, ఆ అక్షరమును చదువవలెను. 'త, ద' లతో కూడిన అచ్చును దాని తరువాతవచ్చు హల్లు రేఖకుముందు, దాని నిర్ణీత స్థానములో ఉంచవలెను.

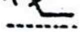 తప్పక 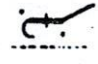 దగ్గర

దేవుడు తమరు

2. ఊర్ధ్వముఖ 'ర' కు మొదట ఈ పెద్దకొొక్కెము చేర్చునపుడు, కుడి వక్రమార్గమున C ఈ క్రింది విధముగా వ్రాయవలెను.

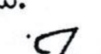 తరచు

3. 'ణ, య, శ, జ్ఞ, హ, ఊర్ధ్వముఖ క్ష' రేఖలకు 101
మొదట 'త, ద' కొక్కెమును చేర్చరాదు. ఈ అక్షరము లకు ముందువచ్చు 'త, ద' లను వాటి రేఖలచేతనే సూచించవలెను.

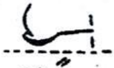 తణుకు

తయారు

తాళము

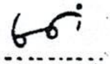 తహశీలు

దక్షుడు

4. పదముయొక్క ప్రారంభమున వచ్చు 'న' రేఖకు మొదట పెద్దకొక్కెమును చేర్చినచో అది 'నల్' శబ్దము నిచ్చును, 'త, ద' లను తెలియజేయదు. ఇది పదముల మొదటవచ్చు 'న' రేఖకు మాత్రమే వర్తించును.

నిలువ

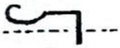 నిలకడ

5. 'అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ' అచ్చులలో నేదైనా ఒకదానితో పదము ప్రారంభమై, వెంటనే 'త, ద' వర్ణములు వచ్చినచో, అట్టి 'త, ద' వర్ణమునకు పెద్ద కొక్కెమునే వ్రాయుచు, ఆ అచ్చుగుర్తును పెద్దకొక్కె మునకు మొదట చేర్చవచ్చును. ఇతర అచ్చు లేవైనా 'త, ద' వర్ణములకు ముందువచ్చినప్పుడు, అట్టి, 'త, ద' వర్ణమును రేఖచేతనే సూచించవలెను.

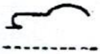 అధికము

ఉదకము

ఎదుట

ఒత్తుట

6. మాటలమధ్య, చివరవచ్చు 'త, ద' వర్ణము *102*
లకుకూడా పెద్దకొక్కెమును వాడవచ్చును. మాట మధ్య, చివరవచ్చు తిన్నని రేఖలకు ఈ పెద్దకొక్కెమును వీలునుబట్టి ఎటువైపునైననూ చేర్చవచ్చును. పదములో మధ్యగాని, చివరగాని వచ్చు 'న' రేఖకు పెద్దకొక్కెమును చేర్చినచో, అది 'త, ద' శబ్దములనే సూచించును.

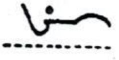 పతాకము ప్రతిభ

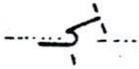 కుదురు చేదుతావి

కొతిమిరి పునాది

నేత

7. తిన్నని రేఖల చివర 'త, ద' కొక్కెమును చేర్చునపుడు, ఆ తిన్నని రేఖకు మొదట మరియొక కొక్కెము కాని సున్న కాని ఉన్నచో, ఆ మొదటి కొక్కెమునకు లేక సున్నకు ఎదురుగా 'త, ద' కొక్కెమును వ్రాయవలెను. (opposite to the initial hook or circle)

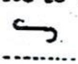 కలత 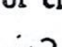 కోరదు

శుభ్రత 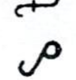 స్వచ్ఛత

స్తబ్ద తప్పదు

మిగతా సందర్భములలో తిన్నని రేఖలచివర 'త, ద' కొక్కెము సాధారణముగా ఎడమ వక్రపు మార్గమున వ్రాయబడును.

8. సులభముగా తెలుసుకోగలిగినపుడు, త, ద ద్విత్వాక్షరములకు కూడా ఈ పెద్దకొక్కెమును వాడ వచ్చును.

యావత్తు , విత్తనాలు

9. వక్రముల తరువాతను, చిన్న పెద్ద కొక్కెముల తరువాతను వచ్చు పదాంత 'ము' వర్ణమును ఒక చిన్న గీత ఈ విధముగా వ్రాయుటచే సూచింపవచ్చును.

పావనము భేదము

కవ్యము 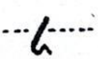 జీవము

జీతము

త, ద, ల, మ వక్రముల తరువాత వచ్చు 'ము' వర్ణమునకు ఈ చిన్నగీతను వాడకూడదు.

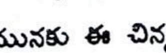 కమలము 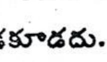 అందము

 విరామము 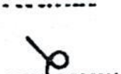 సంతము

క్రియాంతములు

ఈ క్రింది క్రియాంతములను వాటికెదురుగా వ్రాసిన గుర్తులచే సూచింపవలెను :—

క్రియాంతములు	గుర్తులు	ఉదాహరణము		
చున్నది		వచ్చుచున్నది	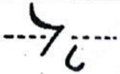	(విడిగా లేక కలిపి)
తున్నది		పోతున్నది		(,,)
తున్నవి		పోతున్నవి		(,,)
తున్నారు		పోతున్నారు		(,,)
తున్నాము		పోతున్నాము		(,,)
తున్నాను		పోతున్నాను		(,,)

క్రియాంతములు	గుర్తులు	ఉదాహరణము		
బడినది		చెప్పబడినది		(విడిగా లేక కలిపి)
ఇంచినది		చేయించినది		(విడిగా)
స్తున్నది	లేక	చేయిస్తున్నది		(కలిపి)
		చేస్తున్నది		
స్తున్నారు		చేస్తున్నారు		(,,)
తున్నాడు		పోతున్నాడు		(కలిపి లేక విడిగా)
పోయినది		లేకపోయినది	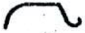	(,,)

క్రియలు

ఉండదు ఉండినది

పదవర్ణములు

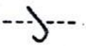	ఉపాధ్యాయుడు
	ప్రత్యక్ష–ము
	అద్భుత–ము
	అబద్ధము
	బలహీనత
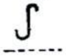	అట్లయితే
	ఎట్లయితే
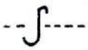	ఇట్లయితే
	అతడు
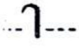	ఇతడు
	జీవితము
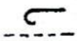	అందుకు, అందాక
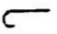	ఎందుకు, ఎందాక
	ఇందుకు, ఇందాక
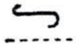	కాలదోషము
	కొద్ది
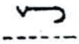	ఐక్యత
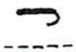	అగత్యము
	ఉద్యోగ–ము, ఉద్యోగి
	ఉద్యోగస్తుడు
	విధానము
	ద్వేషము

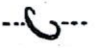 వృత్తి, వృత్తాంతము

సావధానము

తాత్పర్యము

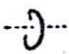 తృప్తి

దేశము

అసాధారణ

దోషము

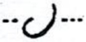 నిషేధము

సంబంధము

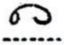 సమాధానము

నిర్ధారణ

సంతోషము

స్నేహితుడు

శ్రేయోదాయకము

పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు

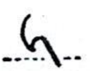 అత్యద్భుత—ము

విద్వేషము

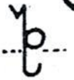 అయినటువంటిది

ప్రాముఖ్యత

సర్వదా

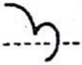 అరంభదశ

న్యాయాధిపతి

జాతీయత

రక్షిత

సురక్షిత

సురక్షితము

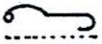 సమైక్యత

అభ్యాసము 24

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

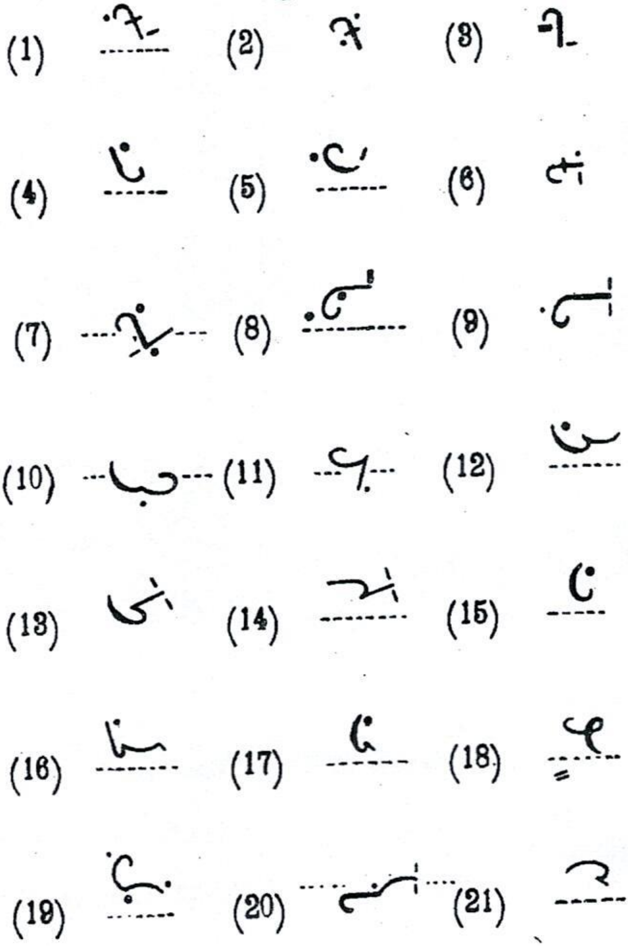

(22) (23) (24)

(25) 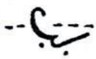 (26) 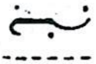 (27) 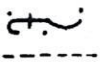

(28) (29) (30)

(31) 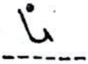 (32) (33)

(34) 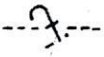 (35)

అధ్యాయము 25

ఈ క్రింది పదములకు సంక్షిప్తలిపి రూపములను వ్రాయుము :—

(1) తేడా (2) తెచ్చి (3) తిమ్మరుసు

(4) దోమ (5) దయ (6) దళము

(7) తడవ (8) తక్కువ (9) తగాదా

(10) మెదడు (11) మొత్తము (12) ధోరణి

(13) దోవ (14) పేదలు (15) బ్రతుకు

(16) నెలకొల్పు (17) నెల (18) నల్గొండ

(19) నల్లమలకొండలు (20) నలుపు (21) కదలు

(22) తటాలున (23) చిత్తూరు (24) పుత్తూరు

(25) తాంబూలము (26) తమాషా (27) తీరదు

(28) దిగువ (29) తలంపు (30) చూచెదను

(31) మదనుడు (32) తుది

అభ్యాసము 26

ఈ క్రింది దానిని చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) 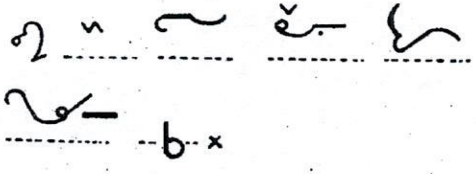

(2) 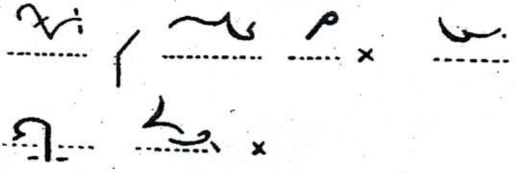

(3) 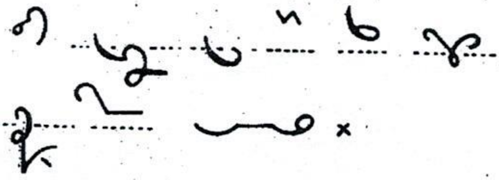

(4) 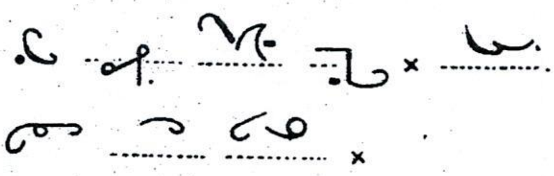

(5)

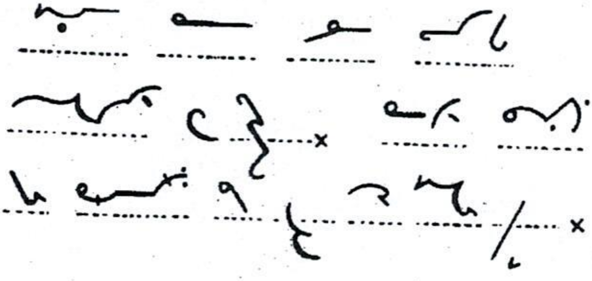

(6)

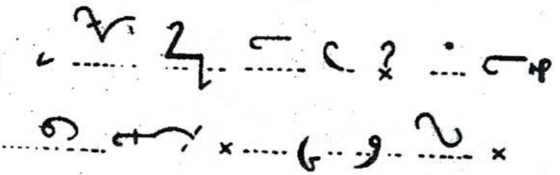

(7)

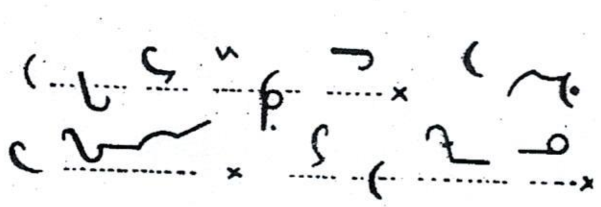

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) ప్రత్యక్ష సాక్షులు చెప్పినది విని న్యాయాధిపతి నిందితునికి ఉరిశిక్ష విధించెను.

(2) సంతోషము సగము బలము. అందుకు మానవుడు సర్వదా ప్రయత్నించుచుండును.

(3) ఆపదలలో మేలుచేయుట స్నేహితుని ధర్మము. కేవలము స్వప్రయోజనము తీరువరకే స్నేహముగా ఉండుట నిజమైన స్నేహము అనలేము.

(4) నిర్ధారణ కావలసిన విషయములు అనేకము ఉన్నప్పుడు, అన్నిటిలోను సమాధానము కుదురుట కష్టము. కొంచెము అటూ ఇటూ ఉన్నప్పటికీ, ఏదోవిధముగా తృప్తిచెందవలెను.

(5) మన రాష్ట్రమున చాలా ప్రాంతాలలో త్రాగుడు నిషేధించబడినది. కాని ఆ శాసనము సక్రమముగా

అమలు జరుగుచున్నదా అను విషయము ప్రభుత్వము తప్పక సావధానముగా ఆలోచించవలెనని వారుకోరిరి.

(6) ఎవరి మతము వారికి గొప్పగా ఉండును. మతము ఏదైనప్పటికీ, అందరు దైవమును నమ్ముచున్నారని చెప్పక తప్పదు.

(7) విదేశ పరిపాలన ప్రజలకు సహజముగా నచ్చదు. ప్రజల స్వతంత్రమునకు దానిలో తావు ఎక్కడ? వారు అనేక బాధలకు గురి కావలసియుండును.

(8) పాత విధానములను వదలి క్రొత్త విధానములను అనుసరించుము. లేకపోయిన ఇప్పటి సంఘములో నీకు స్థానము దొరకదు.

(9) నేను అందాక పోదలచితిని. నీవు రావా? అట్లయితే నేను మానివేసెదను.

(10) మనదేశ పరిస్థితులకు, మన ప్రజల అవసరములకు తగిన రీతిగా ప్రణాళికలు వేసుకొనవలెను. ఇదే శ్రేయోదాయకమైన విధానము.

అ ధ్యా య ము 9

పర్యాయ రూపములు

హల్లు అక్షరములతో సులభముగా కలిపి వ్రాయుటకు వీలుగా 'ర, క్ష, ల, హ, ష' వర్ణములకు పర్యాయ రూపములు ఇవ్వబడినవి. వీటిని ముఖ్యముగా వీలునుబట్టి వ్రాయవలెను. వీటిని ఉపయోగించు విధము ఈ అధ్యాయ మునందు తెలుపబడినది.

'ర' వర్ణము

1. 'ర' వర్ణము ఒక్కటే ఉండి, దానికిముందు అచ్చు వచ్చినప్పుడు, అథోముఖ రూపమును వ్రాయవలెను. ముందు అచ్చులేనప్పుడు, ఊర్ధ్వముఖ రూపమును వ్రాయవలెను.

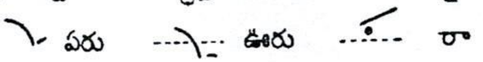

2. మాటల మొదట వచ్చెడి 'ర' వర్ణమునకు ముందు అచ్చు వచ్చినచో, అట్టి 'ర' వర్ణమును సాధారణ ముగా అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను. 'ర' వర్ణమునకు ముందు అచ్చులేనప్పుడు సాధారణముగా ఊర్ధ్వ ముఖరూపమును వ్రాయవలెను.

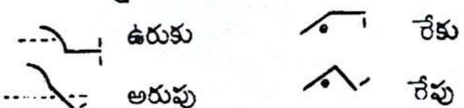

3. మాటల మొదట వచ్చెడి 'ర' వర్ణమునకు ముందు అచ్చు వచ్చినను రాకపోయినను, 'ర' వర్ణము తరువాత 'చ, జ, త, ద, ట, డ, ణ, య, శ, జ్ఞ' వర్ణము

లలో నేదైనా ఒకటి వచ్చినచో, అట్టి 'ర' వర్ణమును ఊర్ధ్వముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

అరటి	రాట్నము
అర్జీ	రోజు
ఆర్యా	రాయి
అరుదు	రాధ
అరుణుడు	ఋణము

4. మాటల మొదటగాని, మధ్యగాని వచ్చెడి 'ర' వర్ణమునకు తరువాత 'మ, ంప్, ంబ్' వ్రాయవలసినచో, అట్టి 'ర' వర్ణమును అథోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

ఉరుము	రోమము
రాముడు	క్షీరము
పంజరము	స్థావరము

5. మాటలమధ్య వచ్చు 'ర' వర్ణమునకు తరువాత 'మ' రాని సందర్భములలో, 'ర' వర్ణమునకు ముందు గాని తరువాతగాని ఒక తిన్నని ఊర్ధ్వముఖ లేక అథోముఖ రేఖ వచ్చినచో, అట్టి 'ర' వర్ణమును ఊర్ధ్వముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

పరుపు	మార్పు
ఆకురాయి	పరారి
హారతి	చిరాయువు

6. మిగతా సందర్భములలో మాటలమధ్య వచ్చు 117
'ర' వర్ణమును వీలునుబట్టి ఏ రూపమునైననూ వ్రాయ
వచ్చును.

స్థావరాలు 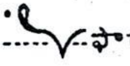 ఫారాలు 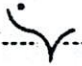 మెరీనా

7. మాటల చివరవచ్చెడి 'ర' వర్ణమునకు సాధార
ణముగా ఊర్ధ్వముఖ రూపము వ్రాయబడును.

కచేరి తమరు

ఘోరీ 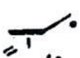 ఖరారు 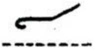

చాకిరీ 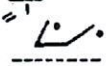 వేరు

క్ష వర్ణము

8. 'క్ష' వర్ణము తరువాత క, గ, మ, ంప్, ంబ్,
అధోముఖ 'ర' వ్రాయవలసినప్పుడు, అట్టి 'క్ష' వర్ణ
మును అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

క్షమ అక్షకుడు 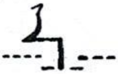

అక్షరము

9. 'చ, జ, మ, ట, స' వర్ణముల తరువాత 'క్ష'
వర్ణము వచ్చినచో, అట్టి 'క్ష' వర్ణమునకు అధోముఖ
రూపమును వ్రాయవలెను.

చక్షు 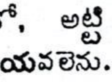 వనజాక్షి 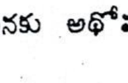

మోక్షము శిక్ష

10. మిగతా సందర్భములలో సాధారణముగా ఊర్ధ్వముఖ రూపమే వ్రాయబడును. 118

శోభ కక్ష

నిక్షేపము పక్షి

'ల' వర్ణము

11. 'ల' వర్ణము ఒకటి మాత్రమే ఉన్నప్పుడు, ఊర్ధ్వముఖ రూపమును వ్రాయవలెను.

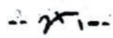 ఇల్లు ఏల

12. మాటల మొదట వచ్చెడి 'ల' వర్ణమునకు ముందు ఒక అచ్చువచ్చి, 'ల' వర్ణము తరువాత ఒక సమాక్షరము వచ్చినచో, అట్టి 'ల' వర్ణమును అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను. 'ల' వర్ణమునకు ముందు అచ్చు లేనప్పుడు, ఊర్ధ్వముఖ రూపమును వ్రాయవలెను.

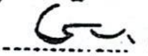 అలంకరించు అలుక

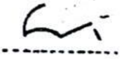 అలమారు లోకము

లెమ్ము

13. మాటల మొదట చిన్నసున్నగాని, పెద్దసున్న గాని, కోలసున్నగాని 'ల' వర్ణమునకు చేర్చునప్పుడు, అట్టి 'ల' వర్ణమును ఊర్ధ్వముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

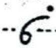 శిల శిల్పము సిల్కు

స్వల్పము 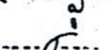 స్థూల

14. 'ల' వర్ణమునకు ముందుగాని, తరువాతగాని[19] చిన్న సున్నతో కూడిన వక్రము వచ్చినచో, అట్టి 'ల' వర్ణమును ఆ సున్నను వక్రమునకు చేర్చి వ్రాయు మార్గము ననే వ్రాయవలెను.

వసూలు మసలు

ఉల్లాసము అలసిన

15. 'న, ంక్, ంగ్, ణ' తరువాత వచ్చు అంత్య 'ల' వర్ణమును అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

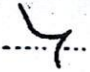 పనులు ప్రాణాలు

అంకెలు

16. ఇతర సందర్భములలో, పదముల మొదటగాని మధ్యగాని, చివరగాని, సాధారణముగా ఊర్ధ్వముఖరూపము వ్రాయబడును.

పలక లోపము

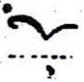 ప్రాలు విలువలు

లోతు మొలక

'హ' వర్ణము

17. 'హ' వర్ణమును ఒక దానినే వ్రాయవలసినప్పుడు, అధోముఖ రూపమును వ్రాయవలెను.

అహా 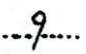 ఊహా

18. మాటల మొదట వచ్చెడి 'హ' వర్ణమునకు ముందు అచ్చువచ్చి, 'హ' వర్ణమునకు తరువాత 'ల, మ, అధోముఖ 'ర' వర్ణము వ్రాయవలసి వచ్చినప్పుడు, అట్టి 'హ' వర్ణమును అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

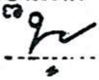 అహల్య అహింస

19. మాటల మొదట వచ్చెడి 'హ' వర్ణమునకు ముందు అచ్చు ఉన్నను, లేకపోయినను, 'హ' వర్ణమునకు తరువాత 'క, గ, ంప్, ంబ్, స్త కోలనున్న వీటిలోనేదైన వచ్చినచో అట్టి 'హ' వర్ణమును అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

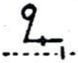 హక్కు హంపి

హగరి అహంభావము

హస్తినాపురము ఊహిస్తిని

20. మాటల మొదట వచ్చెడి 'హ' వర్ణము తర్వాత అధోముఖ ర' వర్ణముతప్ప, ఇతర ఏ అధోముఖ వర్ణముగాని, 'న, య, ళ, ఊర్ధ్వముఖ 'ర' వీటిలో నేదైనాగాని వచ్చిన యెడల అట్టి 'హ' వర్ణమును ఊర్ధ్వ ముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

హోదా 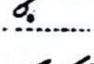 హోని

హోయి 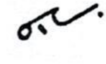 హోళీ

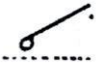 హరి హెచ్చు

21. మాటల మధ్యగాని, చివరగాని వచ్చెడి 'హ' వర్ణమునకు ముందు, 'క, గ, మ, న, ల' వీటిలో నేదైనా ఒకటి వచ్చిన, అట్టి 'హ' వర్ణమును అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

కోహినూరు 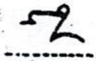 అగ్రహాము

మోహాము లహరి

22. మాటలమధ్య వచ్చెడి 'హ' వర్ణమును, దానికి ముందున్న రేఖకు కలిపి వ్రాయునపుడు, దానిని 'శ్ప' గా గాని 'స్ర' గా గాని చదువుటకు వీలులేకుండా వ్రాయవలెను.

నెహ్రూ అని వ్రాయవలెనుగాని

అని వ్రాయకూడదు

చిహ్నము అని వ్రాయవలెనుగాని

అని వ్రాయకూడదు

23. మాటల మధ్యవచ్చు 'హ' వర్ణమునకు తరువాత 'మ' వర్ణము వచ్చినచో అట్టి 'హ' వర్ణమును అధోముఖ రూపముచే వ్రాయవలెను.

కలహాము 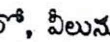

24. ఇతర సందర్భములలో, వీలునుబట్టి, ఏ రూపము నైనా వాడవచ్చును.

25. గీత 'హ' వర్ణము :—ఒక పదము అచ్చుతో 122
ప్రారంభముగాక, 'హ' వర్ణముతో ప్రారంభమై, దాని తరువాత 'ల, మ, అధోముఖ 'ర' వర్ణములలో నేదైనా వచ్చిన, అట్టి 'హ' వర్ణమును ఒక చిన్నగీతచే ఈ క్రింది విధముగా సూచించవచ్చును :—

హల్లు హాలము

హారము హామి

హింస

పదములమధ్య, చివరవచ్చు 'హ' వర్ణమును ఈ గీతచే సూచించకూడదు.

26. చుక్క 'హ' వర్ణము :—పదములమధ్య వచ్చు 'హ' వర్ణమును రేఖచే సులభముగా సూచించుటకు వీలుకాని సందర్భములలో, అట్టి 'హ' వర్ణమును, దాని తరువాతవచ్చు అచ్చుగుర్తునకు ముందు ఒక తేలిక చుక్కను పెట్టుటచే సూచింపవచ్చును.

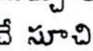 సన్నిహిత నిర్వాహకులు

'ష' వర్ణము

27. 'ష' వర్ణమునకు ముందు వెనుకల వచ్చు హల్లులలో సులభముగా కలియువిధముగా, అధోముఖ, ఊర్ధ్వముఖ 'ష' వర్ణములలో నేదైనా వ్రాయవచ్చును.

దూషణము శేషము

అభ్యాసము 28

ఈ క్రింది సంక్షిప్తరూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

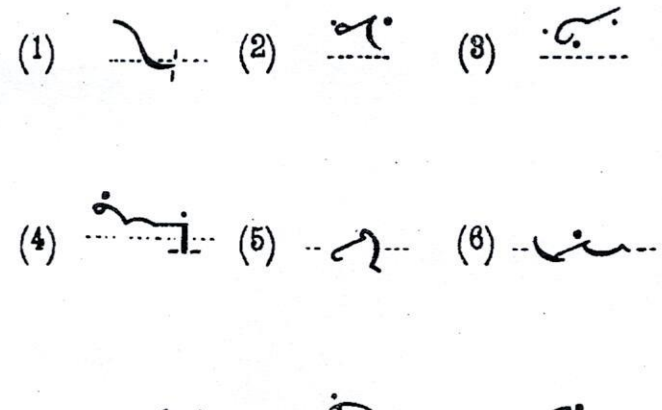

(16) (17) (18)

(19) (20) (21) 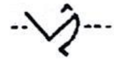

(22) 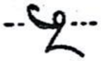 (23) 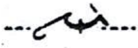 (24)

(25) (26) (27)

(28)

అభ్యాసము 29

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) రవాణా (2) పహారా (3) ఉరుదు

(4) ఎరువులు (5) రంజిల్లు (6) మక్షికము

(7) గృహిణి (8) పరీక్ష (9) ఋణము

(10) చిలుక (11) అలుముకొను (12) అలసట

(13) నొసలు (14) వీశలు (15) హోమము

(16) నిర్వహణ (17) బాహాటము (18) వృషభము

(19) మూషికము (20) షోలాపూరు (21) పరాకు

(22) చెరకు (23) ముసలి (24) మసాలా

(25) వరుసలు (26) పసరు (27) శ్రమ

(28) శూరుడు (29) మాదిరి (30) కనిగిరి

(31) పైసలు (32) మూలము

అభ్యాసము 30

ఈ క్రింది దానిని చదివి, చూచివ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1)

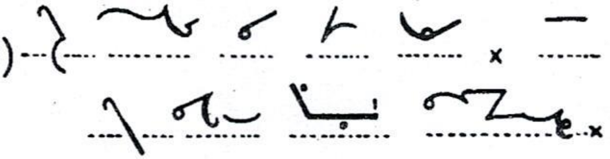

(2)

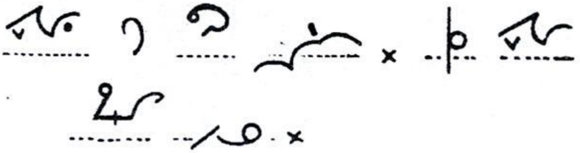

(3)

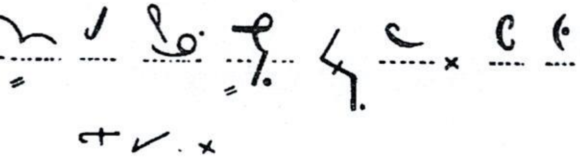

(4)

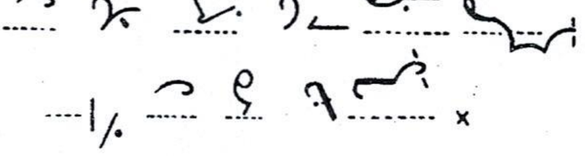

(5)

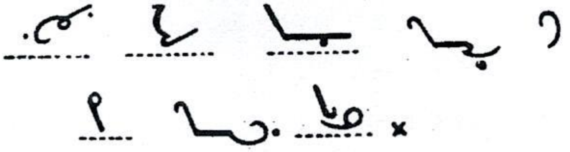

(6)

(7)

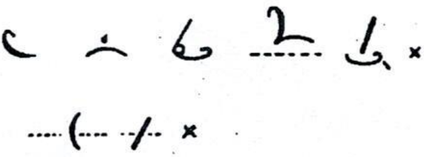

(8)

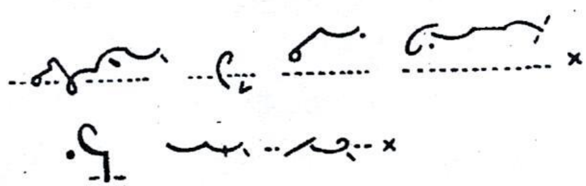

అభ్యాసము 31

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) విదేశపాలననుండి మన దేశమునకు స్వతంత్రము వచ్చిన తరువాత, ప్రజలు చాలా ఉత్సాహముగా, ధైర్యముగా ఉన్నారు.

(2) హరిజనులు, ఇంకా ఇతర తక్కువ జాతులవారి క్షేమమునకై ప్రభుత్వము కేవలము హామీలను ఇచ్చుటేగాక, ఉత్తరువులుచేసిరి, శాసనము సైతము చేసిరి.

(3) హక్కులను కోరువారు తాము చేయవలసిన పనులను నెరవేర్చవలెను. అప్పుడే వాటికి అర్హులు అగుదురు.

(4) మన దేశములోని ప్రజలు చాలావరకు పేదవారు. వారిని పైకి తెచ్చుటకు దేశనాయకులు ప్రయత్నించవలసియున్నది.

(5) అధ్యక్షుని రాక కారణముగా నగరము తోరణములతోను, దీపములతోను, జాతీయ పతాకములతోను అందముగా ఉన్నది.

(6) సృష్టి క్రమమును ఎవరు సరిగా తెలుసుకొనగలరు? అది మానవుని బుద్ధికి అతీతమైనటువంటిది.

(7) ఆత్మవిశ్వాసము లేనిదే ఎవరుగాని ఏ పని అయినను చేయలేరు.

అధ్యాయము 10

అర్ధరేఖలు

1. ఒక హల్లురేఖను సగముచేసి వ్రాసిన నది మరి యొక అక్షర సంసర్గమును తెలియజేయును.

2. మొదటగాని, చివరగాని ఏ ఉపాంగములులేని తిన్నని రేఖలను, అవి ఇతర హల్లులతోకూడి ఉండక ఒంటిగానున్నప్పుడు, సగము చేయరాదు. మిగతా సందర్భములలో తిన్నని రేఖలను సగము చేయవచ్చును. వక్రములను, వీలునుబట్టి, ఏ సందర్భమునందైనను సగము చేయవచ్చును.

3. ఈ క్రింది హల్లులను సగముచేసి వ్రాసినచో వాటికి ఎదురుగా చూపబడిన అక్షరములలో నేదైనా ఒకటి ఆ హల్లునకు పిమ్మటచేరును.

[illegible]	సగముచేసిన సూచించు అదనపు హల్లు	ఉదాహరణ	
1	2	8	
ప	త, ద, ట, డ		కాపాడిరి,
			పదవి
			పటిష్టము,
			గుప్తముగా

1	2	3	
బ	ద, డ		శబ్దము,
			బిడియము
			వాతము
వ	త, ద, డ		విద్య,
			విడుచు
మ	త, ద, ట		పరిమితి,
			ముదము
			మెట్లు
న	త, ద, ట		శాంతి,
			సంధ్య
			నటకుడు
ష	ట, డ		షట్కోణము,
			షడ్గుణము
ల	ద, డ		లేదు,
			మాట్లాడు

4. చివర 'స' కొక్కెముగల హల్లు రేఖనుగాని, సున్న లేక కొక్కెముతో ప్రారంభమగు హల్లు రేఖనుగాని సగముచేసిన, అది సాధారణముగా 'త, ద' వర్ణముల యొక్క సంసర్గమును తెలియజేయును.

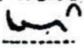 వందనము 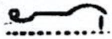 సంతకము

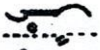 నందిగామ సందిగ్ధము

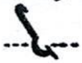 బలవంతము ప్రదేశము

('న' కొక్కెము తరువాత త, ద వచ్చును.) ప్రథమ

5. 'మ, న' హల్లులను దట్టముగా వ్రాసి సగము చేసిన, 'డ' హల్లు అదనముగా సూచింపబడును.

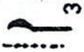 మడక నడచు

6. 'ట, డ' లను సగముచేసి వ్రాసిన, నవి వాటి యొక్క ద్విత్వాక్షరములను సూచించును.

గట్టి పొట్ట

చెట్టు వట్టి

చెడ్డ గడ్డి

మడ్డి నడ్డి

ఈ విధముగా వ్రాయబడిన 'ట, డ' అర్ధరేఖల తరువాత వెంటనే ఇంకొక 'ట, డ' వర్ణము, అర లేక నిండురూపము, వచ్చినదానిని కలపకుండా విడిగాను దగ్గరగాను వ్రాయవలెను.

పట్టెడు కొట్టాడు

7. ‘ ంవ్, ంబ్, ంక్, ంగ్, ణ, ళ, జ్ఞ ’ ఈ అక్షరములు సగము చేయబడవు. 132

8. పైన సూచించిన హల్లులుగాక మిగతా హల్లులను సగముచేసి వ్రాసిన, నది ‘ త ’ గాని ‘ ద ’ గాని అదనముగా సూచించును.

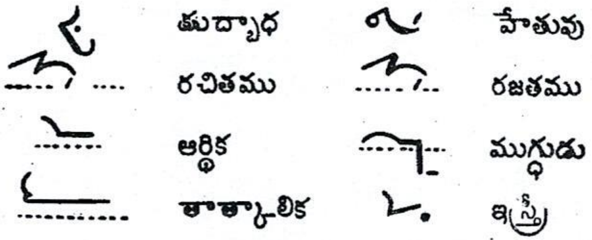

9. ఏ అక్షరమునైనను కేవలం సగము చేయుటవలన "త, ద, ట, డ" ల ద్విత్వములు అదనముగా సూచింపబడవు. ఒక అక్షరము తరువాత "త, ద" ల ద్విత్వములు వచ్చిన ఆ అక్షరమును సగముచేసి, దాని తరువాత ‘ త ’ గాని "ద" గాని వ్రాయవలెను.

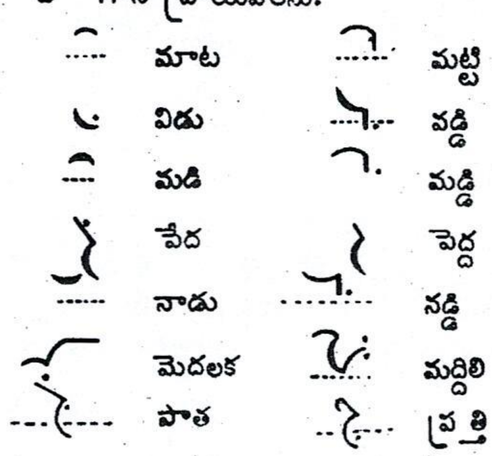

10. ఏ పదములోనైన, ఒక పూర్తి అక్షరమును, 133
ఒక సగముచేసిన అక్షరమును కలిపి వ్రాయునప్పుడు, వాటి మధ్య కోణము ఏర్పడిననేగాని సగము చేయకూడదు.

మదనుడు అని వ్రాయవలయునుగాని

అని వ్రాయకూడదు.

పొదుపు అని వ్రాయవలెనుగాని

అని వ్రాయకూడదు.

కాని పదవి విడువుము

11. ఒక రేఖను సగము చేసినప్పుడు, ఆ రేఖాక్షరమునకును, సగము చేయుటచే అదనముగా చేరు అక్షరమునకును మధ్యనున్న అచ్చును, సూచించవలసిన అవసరమున్నచో, సగము చేయబడిన రేఖకు తరువాత సూచించవలెను. సగము చేయుటచే అదనముగా చేరు అక్షరము తరువాత వచ్చు అచ్చును సూచించవలసినప్పుడు, దాని తరువాత వచ్చు రేఖకుముందు సూచించవలెను.

విడువు 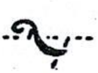 మృదువు

12. ఊర్ధ్వ లేక అధోముఖ అర్ధరేఖలను గీతగుండా వ్రాయకూడదు. కనుక అర్ధరేఖలుగల సంక్షిప్త లిపి రూపముయొక్క స్థానమును సూచించునపుడు అట్టి సంక్షిప్త లిపిరూపమున మొదటవచ్చు ఊర్ధ్వ లేక అధోముఖరేఖ అర్ధరేఖ అయినచో అట్టి అర్ధరేఖను

మొదటిస్థానమును సూచించుటకు గీతపైన ఉండునట్లు గను, రెండవ లేక మూడవస్థానమును సూచించుటకు గీతను ఆనుకొనిఉండునట్లుగను వ్రాయవలెను.

కట్టిరి కొట్టిరి కుట్టిరి

గుప్తము బుడమేరు హితము

పదవర్ణములు

పిదప	విధము
పిమ్మట, పెట్టుబడి	వైద్యశాల
ప్రత్యేక-ము, ప్రతినిధి	వ్రాత
పూర్తి	విరుద్ధ-ము, విరోధి
ఫలితము	వార్త
బాధ్యత	వృద్ధి
భారత	సందర్భ-ము
ప్రతిబంధకము	సందేహము

బంధువు	సందేశ-ము
కాదు	శ్రద్ధ
కూడ	స్వార్థము
కలదు	యంత్ర-ము
కొలది	ఆంధ్ర
వైద్య-ము	కీర్తి
కర్త	

పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు

పెట్టుబడిదారు	న్యాయమూర్తి
భారతదేశము	సంగతి సందర్భములు
భారతప్రభుత్వము	సాయంత్ర-ము
కార్యకర్తలు	అభ్యంతరము
వైద్యుడు	ఆంధ్రప్రదేశ్
అభివృద్ధి	యంత్రాంగము
ప్రత్యుత్తరము	ఆంధ్రదేశము

క్రియలు, క్రియాంతములు, ప్రత్యయములు

	గుర్తు	ఉదాహరణము		
ఉంచుట				
ఉంచుటకు				
ఉంచడము				
ఉండడము				
ఉంటుంది				
ఇంచుట		వ్రాయించుట		(విడిగా)
ఇంచుటకు		వ్రాయించుటకు	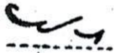	(")
ఇంచడము		వ్రాయించడము		(")
వలసిఉంటుంది		వ్రాయవలసి యుంటుంది		(కలిపి లేక విడిగా)

	గుర్తు	ఉదాహరణము		
ఇంచవలసి ఉంటుంది		వ్రాయించవలసియుంటుంది		(విడిగా)
బడెను		వ్రాయబడెను		(కలిపి లేక విడిగా)
బడిన		వ్రాయబడిన		(,,)
బడును		వ్రాయబడును		(,,)
బడింది		వ్రాయబడింది		(,,)
బడడము		వ్రాయబడడము		(విడిగా)
కొనుట		వ్రాసుకొనుట		(కలిపి లేక విడిగా)
కొనుటకు		వ్రాసుకొనుటకు		(,,)
వద్దు		వ్రాసుకోవద్దు		(,,)
నేరదు		జరుగనేరదు		(,,)

	గుర్తు	ఉదాహరణము		
వంతుడు వంతులు వంతురాలు వంతము		శక్తివంతుడు శక్తివంతులు శక్తివంతురాలు శక్తివంతము	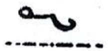	(కలిపి లేక విడిగా)
మంతుడు మంతులు మంతురాలు		బుద్ధిమంతుడు బుద్ధిమంతులు బుద్ధిమంతురాలు		(,,)
బట్టి		వ్రాయుటబట్టి	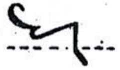	(,,)
ప్రదము		జయప్రదము		(కలిపి)
జాలదు		రాజాలదు		(,,)
లేదు		రాలేదు		(,,)

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) (2) (3)

(4) 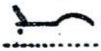 (5) (6)

(7) (8) (9) 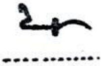

(10) (11) (12) 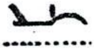

(13) (14) (15)

(16) (17) (18)

(19) 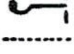 (20) 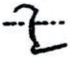 (21)

(22) (23) (24)

అభ్యాసము 33

ఈ క్రింది పదములకు సంక్షిప్త రూపములను వ్రాయుము :—

(1) పట్టణము (2) సుషుప్తి (3) బుడమేరు

(4) విడుదల (5) సమితి (6) సంతానము

(7) ముడిసరుకు (8) సంతాపము (9) కీర్తిశేషులు

(10) హితవు (11) పరిపూర్తి (12) రక్తము

(13) ముహూర్తము (14) గంధకము (15) గొంతుక

(16) చందనము (17) బంధనము (18) సార్థకము

(19) నిరర్థకము (20) ప్రతిఫలము (21) వర్తకము

(22) మూర్తిరాజు (23) గుర్తు (24) శక్తి

(25) స్వార్థపరులు (26) శాంతి (27) బిందువు

అభ్యాసము 34

ఈ క్రింది దానిని చదివి చూచివ్రాసి, తెలుగు లిపిలో వ్రాయుము :—

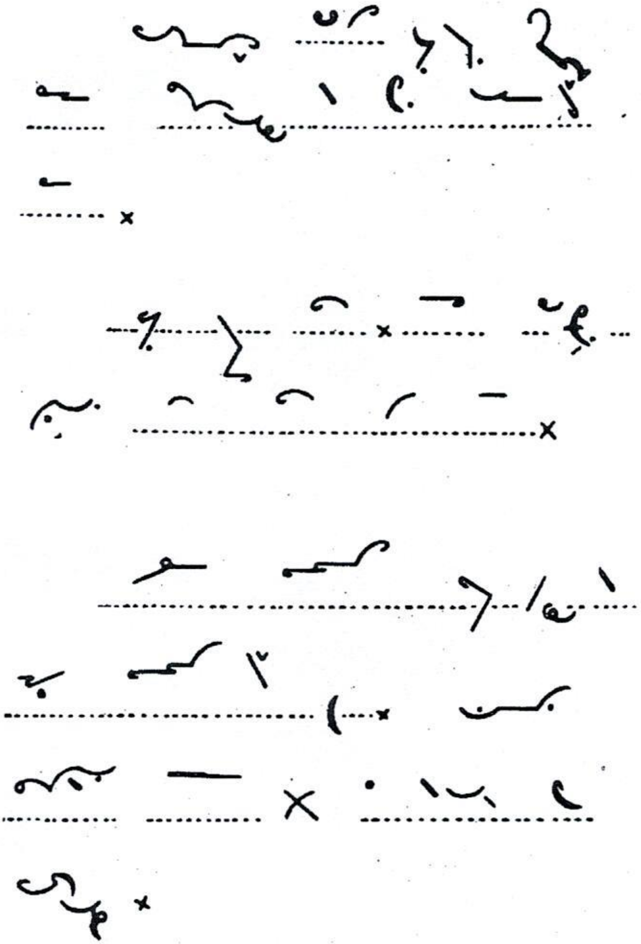

(4)

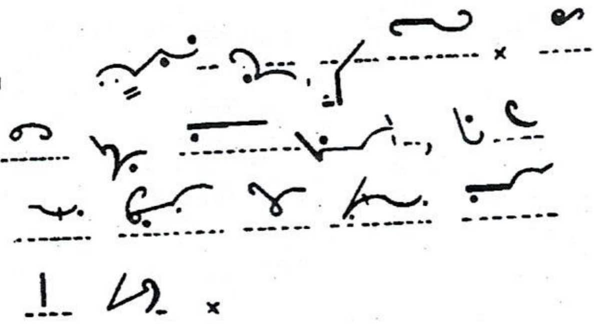

(5)

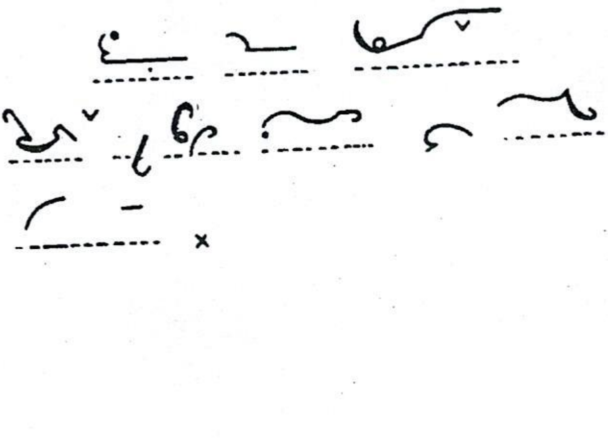

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్త లిపిలో వ్రాయుము :—

(1) ఏ విషయమును గూర్చి మాట్లాడినను ఆయా ప్రత్యేక పరిస్థితులను గమనించి పరస్పర విరుద్ధము కాని అభిప్రాయములు ప్రకటింపవలెను.

(2) వెనుకబడిన జాతులు, ప్రదేశములు, వీలైనంత శీఘ్రముగా అభివృద్ధి కావలెనని కోరుకొనుట సహజమే. కాని స్వయంకృషి లేక ఎప్పటికిని ఎవరును రక్షణలపైననే ముందుకు పోజాలరు.

(3) ఆంధ్రుల చిరకాల వాంఛితమైన ప్రత్యేక రాష్ట్రము ఏర్పడిన పిమ్మట అన్ని రంగములలోను అభివృద్ధి కన్పడుచున్నది.

(4) బాధ్యత ఎరుగని వానికి హక్కులు ఉండుట, పసిపిల్లవాని చేతిలో దీపము వంటిది. త్వరలోనే పిల్లవాడు ఆ దీపమును తనమీద వేసుకొని శరీరము కాల్చుకొనును.

(5) ఇది యంత్ర యుగము; పెట్టుబడి, శ్రమ దీనికి పునాది. భారత ప్రభుత్వ కృషి ఫలితముగా మన దేశము కూడా, ఈ యుగ ప్రాంగణములో ప్రవేశించినది.

అధ్యాయము 11

రెట్టింపు రేఖలు

ఈ క్రింది సూత్రముల ననుసరించి, రేఖలను రెట్టింపు చేయుటవలన 'తర్, దర్' శబ్దములు చేరును.

1. ఒక తిన్నని రేఖకు ముందు మరొక హాల్లు రేఖగాని, సున్న 'స' గాని, లేక, దాని తరువాత మరొక హాల్లు రేఖ గాని, చివర కొక్కెము గాని లేనప్పుడు, అట్టి తిన్నని రేఖను, 'తర్, దర్' అదనపు శబ్దములకు రెట్టింపు చేయకూడదు. వక్రపు రేఖలను 'తర్, దర్' అదనపు శబ్దముల కొరకు ఏ సందర్భములో నైనను రెట్టింపు చేయవచ్చును.

రెట్టింపు చేసిన అధోముఖ రేఖలను మూడవ స్థానములో వ్రాయవలెను. రెట్టింపు చేసిన సమాక్షరములను, ఊర్ధ్వముఖాక్షరములను, సాధారణ రేఖలకు వర్తించు స్థానలేఖన సూత్రముల ననుసరించి వ్రాయవలెను.

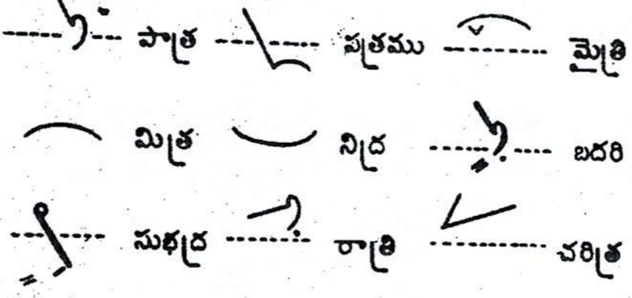

2. ' ంప్, ంబ్, ంక్, ంగ్ ' లను రెట్టింపు చేసిన, 145
' ర ' శబ్దము మాత్రమే అదనముగా చేరును.

సంబరము శంకరుడు

శృంగారము

3. ' ద ' వక్రపు రేఖను రెట్టింపు చేసిన, ' తర్ ' లేక ' కర్ ' శబ్దములు అదనముగా చేరును.

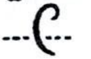 తదితర 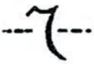 ఉన్నతాధికారి

4. 'న' కొక్కెముగల రేఖను రెట్టింపు చేసినచో, 'తర్, దర్' శబ్దములు 'న' శబ్దము తరువాత చేరును.

చంద్ర 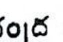 అవాంతర లాంతరు

ముందర 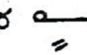 సికిందరాబాదు కొందరు

5. పదసమూహములలో ఇతర పదములను చేర్చుటకు, రేఖలను రెట్టింపు చేయుపద్ధతిని ఈ క్రింది విధముగా అనుసరించవచ్చును :—

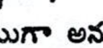 ప్రజలందరు మిత్రులందరు

బ్రాహ్మణేతరులు విశాలాంధ్ర

6. ' ఇంచు ' అను క్రియాంతమును సూచించునట్టి రేఖను రెట్టింపు చేసిన ' ర్ ' అదనముగా చేరును.

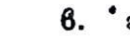 వ్రాయించిరి 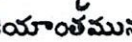 వ్రాయించారు

పత్రిక	అనంతరము
ఇతరత్రా	నిరంతరము
అధికారి–రము	నిరాధారము
చిత్ర-ము	సంతృప్తి
మాత్రము	సలహాదారు
సంప్రతింపు	సర్వత్రా
సాంప్రదాయము	

పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు

వార్తా పత్రిక	మాతృభాష
అంతర్జాతీయ	అసంతృప్తి
స్వాగతపత్రము	విచిత్ర-ము
కార్యదర్శి	చిత్రసీమ

అభ్యాసము 36

ఈ క్రింది సంక్షిప్త లిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషా లిపిలో వ్రాయుము :—

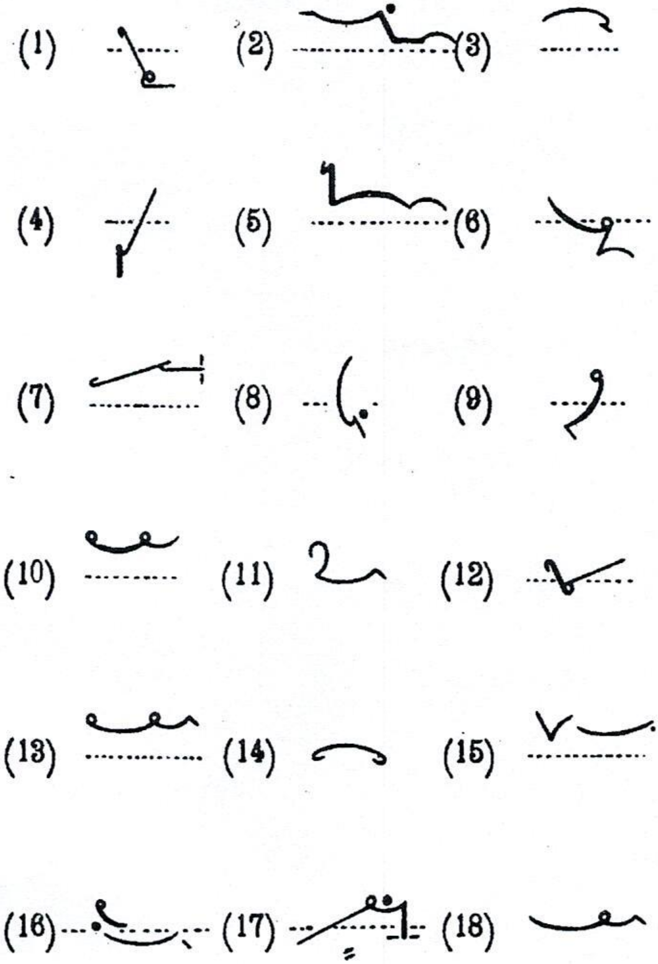

అభ్యాసము 37

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్త లిపిలో వ్రాయుము :—

(1) అంతరంగము (2) గందరగోళము

(3) చతుర్భుజము (4) రవీంద్ర

(5) దండయాత్ర (6) ప్రదర్శనము

(7) మార్గాంతరము (8) దూరదృష్టి

(9) సుందరాకృతి (10) ఇంద్రజాలము

(11) సురేంద్ర (12) రాజేంద్ర

(13) తొలగించిరి (14) బంధించారు

(15) మాతృప్రేమ (16) క్షుద్రము

(17) చరిత్రాత్మక (18) కవీంద్ర

అభ్యాసము 38

ఈ క్రింది సంక్షిప్త లిపిని చదివి, చూచివ్రాసి తెలుగు భాషా లిపిలో వ్రాయుము :—

(1)

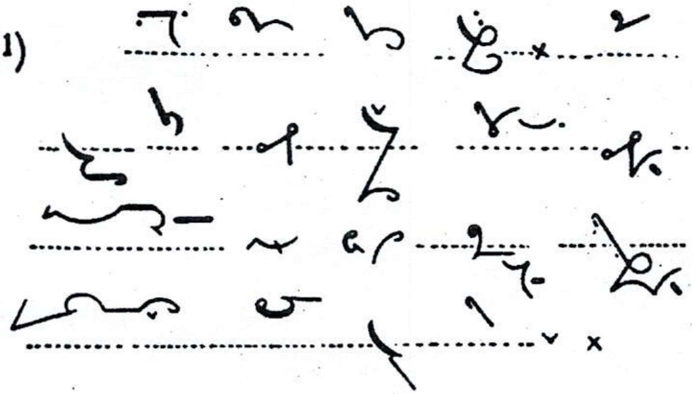

(2)

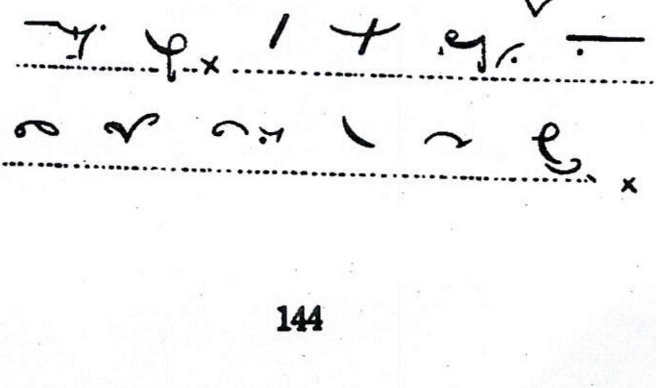

(3)

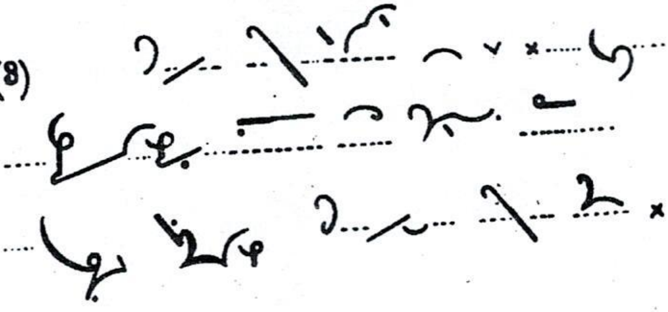

(4)

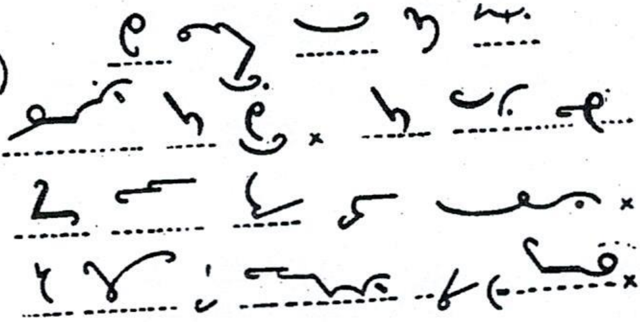

(5)

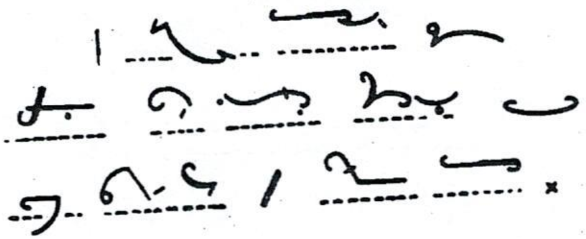

అభ్యాసము 39

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్త లిపిలో వ్రాయుము :—

1. దేశ విభజన ఫలితముగా వచ్చిన గందరగోళములను సరిదిద్దుకొని స్వాతంత్ర్యమును సుస్థిరము కావించి, భారత ప్రభుత్వము విదేశ పరిపాలన నుండి విముక్తి చెందిన కొద్దికాలమునకే దరిద్ర నిర్మూలనమునకు ప్రణాళికలను రచించెను.

2. మన ప్రణాళికలు, విధానములు, కార్యక్రమములు మన సాంప్రదాయములకు, మనదేశ పరిస్థితులకు తగిన రీతిగా ఉన్నప్పుడే ప్రయోజనము కాగలదు. లేనిచో అంతయు వట్టి అడంబరముగా తయారు అగును.

3. అణుశక్తితో తయారైన మారణాస్త్రములుగల ఈ రోజులలో విభేదాలను సంప్రతింపుల ద్వారా పరిష్కరించుకొనుట ఒకటే మార్గము. ఆయుధశక్తిని ప్రదర్శించి సాధించునది సర్వనాశనమే అగును గాని మరొకటి కాదు.

4. సుందరమైన హైదరాబాదు, సికిందరాబాదు జంట నగరములు చేరి విశాలాంధ్రకు రాజధానిగా ఉన్నవి. చారిత్రక ప్రాముఖ్యతగల ఈ నగరములలో చూడదగిన వింతలు, విచిత్రములు చాలా ఉన్నవి.

5. నిర్మాణ కార్యక్రమములు జరుపుట ఒక్కటే వెనుకబడిన దేశములు ముందుకు వచ్చుటకు తగిన మంత్రము.

అధ్యాయము 12

అరసున్నలు

1. మాటల మొదటను, మధ్యను వచ్చెడి 'వ్య' వర్ణమును ఒక చిన్న అరసున్నచే సూచించవచ్చును. ఈ అరసున్న రెండు విధములుగా వ్రాయవచ్చును :—

ఎడమ అరసున్న (

కుడి అరసున్న)

2. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ్య' వర్ణము తరువాత 'ట, డ, చ, జ, వ, త, ద, ణ, య, ళ, జ్ఞ' అధోముఖ 'ల' వీటిలో నేదైన ఒకటి వచ్చినచో అట్టి 'వ్య' వర్ణమునకు ఎడమ అరసున్నను వ్రాయవలెను. ఇతర అక్షరములు 'వ్య' వర్ణము తరువాత వచ్చినచో, కుడి అరసున్నను వ్రాయవలెను.

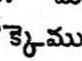 వ్యవధి 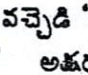 వ్యథ

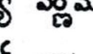 వ్యక్తి 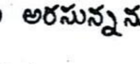 వ్యామోహము

3. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ్య' వర్ణము తరువాత 'ల' కొక్కెముగల 'క, గ' అక్షరములు వచ్చినచో, అట్టి 'వ్య' వర్ణమునకు ఎడమ అరసున్నను వ్రాయవలెను.

 వ్యాకులము

4. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ్య' వర్ణము తరువాత 'ర' కొక్కెముగల 'క, గ' అక్షరములు వచ్చినచో, అట్టి 'వ్య' వర్ణమునకు ఎడమ అరసున్నను క్రిందినుండి పైకి 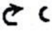 కొక్కెముతో కలియునట్లు వ్రాయవలెను.

వ్యాకరణము 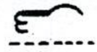 వ్యాఘ్రము

ఇతర కొక్కెపు అక్షరములకు ముందు ఈ అరసున్న చేర్చరాదు.

5. 'స' సున్నకు ముందుగాని, తరువాతగాని వచ్చు 'వ్య' వర్ణమును అరసున్నచే సూచించవచ్చును. అట్టి సందర్భములో ఈ ఎడమ కుడి అరసున్నలలో దేనిని వ్రాయుటకు వీలగునో దానిని వ్రాయవలెను.

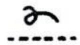 వ్యాసము వ్యాసుడు

6. 'వ్య' అరసున్న తరువాత వచ్చు పదాంత 'ము' వర్ణమును గీతచే సూచించవచ్చును.

సవ్యము సేవ్యము

7. మాటల మధ్య వచ్చెడి 'వ్య' వర్ణమునకు వీలును బట్టి కుడి, ఎడమ అరసున్నలలో దేనినైనను వాడ వచ్చును.

ద్రవ్యము నవ్యత

8. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ' వర్ణమునకు రేఖనే కాకుండా, కుడి అరసున్నను కూడా సులభముగా తెలుసుకోగలిగినప్పుడు వ్రాయవచ్చును. వీలునుబట్టి, ఇతర అక్షరములతో బాగుగా కలియు విధముగా, రేఖను గాని కుడి అరసున్నను గాని దేనినైనను వాడ వచ్చును. 154

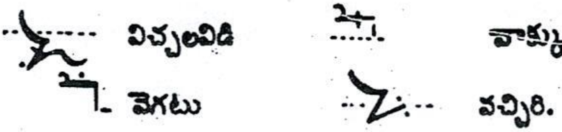

9. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ' వర్ణము తరువాత నున్న 'స' గాని, కొక్కెపు అక్షరము గాని వచ్చినచో, అట్టి 'వ' వర్ణమును సూచించుటకు అరసున్నను వ్రాయరాదు, రేఖనే వ్రాయవలెను.

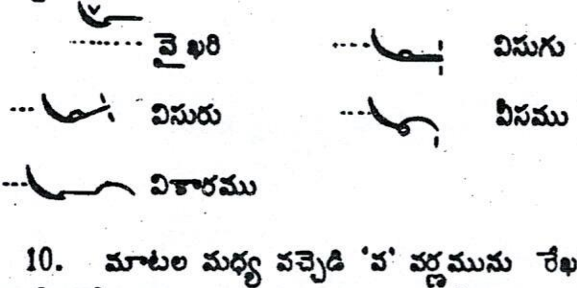

10. మాటల మధ్య వచ్చెడి 'వ' వర్ణమును రేఖచే వ్రాయ వీలులేనప్పుడు, దాని తరువాత వచ్చు రేఖకు ముందు 'వ' తోకూడిన అచ్చుస్థానమున కుడి అరసున్నను విడిగా వ్రాయుటచే సూచించవచ్చును.

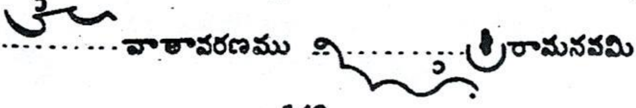

155

11. మాటల మధ్య చివర వచ్చెడి 'య' వర్ణమును సూచించుటకు ' ⁄ ' రేఖనే కాకుండా, ⌣ ⌢ ఈ రెండు అరసున్నలలో దేనినైనను వ్రాయవచ్చును. ఈ అర సున్నలు ఇతర అక్షరములతో బాగుగా కలియునప్పుడే వ్రాయవలెను.

పద్యము మాధ్యమిక

చేయూత భయపడిరి

దృష్ట్యా రీత్యా

12. ఈ 'య' అరసున్నలకు సున్న 'స' కలుప వచ్చును. కొక్కెపు అక్షరములు కలుపకూడదు.

జోస్యము రసాయనము

రాయపురము పూజ్యము

జలాశయము.

13. ' ⌣ ' అరసున్న తరువాత వచ్చు పదాంత 'ము' వర్ణమును గీతచే సూచించవచ్చును. ' ⌢ ' అరసున్న తరువాత వచ్చు 'ము' వర్ణమును పూర్తిగా వ్రాయవలెను.

 నయము 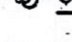 కాయము

 ఉపాయము.

14. పదముల మధ్యవచ్చు 'య' వర్ణమును సుల భముగా వ్రాయుటకు వీలులేని సందర్భములో, అట్టి 'య' 156 వర్ణమును దాని తరువాత వచ్చు రేఖకు ముందు 'య' తో కూడిన అచ్చుస్థానము నందు 'య' అరసున్నను వ్రాయుటచే సూచింప వచ్చును.

ధన్యుడు

అవసరమైనచోట 'య' అరసున్నను 'న' కొక్కెమునకు చేర్చికూడా వ్రాయవచ్చును.

దైన్యము ధన్యము

విభక్తి ప్రత్యయములు

15. 'వల్ల, వలన' అను విభక్తి ప్రత్యయములు ఈ క్రింది గుర్తులచే సూచింపబడును. వీటిని పదములకు చేర్చి గాని విడిగా గాని వ్రాయవచ్చును.

వల్ల ౦, అందువల్ల ------ ఇందువల్ల 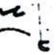

ఎందువల్ల మావల్ల ....

దానివల్ల

వలన ɔ చేయుటవలన

వారివలన

పదాంతమున అరసున్నను విడిగా వ్రాసినచో 157
అది 'అనియు' అను పదమును తెలుపును.

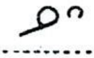 రావలెననియు 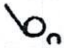 పోవలెననియు

'ఏ, ఓ' అచ్చులు అంత్యమునగల 'అనియే, అనియో' అను పదములను సూచించుటకు పై అరసున్నకు క్రింద దానికి సంబంధించిన అచ్చు గుర్తును వ్రాయవచ్చును.

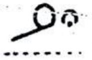 రావలెననియే 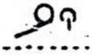 రావలెననియో

వ్యవహారము, వ్యయము

వ్యతిరేకము, వ్యాధి

వ్యవసాయము

వ్యత్యాసము

యోగ్యము–త

ఆశయము

సమస్య

పర్యాయము

వ్యాపార–ము

వ్యాపారస్థుడు

అభ్యుదయము

వ్యాఖ్యానము

ఉద్యమము

పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్త రూపములు

వ్యాధిగ్రస్తుడు

యోగ్యుడు

ఆక్షేపణీయము

ఆహారసమస్య

వ్యాపారస్థులు

అభ్యాసము 40

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

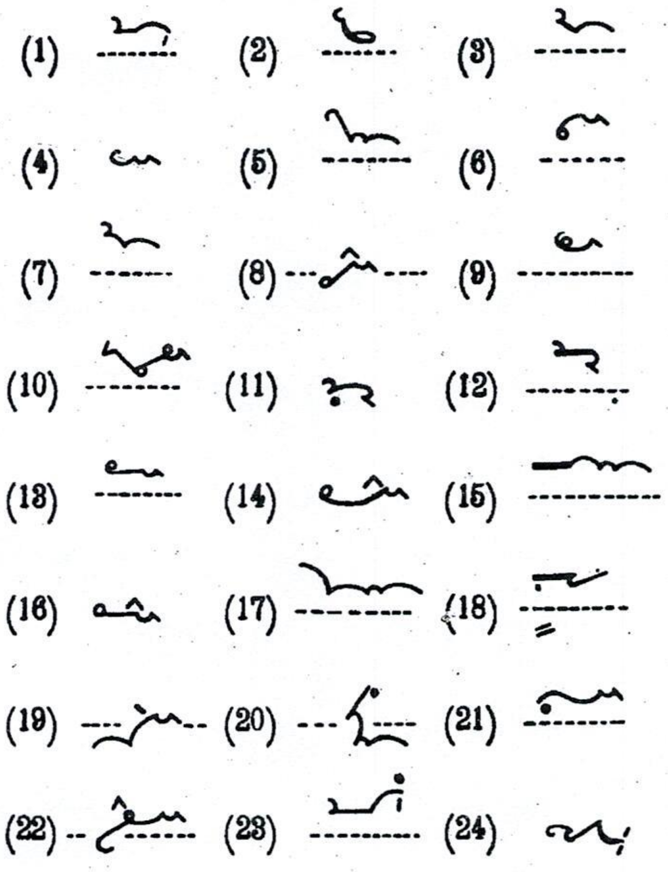

అభ్యాసము 41

ఈ క్రింది పదములను సంశ్లిష్టలిపిలో వ్రాయుము :

(1) వ్యాకోచము (2) వ్యాయామము

(3) మాధుర్యము (4) వ్యగ్రత

(5) సన్యాసి (6) సేద్యము

(7) మత్స్యము (8) వైకాల్యము

(9) ప్రాతికూల్యము (10) ప్రాబల్యము

(11) లాస్యము (12) పగలు

(13) విసుగు (14) వాక్యము

(15) సఖ్యత (16) విఖ్యాత

(17) అసూయ (18) భాష్యము

(19) దృశ్యము (20) దాస్యము

(21) అయోమయము (22) నిత్యము

(23) నిర్వీర్యము

అభ్యాసము 42

ఈ క్రింది దానిని చదివి, చూచివ్రాసి, తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము.

(1) 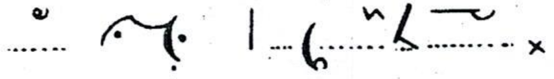

(2) 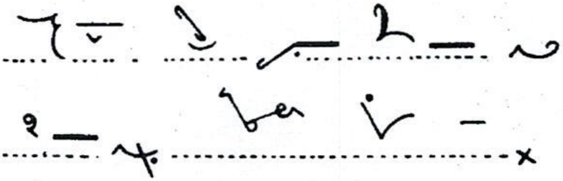

(3) 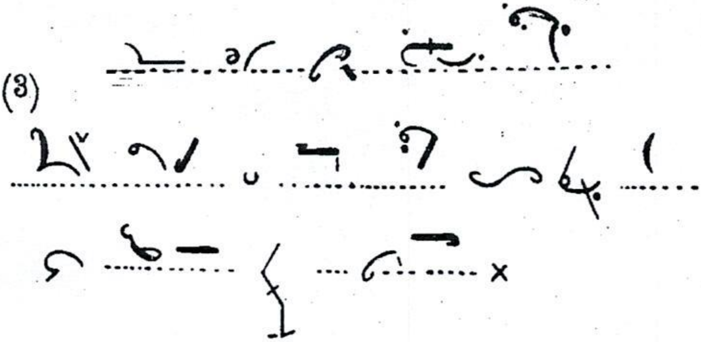

162

(4)

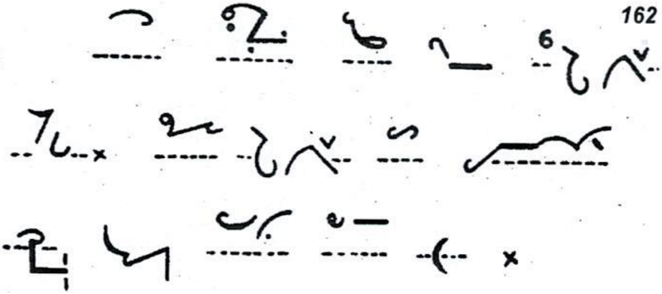

(5)

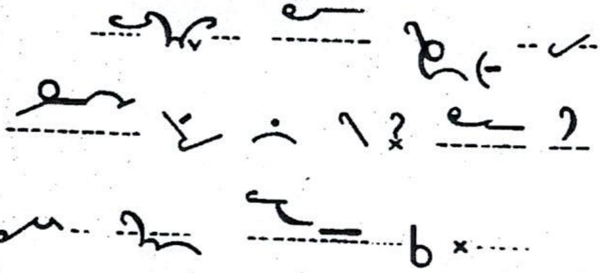

అభ్యాసము 43

ఈ క్రింది వాక్యములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

(1) అవసరమగు వ్యవధిని తీసుకొని కొంత కాలము పట్టినను కర్తవ్యపాలనము చేయుట మంచిది.

(2) పాయసము లేని పండుగ, వాయసము లేని గ్రామము, రహస్యము లేని జీవితము అరుదు.

(3) వ్యతిరేక వర్గములు స్వపరిపాలన గల దేశము లన్నిటిలో ఉండును.

(4) ద్రవ్యము నందు పొదుపు, వ్యవహారము నందు దక్షత, సవ్యమగు వ్యయము, ఇవి జీవితములో విజయసాధనములు.

(5) సర్వసాధారణముగా వ్యాపారస్థులు తమ వ్యాపారము నందు నిజముచెప్పి న్యాయముగా వ్యవహారము చేయరు.

అధ్యాయము 13

ఉపసర్గలు

1. సంక్షిప్త రూపమునకు మొదట విడిగా ఒక చుక్కను ఉంచుటచే 'సం' అను ఉపసర్గను సూచించవచ్చును.

సంస్థానము సంచలనము

2. పదముల మొదట వచ్చు 'ఉత్, ఉద్' అను ఉపసర్గలను, ఒక చిన్న గీతను విడిగా వ్రాయుటచే సూచింపవచ్చును.

ఉద్భవము 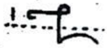 ఉత్కృష్టము

3. 'సత్, సద్,' అను ఉపసర్గలను పదము మొదట ఒక చిన్న సున్నను విడిగా వ్రాయుటచే సూచింపవచ్చును.

సత్పురుషుడు సద్గుణము

4. పదముల మొదట ఒక పెద్ద సున్నను విడిగా వ్రాయుటచే 'విశ్వ' అను ఉపసర్గసూచింపబడును.

విశ్వకర్మ విశ్వామిత్రుడు

5. పదముల మొదట వచ్చు "సహా" అను ఉప ర్గను సూచించుటకు "σ" ↗ గుర్తునుగాని "9" ↙ గుర్తునుగాని సంక్షిప్తరూపమునకు మొదట చేర్చి వ్రాయవలెను.

సహవాసము 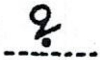 సహోరా

6. పదముల మొదట 'ప' రేఖను కలిపిగాని, విడిగాగాని వ్రాయుటచే 'పునః' అను ఉపసర్గను తెలియజేయవచ్చును.

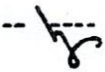 పునఃపరిశీలన 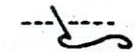 పునర్నిర్మాణము

7. పదము మొదట విడిగా గాని, కలిపిగాని 'మ' రేఖను వ్రాసిన, నది "మహో" అను ఉపసర్గను తెలియజేయును.

మహోసభ మహర్షి

8. "యథా" అను ఉపసర్గను పదము మొదట ◡ లేక ◠ అరసున్నను కలిపిగాని, విడిగా గాని వ్రాయుటచే సూచింపవచ్చును.

యథారీతి యథాతథము

యథాశక్తి

పదవర్ణములు

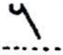 యథాప్రకారము

మహాత్మ—త్ముడు

మహాశయా

సహకార—ము

సాహస—ము

సహాయము

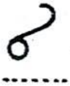 సాహిత్యము, సహితము

పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు

పునర్నిర్ధారణ

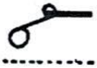 సహకార సంఘము

పునరుద్ధరణ

సహకారోద్యమము

సంపూర్తి

సహాయసహకారములు

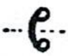 సదుద్దేశము

సంతోషము

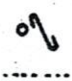 సత్యప్రవర్తన

మహాభాగ్యము

అభ్యాసము 44

ఈ క్రింది సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదివి, చూచి వ్రాసి, తెలుగుభాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

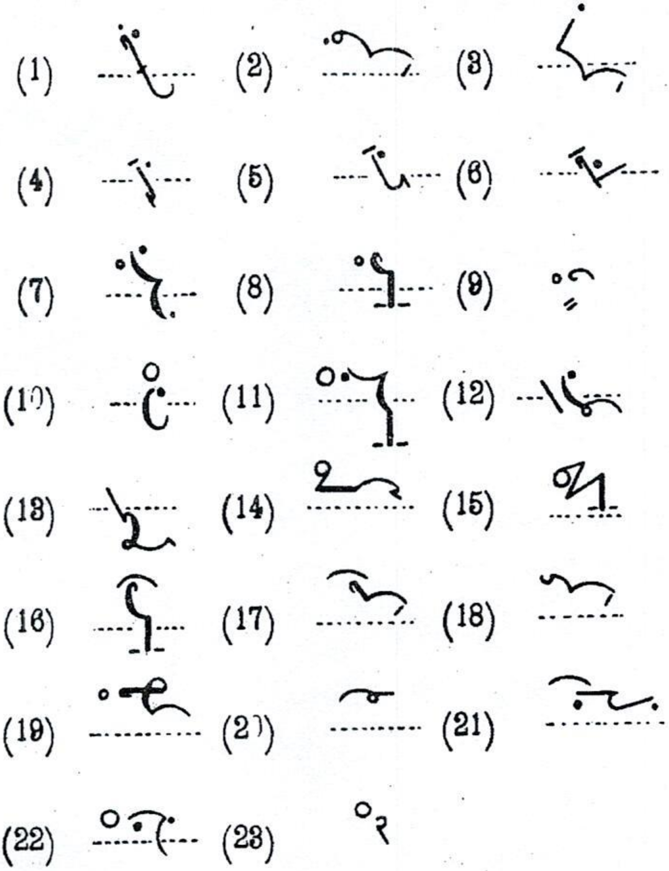

అభ్యాసము 45

ఈ క్రింది పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :–

(1) సంక్షోభము (2) సంవాదము (3) ఉద్వేగము

(4) ఉద్ఘాటన (5) సత్యసంధుడు (6) సద్గతి

(7) సద్భావము (8) విశ్వపతి (9) పునరుద్ధరించు

(10) పునఃపాకము (11) సహోదరుడు (12) సహేతుకము

(13) సహస్రము (14) మహానుభావుడు (15) మహోపన్యాసము

(16) యథేచ్ఛ (17) యథోచితము (18) యథావిధి

(19) సంక్షిప్తము (20) మహాసముద్రము

ఈ క్రింది దానిని చదివి, చూచివ్రాసి తెలుగు భాషాలిపిలో వ్రాయుము :—

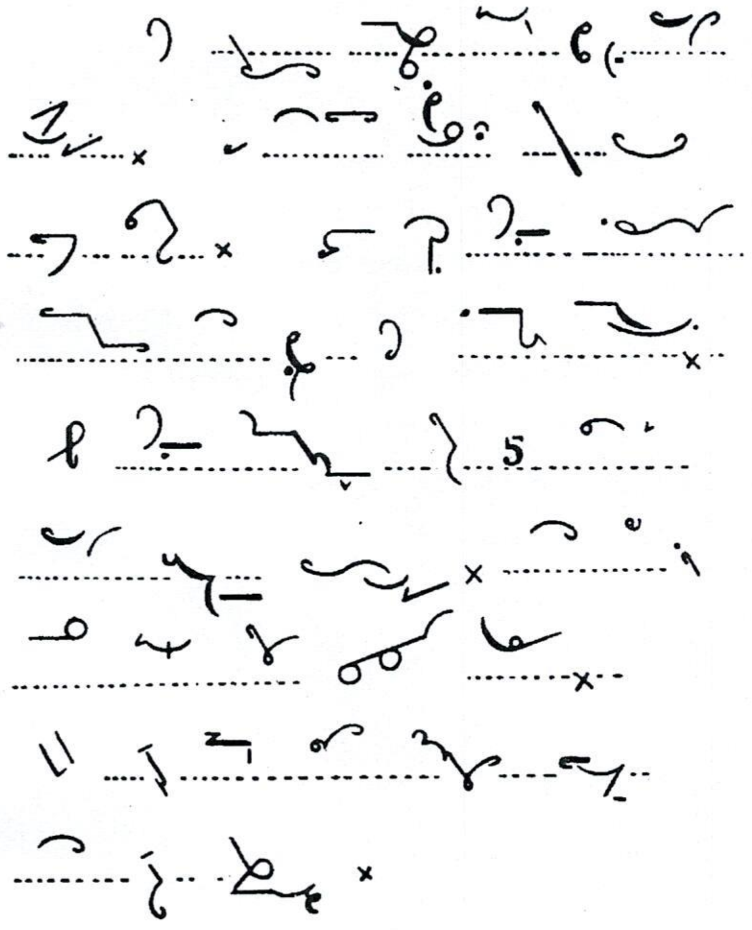

అధ్యాయము 47

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

విశ్వకల్యాణమునకై మహాపురుషులు అవతరించ గలరని గీతా ప్రవచనము. అట్టి మహానుభావులలో గాంధీజీ ఒకరు. విదేశ పాలనలోబడి చైతన్యము కోల్పోయిన స్తబ్ధ జాతిని పునరుద్ధరించిన ఉత్కృష్ట జీవితము ఆయనది. ఈ సత్కార్యాచరణలో కూడా అన్ని మార్గములను యథేచ్ఛగా ఆయన ఉపయోగించలేదు. గమ్యము లెంత ఉత్కృష్టములో ఆయన సాధనములు కూడ అంతే. నికృష్ట సాధనములతో మహోన్నతమైన ఆశయ సంసిద్ధి అసాధ్య మని ఆయన విశ్వాసము. రాజకీయ కల్లోలముతో కూడిన నేటి ప్రపంచమునకు ఆయన సందేశము వెలుగు బాట చూపగలదు.

అధ్యాయము 14

అంకెలు, అంత్యప్రత్యయములు, క్రియాంతములు క్లుప్తరూపములు (రెండవ భాగము)

అంకెలు

1. సంక్షిప్త లిపిలో అంకెలను మామూలు విధముగానే వ్రాయవలెను. కాని నూర్లు, వందలు, వేలు, లక్షలు కోట్లు సూచించుటకు ఈ క్రింది గుర్తులు వాడవచ్చును.

‿	నూర్లు	4‿	నాలుగునూర్లు
◟	వందలు	6◟	ఆరువందలు
∟	వేలు	8∟	ఎనిమిదివేలు
/	లక్షలు	9 /	తొమ్మిది లక్షలు
—	కోటి	2 —	రెండు కోట్లు

2. వివిధ నాణెములను సూచించుటకు ఈ క్రింది గుర్తులు వాడవచ్చును.

/	రూపాయి	6 /	ఆరు కోట్ల రూపాయిలు
\	పైసలు	25 \	ఇరవై అయిదు పైసలు
\	పౌను	4 \	నాలుగు పౌన్లు
|	డాలరు	4 |	నాలుగు డాలర్లు

3. అదేరీతిగా తూకములు, కొలతలు సూచించుటకు ఈ[172] క్రింది గుర్తులు వాడవచ్చుచు.

గ్రాములు

కిలోగ్రాములు

క్వింటాలు

సెంటీమీటర్లు

మీటర్లు

కిలోమీటర్లు

లీటర్లు

కిలోవాట్లు

మెగావాట్లు

అంత్య ప్రత్యయములు

ఈ క్రింది అంత్యప్రత్యయములు వాటికి ఎదురుగా వ్రాసిన గుర్తులను కలిపి గాని, విడిగా గాని, ఖండించి గాని వ్రాయుటచే సూచింపబడును :—

అంత్యప్రత్యయము	గుర్తు	ఉదాహరణము		
పూర్వకము		బుద్ధిపూర్వకముగా		(విడిగా)
పోయినట్లయితే		రాకపోయినట్లయితే	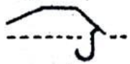	(కలిపి లేక విడిగా)
పట్ల		భారతదేశము పట్ల		(ఖండించి)
అభిమానము		దేశాభిమానము		(విడిగా)
తోబాటు		దానితోబాటు	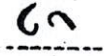	(విడిగా)
డము		పోవడము		(ఖండించి)

అంత్యప్రత్యయము	గుర్తు	ఉదాహరణము		
పోవుట		రాకపోవుట	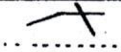	(ఖండించి)
డానికి		పోవడానికి		(ఖండించి లేక దగ్గరగా)
చొప్పున		చెప్పినచొప్పున		(ఖండించి)
ఉచితము		సమయోచితము		(విడిగా)
వచ్చు }		{ వ్రాయవచ్చు		(ఖండించి)
వాదము }		{ జాతీయ వాదము		(,,)
వచ్చును		వ్రాయవచ్చును		(,,)
త్వము		పటుత్వము		(కలిపి)

అంత్యప్రత్యయము	గుర్తు	ఉదాహరణము		
పోతే		రాకపోతే	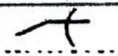	(ఖండించి)
దాయకము		లాభదాయకము	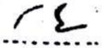	(విడిగా)
మూలముగా		దానిమూలముగా		(విడిగా)
నట్లు		చెప్పినట్లు		(ఖండించి)
అనుకూలము		సమయానుకూలము		(విడిగా)
నిమిత్తము		రాజీనిమిత్తము		(విడిగా)
అనుగుణ్యము		కాలానుగుణ్యము		(విడిగా)
అనుసారము		ధర్మానుసారము	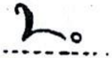	(విడిగా)

క్రియాంతముల, విభక్తి ప్రత్యయముల వాడుకలోని భేదములు

ఒకే అర్థము గలిగినప్పటికిని, కొన్ని క్రియాంతముల, విభక్తి ప్రత్యయముల వాడుకలో కొంత భేదము ఉండుట వలన, వాటిని యథాతథముగా వ్రాయవలసినప్పుడు, ఈ క్రింది విధముగా ఆ భేదములను సూచించనగును.

సంఘములు సంఘాలు

సంఘములకు 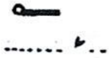 సంఘాలకు 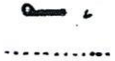

(on the line) (above the line)

దేశములు		దేశాలు	
దేశమునకు		దేశానికి	
దేశములకు	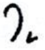	దేశాలకు	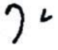
చేసినది		చేసింది	
వచ్చినది		వచ్చింది	
చేసితిని		చేస్తిని	
వచ్చిరి		వచ్చారు	
వెళ్లిరి		వెళ్లారు	

పై ఉదాహరణలు కేవలము సూచన ప్రాయముగనే ఇవ్వబడినవి. ఇతర పదముల విషయములో కూడా, వాటి వాడుకలోని భేదము ననుసరించి, వాటి సంక్షిప్త రూపములలో కొంతభేదమును సూచించుచూ వ్రాయునది.

క్లుప్తరూపములు (రెండవ భాగము)

పదములను క్లుప్తముగా వ్రాయుటను గురించి కొంతవరకు మొదటి భాగములో ఇదివరకే చెప్పబడినది. ఇప్పుడు సంక్షిప్తలిపికి సంబంధించిన అన్ని సూత్రములను ఆధారము చేసుకొని క్లుప్తరూపములనుగురించి అదనముగా చెప్పబడుటయేగాక పదసమూహములను విస్తారముగా వ్రాయు విధానములను గురించికూడా ఇందు చెప్పబడినది. ఇటువంటి క్లుప్తరూపములు, పదసమూహములు ఈ అధ్యాయముచివర పట్టికలో విస్తారముగా ఇవ్వబడినవి. సంక్షిప్తలిపిని వేగముగా వ్రాయుటకు ఇవి ఎక్కువ తోడ్పడును. కనుక, వీటిని విద్యార్థి బాగుగా నభ్యసించవలెను. ఈ క్రింద సూచించిన విధానముల ననుసరించి అవసరమునుబట్టి వీలునుబట్టి, విద్యార్థి ఇంకను ఇటువంటి క్లుప్తరూపములను, పదసమూహములను పెంపొందించుకొనవచ్చును.

1. ఒక పదములోగాని పదసమూహములోగాని ముఖ్యమైన హల్లులు ఒకదాని నొకటి ఖండించుట (**Intersection**) ద్వారాగాని కలిపి వ్రాయుటద్వారాగాని కొన్ని క్లుప్తరూపములు వ్రాయవచ్చును. :—

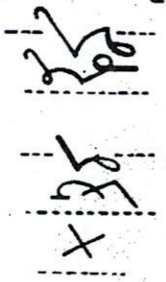

పరిపాలనావ్యవస్థ

పారిశ్రామికరంగము

భూమిశిస్తు

ఆత్మరక్షణోపాయము

అపరాధము

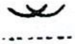 అన్యోన్యము

పాఠ్యపుస్తకము

నిర్లక్ష్యము

ప్రతిపక్ష నాయకులు

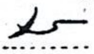 క్షామనివారణ కార్యక్రమము

2. కొన్ని పదజాలములలో, జంటగానున్న రెండు పదములు ఒకటే విధమైన అక్షరముతో ప్రారంభమగునప్పుడు, ఆ రెండు పదములను పూర్తిగా వ్రాయనక్కరలేకుండానే, ఒక పదమును పూర్తిగా వ్రాసి, దానిని రెండవ పదముయొక్క మొదటి అక్షరముతో ఖండించుటద్వారా క్లుప్తరూపముగా వ్రాయవచ్చును.

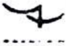 నట్టనడుమ 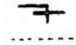 కట్టకడపట

చిట్టచివర 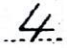 చాకచక్యము

3. ఒకే అక్షరముతో ప్రారంభమగు మరికొన్ని జంట పదములను ఏ పదమునూ పూర్తిగా వ్రాయనక్కరలేకుండానే ఆ రెండు పదములయొక్క మొదటి అక్షరములు ఒకదాని నొకటి ఖండించిగాని, దగ్గరగా వ్రాసిగాని, కలిపిగాని ఆ జంటపదములను తెలుసుకొనవచ్చును.

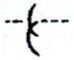 తుట్టతుదకు 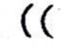 తల్లితండ్రులు

ముఖ్యమంత్రి

4. మరికొన్ని జంటపదములలో, ఒక పదమును పూర్తిగావ్రాసి, రెండవ పదముయొక్క మొదటి, చివర అక్షరములతో మొదటి పదమును ఖండించుటద్వారా క్లుప్తముగా వ్రాయవచ్చును. 180

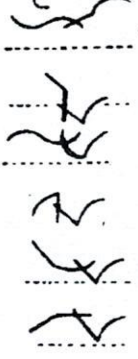

నామరూపాలు

పాడిపంటలు

మానావమానములు

లోటుపాట్లు

పనిపాటలు

రాకపోకలు

5. ఒక పదమునకు చివరనూ, దాని తరువాతవచ్చు పదమునకు మొదటను, ఒకే విధమైన హల్లు వచ్చినప్పుడు ఆహల్లును ఒకసారి మాత్రమే వ్రాసి ఆ రెండు పదములను కలిపి వ్రాయవచ్చును.

మంచిచెడ్డలు

సభాభవనము

శిశుసంరక్షణ

ప్రజాసేవ

తూర్పుపడమర

పోలీసుశాఖ

6. సందర్భమును మొదటి పదమునుబట్టి, రెండవ పదమును సులభముగా తెలుసుకోగలిగినప్పుడు, మొదటి పదమును పూర్తిగా వ్రాసి, రెండవ పదముయొక్క మొదటి అక్షరముతో మొదటి పదమును ఖండించుట ద్వారాగాని దానికి దగ్గరగా వ్రాయుట ద్వారాగాని కొన్ని క్లుప్తరూపములు వ్రాయవచ్చును :—.

విద్యామంత్రి

పోలీసువిచారణ

స్థిరచరాస్తులు

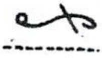 సన్మానపత్రము

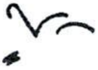 ఏప్రెలుమాసము

శ్రద్ధాభక్తులు

7. పదవర్ణములను ఒకదానితో ఒకటి కలిపిగాని ఖండించిగాని ఇతర పదములతో కలిపిగాని, కొన్ని పద సమూహములు క్లుప్తముగా వ్రాయవచ్చును. ఇటువంటి కొన్ని ముఖ్యమైన పదసమూహములు "పదవర్ణములతో కూడిన క్లుప్తరూపములు" గా ఆ యా అధ్యాయముల చివర సందర్భానుసారముగా ఇదివరకే ఇవ్వబడినవి. ఈ

అధ్యాయము చివర ఇవ్వబడిన పట్టికలో ఇటువంటి పద 182
సమూహాములు విశేషముగా సూచించబడినవి.

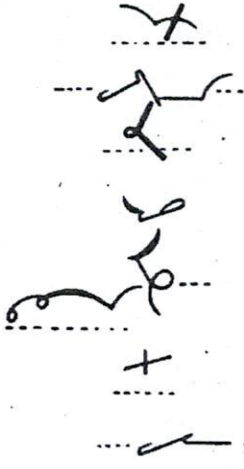

రామరాజ్యము

యుద్ధపరికరాలు

రాజ్యసభ

విద్యాసంస్థ

గ్రామప్రాంతము

సలహా సంప్రతింపులు

ఆంధ్రరాష్ట్రము

యుద్ధకాలము

8. "పరచు, పరచుట, పరచుటకు, పరచవలెను" మొదలగు క్రియాంతములలో, 'చ, ట' అక్షరములు వ్రాయ నక్కర లేకుండానే వాటిని క్లుప్తముగా వ్రాయవచ్చును.

అమలుపరచు—ట

అమలుపరచుటకు

అమలుపరచవలెను

సమావేశపరచు—ట

సమావేశపరచుటకు

సమావేశపరచవలెను

సమావేశపరచిరి

9. రెండుకంటె ఎక్కువ పదములను కలిపివ్రాయునప్పుడు, వాటి అర్థమునుబట్టి తెలుసుకొనగలిగినప్పుడు, మధ్యలో ఒక పదమును వదలివేసి వ్రాయవచ్చును.

సాధ్యమైనంతవరకు

వీలైనంతవరకు

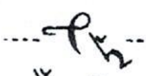 క్రిందనుంచి పైవరకు

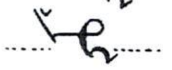 పైనుంచి క్రిందివరకు

మొదటినుంచి చివరవరకు

10. రేఖలను రెట్టింపుచేయు సూత్రము ననుసరించి కూడా క్లుప్తరూపములు, పదసమూహములు వ్రాయవచ్చును.

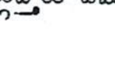 మూలాధారము

యుద్ధానంతరము

మార్గదర్శకులు

సఖ్యులందరు

మాతృసేవ

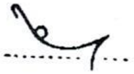 ప్రశ్నోత్తరాలు

ఉద్యోగేతరులు

11. పదములను ఈ క్రింది రేఖలచే ఖండించినచో, అవి వాటికి ఎదురుగా వ్రాయబడిన పదములను సూచించును. ఖండించుటకు వీలులేనప్పుడు దగ్గరగాగాని, కలిపిగాని వ్రాయవలెను. 184

పార్టీ ప్రజాపార్టీ

పన్ను ఆదాయపు-పన్ను

పక్షము ప్రతిపక్షము

చట్టము 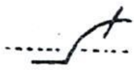 కౌలుదారి-చట్టము

వర్గము కార్యవర్గము

ఆలయము కార్యాల-యము

లోకము మానవలో-కము

	నివారణ		కరువునివా-రణ	185
	కంపెనీ	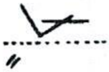	పేరీకంపెనీ	
	కేంద్రము		శిశుసంరక్షణ-కేంద్రము	
	శాస్త్రము		ధర్మశాస్త్రము	
	బిల్లు		సవరణబిల్లు	
	బ్యాంకు	"	ఆంధ్రబ్యాంకు	

అత్యవసర—ము

అసంఖ్యాక—ము

అసంఖ్యాకులు

అధికసంఖ్యాకులు

అల్పసంఖ్యాకులు

అధికసంఖ్యాక

అల్పసంఖ్యాక

అస్పృశ్యత

అస్పృశ్యతా నివారణ

అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘము

అధ్వర్యము

అగ్రస్థానము

అనధికార సంఘము

అధికారరీత్యా

అనధికార తీర్మానము

అన్నవస్త్రములు

అణ్వాస్త్రములు

ఆర్థికస్థితి

ఆర్థికదుస్థితి

ఆర్థికమాంద్యము

ఆర్థికస్తోమతు

ఆర్థికసౌష్టవము

ఆర్థిక సాంఘిక పరిస్థితులు

అగ్రాసనాధిపతి

ఆశాభంగము

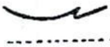
అంతర్యుద్ధము

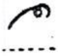
ఆలస్యము

ఆధిక్యత

అవశ్యము

ఆవశ్యకము

అలవరచుకొను
—ని

ఆవశ్యకత

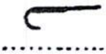
అంతేగాక

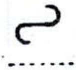
అంతేకాదు

అత్యావశ్యకము

ఆహారోత్పత్తి

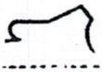
అధికాహారో
త్పత్తి

అభినందన—ము 187

ఆంతర్యము

ఆంతరంగిక

ఆంధ్ర నాయకులు

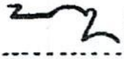
అగమ్య
గోచరము

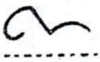
అత్యల్పము

అనుమానా
స్పదము

అవకతవకలు

అగ్రరాజ్యాలు

అభిప్రాయ
భేదము

అపసవ్యము

ఆచరణ
యోగ్యము

ఆచరణసాధ్యము

ఆహారపదార్థాలు

ఆహారపంటలు

ఆహార నియమము

అభివృద్ధి నిరోధక శక్తులు

ఆశాజనకము

అహోరాత్రములు

ఆత్మరక్షణ

ఆత్మగౌరవము

ఆత్మహత్య

ఆత్మవిశ్వాసము

అల్లకల్లోలము

అమలుజరుపు—పి

అవాంతర[188] పరిస్థితులు

అహంకారము

అల్పాహార విందు

ఆకర్షణీయము

ఆనంద దాయకము

అంతమాత్రంచేత

ఆయవ్యయ అంచనాలు

అభివృద్ధిపన్ను

ఆదాయ వ్యయములు

ఆదరాభిమానములు

అయినవారు

అమ్మకంపన్ను

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు సంఘము

ఆపత్కాలము

ఇంచుమించు

ఇదమిద్ధము

ఇరుప్రక్కల

ఈశ్వరుడు

ఉపన్యసిస్తూ

ఉత్తరోత్తరా

ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు

ఉపముఖ్యమంత్రి

ఉపాధ్యాయుడు

ఉపరాష్ట్రపతి

ఉన్నతోద్యోగి 189

ఉన్నతపదవి

ఉన్నతపాఠశాల

ఉచితనిర్బంధ ప్రాథమిక విద్య

ఎగువకాలవ

ఐక్యరాజ్యసమితి

ఒడంబడిక

కేంద్రప్రభుత్వము

కష్టసాధ్యము

కాలమాన పరిస్థితులు

క్లిష్టసమస్య

కష్టసుఖములు

కష్టనష్టములు

కార్యనిర్వహణ

కార్యనిర్వాహకులు

కార్యనిర్వాహక వర్గము

కార్యాచరణ

కరువు కాటకాలు

కూలంకషము

కార్మికసమస్య

కార్మికతగాదా

క్రమశిక్షణ

కుటీరపరిశ్రమలు

కనిష్టప్రమాణము

కాంగ్రెస్

కాంగ్రెసు నాయకులు

కమ్యూనిస్టు నాయకులు 190

కోతతీర్మానము

కావ్యము

కర్తవ్యము

కొంతవరకు

కోటానుకోట్లు

కరువుబత్యము

కరువునివారణ కార్యక్రమము

కరువునివారణోపాయము

కరువునివారణ పనులు

కుటుంబపోషణము

కుటుంబపోషణార్థము

కాయకష్టము

కొద్దోగొప్పో

కొనుగోలుశక్తి

క్లాజువారి చర్య

ఖాళీస్థలము

గరిష్టపరిమితి

గరిష్ట ప్రమాణము

గత్యంతరము

గమ్యస్థానము

గ్రామాధికారి

గంజికేంద్రములు

ఘోరకృత్యములు

గాంధీమహాత్ముడు

చుట్టుప్రక్కల

చేనేతపరిశ్రమ

చేనేతమిల్లు

చేనేతబట్టలు

చేతిపరిశ్రమ

చేయనవసరంలేదు

చేయనక్కరలేదు

చౌకదుకాణము

జన్మస్థానము

జన్మభూమి

జనసామాన్యము

జనసమూహము

జిల్లాపరిషత్తు

జయాపజయములు

జయజయధ్వనులు

జీవితాశయము

జాతీయవిస్తరణ కార్యక్రమము

జాతీయోద్యమము

జాతీయ విస్తరణ కేంద్రము

జలాధారము

జలాధారములు

జిల్లాకలెక్టరు

జీవనోపాయము

జీవితయాత్ర

తెలివితేటలు

తహశీల్దారు

తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు

తక్కావిరుణములు 192

తృతీయపంచవర్ష ప్రణాళిక

దేశభక్తి

దేశకాలపరిస్థితులు

దేశసంరక్షణ

దేశశ్రేయస్సు

దేశోద్ధారకులు

దర్యాప్తు

దౌర్భాగ్యము

దురభ్యాసము

దుర్బుద్ధి

దయాదాక్షిణ్యములు

దుర్మార్గము

దుర్మార్గుడు

ధాన్యాగారము

ధనాభావము

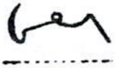 ధనార్జనోపాయము

ధర్మాధర్మ నిర్ణయము

ద్వితీయ పంచ వర్గ ప్రణాళిక

ద్రవ్యోల్బణము

దురదృష్టవశమున

దురదృష్టవశాత్తు

దిగువకాలువ

నిరంకుశము

నిరంకుశ ప్రభుత్వము

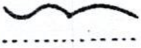 నామమాత్రము 193

నిరుద్యోగసమస్య

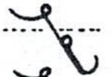 నిష్పక్షపాత బుద్ధి

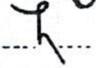 నష్టపరిహారము

నిస్సందేహము

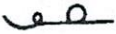 నిష్కళంకము

నిష్కల్మషము

నిష్కల్మష జీవితము

నిద్రాహారములు

నూలుమిల్లు

నియమావళి

నిర్దాక్షిణ్యము

నిమిత్తమాత్రము

నిత్యకృత్యములు

నిజస్వరూపము

నమ్మకద్రోహము

నిర్మాణాత్మక

నిర్బంధప్రాథమికవిద్య

నీటిపారుదల

నీటివనరులు

నీటిసరఫరా

నీటితీరువ

నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు

న్యాయశాస్త్రము

నియోజకవర్గము

నిర్వివాదాంశము

నిజాయితి

పత్రికావిలేఖరులు 194

పత్రికారచయిత

ప్రధానమంత్రి

ప్రారంభోపన్యాసము

పురపాలకసంఘము

ప్రజాభిప్రాయము

ప్రజాప్రభుత్వము

పట్టభద్రులు

ప్రతిఒక్కరు

ప్రతిసారి

ప్రతిదినము

ప్రతిసంవత్సరము

ప్రజాప్రతినిధి

ప్రజాసామాన్యము

ప్రజాబాహుళ్యము

ప్రశంసార్హులు

ప్రత్యామ్నాయము

ప్రమాణము

ప్రమాణస్వీకారము

ప్రమాణ పూర్వకముగా

ప్రతిపాదన

ప్రాతిపదిక

పరిహాసాస్పదము

పశ్చాత్తాపము

195

ప్రజాస్వామ్యము

ప్రజాస్వామిక

ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ

పంచవర్ష ప్రణాళిక

ప్రథమ పంచ వర్ష ప్రణాళిక

పరీక్షాధికారి

పాపపుణ్యములు

ప్రజాశ్రేయస్సు

ప్రారంభదశ

పర్యటన సందర్భంలో

ప్రత్యుపకారము

ప్రాణాధారము

ప్రశంసనీయము

ప్రధానాంశము

ప్రజాశ్రేయోభిలాషి

ప్రజోపకారము

ప్రజాహితము

ప్రజాభ్యుదయము

ప్రభుత్వోద్యోగి

ప్రజాసంస్థ

పరిపాలనాబాధ్యత

పంచాయితీ

పంచాయితీసమితి

పెంపొందించు

ఫిర్యాదు

ప్రాథమిక పాఠశాల

ప్రాథమికవిద్య

ప్రాంతీయభాష

ప్రతిపక్షము

పార్టీనాయకులు

ప్రజారోగ్యశాఖ

పరిశోధనాలయము

పథకము

భేదాభిప్రాయము

భారత సేవక సమాజము

భారతజాతీయ కాంగ్రెస్

భిన్నాభిప్రాయము

బంజరుభూమి

బీదసాదలు

బోధనాభ్యా
సనకళాశాల

బోధనాభ్యా
సనపాఠశాల

బోధనాభాష

భద్రతాసంఘము

భద్రతామండలి

భావ్యము

మద్యపానము

మద్యపాన
నిషేధము

మనోనిశ్చయము

ముఖ్యాంశము

మహాశయులారా

మొట్టమొదట

మార్గాంతరమ

మధ్యవర్తి

మధ్యవర్తిత్వము

మహాజనసభ

మిత్రరాజ్యాలు

మామూలు
ప్రకారము

మిత్రరాజ్యసమితి

మనస్ఫూర్తి

మానాభిమాన
ములు

మూడవపంచ
వర్ష ప్రణాళిక

మిల్లుయజమాని

మహాజరునామా

మహాత్మాగాంధి

మొదటి పంచ వర్ష ప్రణాళిక

మొట్ట మొదట

యావచ్ఛక్తి

యాజమాన్యము

యుక్తాయుక్త వివేచన

యుక్తాయుక్త వివేకము

యుద్ధవిరమణ

రాజ్యాంగచట్టము

రాజ్యసభ

రాష్ట్రకాంగ్రెసు సంఘము

రాష్ట్రపతి

రచనాసంఘము

రెండవ పంచ వర్ష ప్రణాళిక

రామపాద సాగర్ ప్రాజెక్టు

రివిన్యూమంత్రి

రాజకీయ బాధితుడు

లాభనష్టములు

వ్యవసాయ దారుడు

వ్యవసాయకూలీలు

వ్యవసాయాభివృద్ధి

విచక్షణ

వార్షికోత్సవము

వికేంద్రీకరణ

విప్లవాత్మక

వస్తూత్పత్తి

వస్తుప్రదర్శనశాల

వివాదాంశము

విధ్వంసక

వయోజనవిద్య

విద్యాశాఖాధికారి

విద్యుచ్ఛక్తి

విషమావస్థ

వర్షాభావము

విశ్వాసరాహిత్యతీర్మానము

విద్యార్థి

విద్యాసంస్థ

విద్యావిధానము

విద్యాభ్యాసము

విశిష్టత

వేళాకోళము

విపరీత-ము

వాస్తవికదృష్టి

వేలాదిప్రజలు

విశ్వవిద్యాలయము

విశ్వవిద్యాలయాధికారులు

విషయనిర్ణయసభ

వచ్చినతరువాత

శక్తిసామర్థ్యములు

శ్రద్ధాసక్తులు

శిరసావహించు-ంచి

శీతోష్ణస్థితి

శుభసూచకము

శక్తివంచన

శాస్త్రీయ విజ్ఞానము

శాఖాధికారి

స్వయంనిర్ణయము

సహకార పరపతి సంఘము

శాసనసభ, శాసన సభ్యుడు

సర్వసామాన్యము

స్థితిగతులు

స్వార్థత్యాగము

సర్వసభ్య సమావేశము

సర్వతోముఖాభివృద్ధి

సామ్యవాదము 200

సామ్యవాద సిద్ధాంతము

సస్యశ్యామలము

సందిగ్ధావస్థ

సాధనసంపత్తి

సన్మానసంఘము

సుఖదుఃఖములు

సింహావలోకనవ

సేవాసమాజము

సన్నిహిత సంబంధము

సంఘసంస్కారము

సమాజవికాస కార్యక్రమము

201

సమాజవికాస కేంద్రము

సువిశాలము

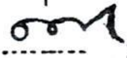
స్వయంసమృద్ధి

సాధకబాధకాలు

సాధనోపాయము

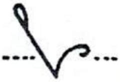
స్థానికపరిపాలన

స్థానికపరి పాలనాశాఖ

స్థానికసంస్థలు

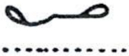
స్థానికసంస్థ

స్వయంపోషకము

సాంఘికాభివృద్ధి

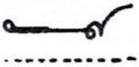
సాంఘికసమస్యలు

స్నాతకోత్సవ-ము

స్నాతకోపన్యా సము

శ్రేయోరాజ్యం

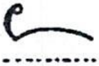
సాధ్యమైనంత మాత్రము

స్వాతంత్ర్యోద్య మ-ము

క్షామనివారణ

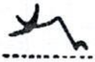
క్షామనివార ణోపాయము

క్షామనివారణ పనులు

క్షామపీడిత ప్రాంతము

సంక్షిప్తలేఖకునకు మరికొన్ని సలహాలు

1. సంక్షిప్తలిపి నేర్చుకొను విద్యార్థి మొదటిదశలో ఒక పేజీపై పూర్తిగా సంక్షిప్తలిపి రూపములు వ్రాసిన పిమ్మట ఆ పేజీని త్రిప్పుటలో కొంత ఆలస్యమగుటయు, అందుమూలముగా ఒకటి, రెండు పదములు వదలిపెట్టవలసి వచ్చుటయు జరుగవచ్చును. కనుక కుడిచేతితో సంక్షిప్తలిపి వ్రాయుచున్నప్పుడే, ఆ పేజీయొక్క ఎడమవైపు చివరను, ఎడమచేతి బొటనవ్రేలుతోను, చూపుడు వ్రేలితోను, పట్టుకొని చివర గీతపై వ్రాయుట పూర్తికాగానే ఏ మాత్రము ఆలస్యములేకుండా తటాలున ఆ పేజీని త్రిప్పివేయవలెను.

2. సంక్షిప్తలిపి వ్రాయుటకు ఎటువంటి పుస్తకము వాడినను, మొదట ఆ పుస్తకములోని కాగితములకు ఒక వైపుననే సంక్షిప్తలిపిని వ్రాయుచూ ఆ వైపున పుస్తకము పూర్తికాగానే, పుస్తకమును వెనుకకు త్రిప్పి రెండవవైపు నుండి మరల వ్రాయవలెను. ఈ విధముగా చేయుటవలన పేజీలు త్రిప్పుకొనుటకు అనువుగా నుండును.

3. వేగము, వ్రాసినది తిరిగి చదవగలుగుట సంక్షిప్తలిపికి ముఖ్యావసరములు. ఇందునిమిత్తమై విద్యార్థి ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించవలెను. వేగముగా సంక్షిప్తలిపి రూపములను వ్రాసిననూ, తిరిగి నిర్దుష్టముగా చదువలేక పోయిన ప్రయోజనము శూన్యము. వేగము సాధించని యెడల సంక్షిప్తలిపి ప్రయోజనమేలేదు. రూపములను క్లుప్తపరచుటకై కొన్ని సూత్రములు ఈ గ్రంథములో ఉదహరించ

బడినవి. క్లుప్తరూపముల పట్టికలు కూడా ఇవ్వబడినవి. 203
కాలక్రమమున విద్యార్థి ఆ సూత్రములను, తన అనుభవమును ఆధారముగా చేసుకొని ఇంకాకొన్ని క్లుప్తరూపములను స్వతంత్రముగా నిర్మించుకొను సామర్థ్యము పొందగలడు. సంక్షిప్తలిపి రూపము సులువుగా వ్రాయుటకు అనువుగా నున్నదా లేదా; ఆ రూపమును తిరిగి నిర్దుష్టముగా గుర్తించి చదువగలుగుదునా లేదా అను రెండు విషయములను గీటురాళ్ళుగా జేసుకొని విద్యార్థి సంక్షిప్తలిపి రూపములను వ్రాయవలెను.

4. పూర్తిగాకాని క్లుప్తీకరించి కాని సంక్షిప్తలిపిరూపములు వ్రాయునపుడు, ఈ క్రింది సూచనలు గమనార్హములు:-

(1) ఒకే పదమును రెండు, మూడు విధములుగా వ్రాయుటకు వీలున్నప్పుడు, సులువుగా వ్రాయుటకు, సులభముగా తిరిగి చదువుటకు అనువగు రూపమును ఎన్నుకొనవలెను. ఒక రూపమును నిర్ణయించుకొని దానినే ఎల్లప్పుడు అనుసరించుట ముఖ్యము.

(2) రెండుగాని, మూడుగాని పదములను సూచించుటకు ఒకే సంక్షిప్తలిపి రూపము ఉన్నయెడల, వాక్య సందర్భమును బట్టి ఆ పదమును గుర్తించ గలిగినచో ఆ సంక్షిప్తలిపి రూపమునే యా పదములకు వాడవచ్చును. కాని వాక్య సందర్భమునుబట్టి కూడా ఆ పదములను పొరబడు అవకాశము పొడచూపి నప్పుడు వేరువేరు రూపములను ఏర్పాటు చేసుకొనియో, లేక ముఖ్యమగు అచ్చులను సూచించుట ద్వారానో ఆయా పదములను సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయవలెను.

5. వేగసాధనకు అచ్చులను గుర్తించుట అనునది[204] ఒక ఆటంకముగా ప్రతి విద్యార్థికిని తన అనుభవములో విదితమగును. అభ్యాసముతోను అనుభవముతోను, అచ్చులను సాధారణముగా గుర్తించకుండగనే పదములను చదువు సామర్థ్యము అలవడును. స్థానలేఖనమును క్రమము తప్పక అభ్యసించుటవలన అచ్చులను వేరుగా గుర్తించనక్కర లేకుండానే మొదట అచ్చు స్వరూపము, దానివలన మొత్తము పద స్వరూపము గ్రాహ్యమగును. అందువలన స్థానలేఖనముపై ప్రత్యేకశ్రద్ధ చూపవలెనని ఇదివరకే ఇవ్వబడిన సూచనను మరల నొక్కిచెప్పవలసియున్నది. పదముల మధ్య, చివరవచ్చు అచ్చులను ప్రత్యేకముగా గుర్తించక పోయినను, స్థానలేఖనము చాలవరకు సంక్షిప్తలిపి రూపములను తిరిగి చదువుటకు సహాయపడును. ఏ పదములోనైనను ప్రధానమగు అచ్చులను గుర్తించనిదే పదనిర్ణయము సాధ్యము కానప్పుడు, అట్టి ప్రధానమగు అచ్చులను వ్రాయవలెను. సంక్షిప్తలిపి రూపములను చదువునప్పుడు, అప్రధానములైన అచ్చులేవైనా వ్రాయబడినవా, ప్రధానములైన అచ్చులేవైనా వదలివేయబడినవా అని నిత్యము గమనించు చుండవలెను. వేగసాధనకు అప్రధానములగు అచ్చులను వదలుట ఎంత ముఖ్యమో నిర్దుష్టముగను, సులభముగను పదములను గుర్తించుటకు ప్రధానములగు అచ్చులను సూచించుట కూడ

అంతే ముఖ్యము. స్థానలేఖనము, ప్రధానములగు అచ్చులను మాత్రమే సూచించుట అను రెండు ప్రమాణములను దృష్టిలో పెట్టుకొని విద్యార్థి అచ్చుల వాడుకను క్రమక్రమముగా తగ్గించివేయవలెను. అచ్చులను పెట్టుట మానివేసి పదమును గుర్తించలేక తల్లడిల్లవలసినదని ఇందలి అభిప్రాయముకాదు. పదమును గుర్తించుటకు అవసరమైనంతవరకు అచ్చులను నిస్సందేహముగా వ్రాయవలసినదే. కాని అభ్యాసముతోను అనుభవముతోను అచ్చులను వ్రాయుట కనీసప్రమాణమునకు తగ్గించనిదే వేగముచేకూరదు.

6. తెలుగు సంక్షిప్తలిపిలో పదాదిని వచ్చు 'అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ' అచ్చులను కలిపికూడా వ్రాయవచ్చునని చెప్పబడినది. తెలుగు పదములను గుర్తించుటకు పదాదిని వచ్చు అచ్చులను స్పష్టముగా సూచించిన ఎక్కువగా తోడ్పడునను ఉద్దేశముతో ఇవి నిర్దేశించబడినవి. కాలక్రమమున భాషాప్రయోగములోని అలవాట్లు, సాంప్రదాయము గ్రాహ్యమైనకొలది, చాలావరకు వీటినికూడ ప్రత్యేకముగా వ్రాయనక్కరలేకుండానే పదనిర్ణయము చేయుసామర్థ్యము చేకూరునని తెలుగు సంక్షిప్తలేఖకుల అనుభవమువలన స్పష్టమగుచున్నది. విద్యార్థియు ఇట్టిప్రమాణమును చేరుకొని, పదాదిని కలిపివ్రాయు అచ్చులనుకూడా వీలైనంతవరకు వదలివేయుటకు కృషిచేసిన వేగము మరింత సులభసాధ్యమగును. పదమును గుర్తించలేనప్పుడు అచ్చులను పూర్తిగా వ్రాయుటయే మార్గమని మరొకసారి జ్ఞాపకము చేయవలసియున్నది.

7. గ్రంథములోని ప్రతి సూత్రమును క్షుణ్ణముగా206 నభ్యసించనిదే ఆత్రముతో ముందుకు పోవుటవలన ప్రయోజనములేదు. ఇందలి సూత్రములు క్రమముగా ఒకదానిపై నొకటి ఆధారపడి అన్నియు పరస్పర సంబంధముకలిగి ఈ విధానమంతయు దశలవారీగా విపులీకృతమగును. కనుక ఇచ్చిన క్రమములో సూత్రములు మననము చేయవలెను. సూత్రముల క్రింద ఇచ్చిన ఉదాహరణములను అధ్యాయముల పిమ్మట ఇచ్చిన అభ్యాసములను అనేకసారులు సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాసిచదువనిదే తరువాతి అధ్యాయమునకు పోవుట వాంఛనీయముకాదు. ఒకే ఊపులో ఎట్టిసంకోచము లేకుండా సంక్షిప్తలిపి రూపము ముందుకు సాగవలెననియు, అట్టిది నిర్దుష్టముగా వ్రాయగలుగువరకు తిరిగి తిరిగి వ్రాయుట, నోటితో శబ్దమును ఉచ్ఛరించుచు వ్రాయుటకంటె మార్గాంతరము లేదనియు చెప్పవలసియున్నది.

8. ఉక్తలేఖనము (dictation) వ్రాయునప్పుడు సాధారణముగా వ్రాయగలిగినంత వేగముతో ప్రారంభించి అయిదు నిముషములకాలము వ్రాయవలెను. ఆ విధముగా వ్రాసిన సంక్షిప్తలిపి రూపములను తిరిగి చదువవలెను. తిరిగి చదువునప్పుడు సంక్షిప్తలిపి రూపములలో ఎక్కడైనా లోపములున్నచో సవరించుకొనుట, ఏ రూపమునైనను గుర్తింపలేకపోయినచో అందుకు కారణమును పరిశీలించి

4. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ్య' వర్ణము తరువాత 'ర' కొక్కెముగల 'క, గ' అక్షరములు వచ్చినచో, అట్టి 'వ్య' వర్ణమునకు ఎడమ అరసున్నను క్రిందినుండి పైకి కొక్కెముతో కలియునట్లు వ్రాయవలెను.

వ్యాకరణము 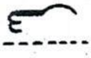 వ్యాఘ్రము

ఇతర కొక్కెపు అక్షరములకు ముందు ఈ అరసున్న చేర్చరాదు.

5. 'స' సున్నకు ముందుగాని, తరువాతగాని వచ్చు 'వ్య' వర్ణమును అరసున్నచే సూచించవచ్చును. అట్టి సందర్భములో ఈ ఎడమ కుడి అరసున్నలలో దేనిని వ్రాయుటకు వీలగునో దానిని వ్రాయవలెను.

వ్యాసము వ్యాసుడు

6. 'వ్య' అరసున్న తరువాత వచ్చు పదాంత 'ము' వర్ణమును గీతచే సూచించవచ్చును.

సవ్యము సేవ్యము

7. మాటల మధ్య వచ్చెడి 'వ్య' వర్ణమునకు వీలును బట్టి కుడి, ఎడమ అరసున్నలలో దేనినైనను వాడ వచ్చును.

ద్రవ్యము నవ్యత

8. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ' వర్ణమునకు \ 154

రేఖనే కాకుండా, కుడి అరసున్నను ɔ కూడా సులభముగా తెలుసుకోగలిగినప్పుడు వ్రాయవచ్చును. వీలునుబట్టి, ఇతర అక్షరములతో బాగుగా కలియు విధముగా, \ రేఖను గాని ɔ కుడి అరసున్నను గాని దేనినైనను వాడ వచ్చును.

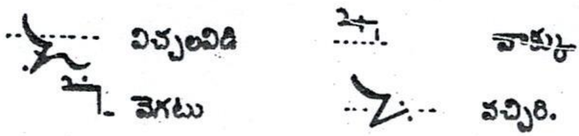

విచ్చలవిడి వాక్కు
వెగటు వచ్చిరి.

9. మాటల మొదట వచ్చెడి 'వ' వర్ణము తరువాత నున్న 'స' గాని, కొక్కెపు అక్షరము గాని వచ్చినచో, అట్టి 'వ' వర్ణమును సూచించుటకు అరసున్నను వ్రాయరాదు, రేఖనే వ్రాయవలెను.

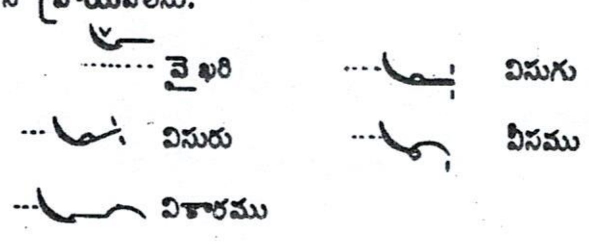

వైఖరి విసుగు
విసురు వీసము
వికారము

10. మాటల మధ్య వచ్చెడి 'వ' వర్ణమును రేఖచే వ్రాయ వీలులేనప్పుడు, దాని తరువాత వచ్చు రేఖకు ముందు 'వ' తోకూడిన అచ్చుస్థానమున కుడి అరసున్నను విడిగా వ్రాయుటచే సూచించవచ్చును.

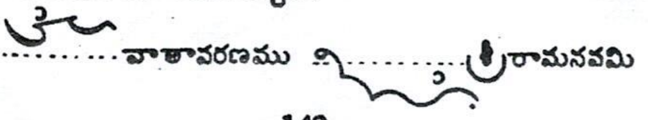

వాతావరణము శ్రీరామనవమి

వాక్య నిర్మాణములోని విలక్షణత, వ్యాకరణ విశేషములు గమనించుటవలన, తిరిగి చదువునపుడుగాని, వ్రాయునపుడు గాని సౌలభ్యము చేకూరును. ఇది కొంతవరకు కష్టమే అయినను ఓరిమి, అభ్యాసము, అనుభవమువలన సాధించ వచ్చును. ప్రథమములో సంక్షిప్తలిపి రూపములయెడల మాత్రమే దృష్టి కేంద్రీకరించినను, కొంత కాలమునకు ఆ రూపములను వ్రాయుట ఒక అప్రయత్నపు అలవాటుగా మారును. ఆ దశచేరిన పిమ్మట విషయానుసరణకే దృష్టిని కేంద్రీకరించుటకు వీలుచిక్కును.

11. ఇతర చిహ్నముల విషయ మెట్లున్నను, వాక్యాంత బిందువు (**full stop**) ను తప్పనిసరిగా ఉంచుట అవశ్యకము. అవసరమును వీలునుబట్టి ఇతర చిహ్నములను కూడా ఉంచుటకు ప్రయత్నించవలెను.

12. ఒకానొకప్పుడు ప్రత్యేక సాంకేతిక విషయము లపై సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాసుకొనవలసిన అవసర మేర్పడును. అటువంటి పరిస్థితిలో ముందుగానే వీలైనంతవరకు ఆ విషయ పరిజ్ఞానము, ఆ సాంకేతిక శబ్దపరిచయము గావించుకొనుట అవశ్యకర్తవ్యము. లేనియెడల సంతృప్తికరముగా విధి నిర్వ హించుట సాధ్యముకాదు.

13. చివరి మాటగా ఒక్కటి చెప్పవలసి ఉన్నది. సంక్షిప్తలిపి ఒకభాషకాదు. భాషకు ప్రతిరూపము. శబ్ద పరి

జ్ఞానము, భాషా ప్రయోగములు, సాంప్రదాయములు, పలుకుబడులు, ఆధునిక అవసరముల కారణముగా వచ్చుచున్న మార్పులు కొంత వరకైనను తెలుసుకొననిదే సంక్షిప్తలిపి లేఖకునిగా గణుతికెక్కుట సంభవముకాదు. సంక్షిప్తలిపి లేఖకుడు భాషాపండితుడు, సాహిత్యవేత్త అయినను కాక పోయినను, బహుముఖములుగా ప్రవహించు భాషాస్వ రూపమును గుర్తించుట అవసరము. కొంతవరకైనను పద వాక్య ప్రయోగములను విమర్శించుచూ దినపత్రికలను ఇతర భాషా పత్రికలను చదువుచుండుటవలన సంక్షిప్తలిపి లేఖకుని శ్రమ వృథాకాదు. భాషా విషయకముగానే కాక, విషయైక జ్ఞానమునుకూడ విశాలపరచుకొనుటవలన ఎంత యోమేలు చేకూరగలదు. వివిధ విషయములకు సంబంధించి సంక్షిప్త లేఖకుని సేవలు అవసరమగును. ఆయా విషయ ములను గురించి ఎంత ఎక్కువగా తెలిసిన, తన విధులను అంత సౌలభ్యముగాను తృప్తికరముగాను నిర్వహించ గలుగును. అంతవరకు ఎన్నడును తెలియని, వినని శబ్దమును ఏదోవిధముగా సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాసినను దానిని తిరిగిచదువ గలుగుట అనుమానాస్పదము. తెలిసినమాట అయినప్పుడే ఆ మాటకు నిర్ణీతమైన సంక్షిప్తలిపి రూపముచూడగానే ఆ మాటస్ఫురణకు వచ్చును; వాక్యార్థము సందర్భము అందుకు తోడ్పడును. కనుకనే సంక్షిప్తలిపిని జ్ఞాపక శక్తికితోడు అనికూడా చెప్పవచ్చును. ఓరిమి, పరిశ్రమ, క్రమము, ఆత్మ విశ్వాసము సంక్షిప్తలిపి విషయమునసేకాక మానవ జీవితా శయ సాధనకే సోపానములు.

అధ్యాయము 49

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

"మీరు నాకిచ్చిన గౌరవానికి మిక్కిలి కృతజ్ఞుడను. కాని మీలో చాల కొద్దిమంది మాత్రమే ఈనాడు నా యీస్థితిని చూచి ఈర్ష్య పడతారను కొంటాను. నిరంతరం మనలను ఎదుర్కొంటున్న విషమస్థితిని గురించి ప్రస్తావించు కోవటం మన మహాసభలలో సమావేశాలలో అలవాటైనది. పరిస్థితి మునుపటికంటె తీవ్రంగా ఉన్నదని ఈ సమావేశాలలో ప్రతి సంవత్సరం చెపుతూనే ఉంటారు. ఇలాంటి హెచ్చరికలను అతి తరచుగా ఇస్తూండటంచేత అవి కొంతవరకు తమ అర్థాన్ని కోల్పోయినవి. అదిగో తోడేలు అనే మన కేకను చాలాసారులు ఎవరు వినటమేలేదు. విషమస్థితి ఉండనీ, లేకపోనీ మన భవితవ్యాన్ని నిర్ణయించుకొని మన మార్గాన్ని నిశ్చయించుకొనవలసిన స్థితిని అతిశీఘ్రముగా సమీపిస్తున్నామని చెప్పవచ్చు. దీనిలో అతిశయోక్తి ఏమీలేదు. మనకు ఇష్టం ఉన్నా లేకపోయినా ఏదో ఒక మార్గాన్ని నిర్ణయించుకొనక తప్పనిస్థితిని సమీపిస్తున్నాము. పిలవని పేరంటంగా ఇటీవల ఇంగ్లండ్ నుంచి వచ్చిపోయిన పెద్ద మనుష్యుల పర్యటన విషయం గురించి నేను చెప్పటంలేదు. అలాంటి వారి రాకపోకలు మనకు అంత ప్రధానంకాదు. అంతకంటె చాలపెద్ద మార్పులు ఈనాడు జరుగుతున్నవి. చాల పెద్ద విషయాలు జరిగిపోతున్నవి. ప్రపంచ మంతా అల్లకల్లోలంగా ఉన్నది. చిత్రమైన శక్తులు ఈ

కల్లోలంలో పనిచేస్తున్నవి. నిన్న దేవతలైన వారు నేడు[214] గుర్తుకు కూడ రావటంలేదు. క్రొత్త క్రొత్త భావాలు ప్రజలను కదిలించి వేస్తున్నవి. అతి ప్రాచీనమైన సంప్రదాయ భారంతో, మార్పులు జరుగుతాయేమోనన్న భయంతో క్రుంగిపోతున్న భారత దేశంలో కూడ గతించినగతం మీద పోరాటం తీవ్రమవుతున్నది. ప్రవక్త పాత్రను వహించి మనం అనుసరించవలసిన మార్గాన్ని విస్పష్టంగా సూచించే ధైర్యసాహసాలుగల వ్యక్తి కావాలి. అలాంటి పాత్ర నేను వహిస్తున్నానని చెప్పుకోవటంలేదు. అందుచేతనే ఈ రాష్ట్ర మహాసభకు అధ్యక్షతవహించమంటె కొంత సంకోచించాను.

భారతదేశం మొత్తానికి ఒక విధానాన్ని రూపొందించటంలో అనేక కష్టాలు ఉన్నవి. పారిశ్రామిక విప్లవ ప్రభావం ఇతర దేశాల మీద పడినంతగా భారతదేశం మీద పడలేదు. ఈ మార్పుల నన్నింటిని వివరంగా పరిశీలించబోయేముందు వాటికి సంబంధించిన ముఖ్య విషయాలను పరిశీలించుకొనటం మంచిది."

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

" భారతదేశం సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించి 14 సంవత్సరములకు పైగా అయినది. మహాత్మాగాంధీజీ నాయకత్వంక్రింద భారతజాతీయ కాంగ్రెసు నడిపిన పోరాట ఫలితమే ఈ స్వరాజ్యం. భారతస్వాతంత్ర్య పోరాటం ఒక మహోజ్వల చరిత్ర. గాంధీజీ నాయకత్వం క్రింద జరిగిన స్వాతంత్ర్య పోరాటం భారతదేశ చరిత్రలో ఒక ఉజ్వల తారగా వెలుగొందుతుంది. అయితే మనం సాధించిన విజయంవల్ల శాంతియుత విధానాలతో కూడిన పోరాటంవల్ల గాక, గాంధీజీ ప్రసాదించిన మహోన్నత ఆదర్శాలు, ఆశయాల మూలంగా స్వాతంత్రోద్యమానికి ఇంత విశిష్టత ఏర్పడింది. కాంగ్రెసుసంస్థ, కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలు సాంఘిక, ఆర్థిక రంగాలలోకూడ సమానంగా కృషిచేస్తూనే వచ్చాయి. సాంఘికంగాను, ఆర్థికంగాను, వెనుకబడ్డవారి, అనాథుల, ఆర్తుల అభ్యుదయానికి ఎంతోకృషి సాగింది.

స్వరాజ్య సాధనతోపాటు మనం పరిష్కరించవలసిన అనేక క్లిష్ట సమస్యలు, నిర్వహించవలసిన విపరీతమైన బాధ్యతలు కూడ మనకు ప్రత్యక్షమయ్యాయి. మన స్వరాజ్య యాత్రలో నేటివరకు ఒకఘట్టం మాత్రమే ముగిసింది. కాంగ్రెసు తన ప్రధానమూల సిద్ధాంతాలను, ఆశయాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని శాంతియుత విధానాలతోను, సహకార

స్నేహమార్గాలతోను, తన దేశీయ విదేశీయ విధానాలను 212
రూపొందించి అత్యంత జయప్రదంగా దేశ పరిపాలన సాగించింది. అయితే కాంగ్రెసు పాలనలో ఎందుకు ఆకలి బాధ, దారిద్ర్యం సంపూర్ణంగా వైదొలగలేదని ప్రశ్నించవచ్చు. దారిద్ర్యం, ఆకలిబాధ, పరస్పరం సంబంధంతో కూడిన జంట పదాలు. దేశంలో కొన్ని ప్రాంతాలలో ఇంకా ఆకలిబాధ, కష్టాలు ఉన్నమాట నిజమే. కాని కాంగ్రెసు పరిపాలనలో దారిద్ర్యం, ఆకలిబాధ చాలావరకు తగ్గిన వాస్తవాన్ని మరచిపోరాదు. నేడు దేశంలో పంచవర్ష ప్రణాళికలద్వారా జరుగుచున్న అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు మరికొంత కాలం జరిగితే, దారిద్ర్యబాధ పూర్తిగా తొలగిపోగలదు.''

అధ్యాయము 50

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

"మిత్రరాజ్య సమితిని ప్రక్కకు నెట్టివేసి ప్రాక్పశ్చిమ రాజ్యాలు తమలో తామే నేరుగా సంప్రతింపులు జరుపుకొని రాజీయేర్పాట్లు చేసుకోడం అవసరంగా కనిపిస్తున్నదని బ్రిటిషు ప్రధాని ఒక క్రొత్త సూచనచేశాడు.

మిత్ర రాజ్య సమితి ఏ ఉద్దేశ్యంతో స్థాపించబడిందో దానికనుగుణంగా అది ఇప్పుడు వ్యవహరించడంలేదట. అగ్ర రాజ్యాలు భద్రతాసంఘంలో కలిసికట్టుగా పనిచేస్తూ, సమష్టి సైనిక సంఘ సహకారంతోను, అంతర్జాతీయ విమానదళ సహాయంతోను సమితికి పడుగడగా ఉండాలన్న ఆశయం నెరవేరలేదు కనుక, ఇక సమితిని నమ్ముకొని ప్రయోజనం లేదని అతని నిశ్చయం.

సమితి ఆశయం నెరవేరక పోవడానికి అగ్ర రాజ్యాల మధ్య ప్రచ్ఛన్నయుద్ధం ఒక కారణమన్న మాట స్పష్టమే. కాని దాని కంటె, సమితిలో ఇతర రాజ్యాల సభ్యత్వం ఎక్కువై అగ్రరాజ్యాల ప్రాధాన్యంతగ్గడం బ్రిటిష్ ప్రధానిని విశేషంగా బాధిస్తూవున్నది. కనుక, అగ్రరాజ్యాలు తమలో తాము రాజీ పడడానికి సమితి అధ్వర్యాన ప్రయత్నించడం కంటె వేరుగా కృషిచేయడమే శ్రేయస్కరమని అతని అభిప్రాయము.

అధ్యాయము 51

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

"భారతదేశం వంటి వ్యావసాయక దేశంలో ఇటువంటి వ్యవసాయ ప్రదర్శనల ఆవశ్యకతను గురించి వేరుగా చెప్పవలసిన అవసరంలేదు. ప్రపంచంలోను, దేశంలోను ప్రతి విషయంలోను మార్పులు వస్తున్నట్లే, వ్యవసాయంలోను వ్యవసాయపు పద్ధతులలోను కూడా మార్పులు వస్తున్నాయి. ఆ మార్పుల స్వరూపం అన్ని ప్రాంతాలలోను అన్ని దేశాలలోను ఒకేవిధంగా వుండదు. అందువల్ల, ఆయా రాష్ట్రాలేగాక, దేశంలోని ఆయా ప్రాంతాలుకూడ వ్యావసాయకంగా ఎటువంటి పద్ధతులను అనుసరిస్తున్నాయో, ఏ విధంగా అభివృద్ధి సాధిస్తున్నాయో వ్యవసాయదార్లు తెలుసుకోవాలంటె, ఇటువంటివి ఎంతగానో ఉపయోగిస్తాయి.

ముఖ్యంగా వ్యవసాయంలో పురాతన పద్ధతులస్థానే శాస్త్రీయ పద్ధతులు ఇప్పుడు ప్రవేశిస్తున్నాయి. ఈ పరివర్తనం మనదేశంలో ఇప్పుడు జరుగుతున్నా పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధిచెందిన దేశాలలో ఎప్పుడో జరిగివుంది. ఒకదేశం పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధిచెందుతూ వున్నప్పుడు, ఆ దేశంలో వ్యావసాయకంగా కూడా ఎన్నోమార్పులు అవసరం అవుతాయి. అంతేగాక, వ్యవసాయం చేసే పద్ధతులలో కూడా ఎన్నోమార్పులు వస్తాయి. అటువంటి మార్పులే ఇప్పుడు మనదేశంలో జరుగుతున్నాయి. కాని దేశం

అధిక భాగం ఇంకా పల్లెపట్టులుగా వుండిపోవడంవల్ల 217 రైతులలో విద్యాగంధం ఇంకా అంతగా వ్యాపించక పోయి నందువల్ల వ్యవసాయంలో వస్తున్న మార్పులు, రావలసిన మార్పులు, వారు తెలుసుకోవాలంటె, ఇటువంటి ప్రదర్శనలు ఉపయోగపడతాయి. అందుచేతనే, రాష్ట్రపతి, ఉపరాష్ట్రపతి కూడా దీనికి పంపిన సందేశాలలో "వ్యవసాయాన్ని గురించి జరుగుతున్న శాస్త్రీయ పరిశోధనలను రైతులదృష్టికి తీసుకు రావడానికి, ఆ పరిశోధనల యొక్కలాభాలను వారికి ప్రద ర్శించడానికి ఇవి బాగా ఉపయోగపడతాయి" అన్నారు.

మనదేశంలో చాలా చోట్ల రైతులకు ఇంకా ప్రాజె క్టులను కట్టి సమకూర్చి పెడుతున్న నీటిని ఎట్లా వాడుకో వాలో తెలియడంలేదు. పల్లెలకు విద్యుత్తును సరపరా చేస్తున్నామన్న మాటేగాని, అందువల్ల ఏ కొద్దిమంది మాత్రమో లాభంపొందగలుగుతున్నారు. విస్తృత వ్యవ సాయం సంగతి ఎట్లావున్నా, సాంద్ర వ్యవసాయ పద్ధతుల సంగతే మన రైతులకు ఇంకా బాగా తెలియదు. ఈ సంద ర్భంలో పశ్చిమ జర్మనీ ఈ మేళాలో పాల్గొంటున్నందువల్ల, వారి అనుభవాన్నిబట్టి మన రైతులు నేర్చుకోదగిన అంశాలు ఏమిటో విశదంగా తెలుసుకోవచ్చు."

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

" చిన్న తరహా పరిశ్రమలకు పనికివచ్చే పనిముట్లను తయారుచేయడం కోసం తగు కార్ఖానాలను దేశంలో ఏర్పాటు చేయడాన్ని గురించి ఈ రకం పరిశ్రమల అవసరాలు ఏమిటో మదింపుచేయడాన్ని గురించి హైద్రాబాదులో ఒక గోష్ఠి ప్రారంభమైంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీ పాయ్ ఈ గోష్ఠిని ప్రారంభించారు. ఆయన తన ప్రారంభోపన్యాసంలో 'చిన్న పరిశ్రమలకు అవసరమైన పనిముట్లు, వాటి ఉత్పత్తికోసం ఏర్పాటు చేసుకోవలసివున్న కార్ఖానాల యొక్క అవసరాలను మదింపు చేయడానికే ఈ గోష్ఠి జరుగుతున్నది' అని దాని ఉద్దేశాన్ని స్పష్టంచేశారు.

ఇప్పుడు దేశంలో అటువంటి కార్ఖానాలు లేవనిగాని, పనిముట్లు తయారవడంలేదనికాని ఇక్కడ అనుకోనవసరం లేదు. దేశంలో చిన్న పరిశ్రమలు, వాటి తాలూకు కార్ఖానాలు బాగానే పెంపొందాయి. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఈ పరిశ్రమలకు, ఈ కార్ఖానాలకుతగు ప్రోత్సాహాన్నికూడా సమకూరుస్తున్నది. పారిశ్రామిక వాడల విధానం ద్వారా దేశంలో పరిశ్రమల పట్ల ప్రజలలో అభిమానాన్ని సృష్టించడమేగాక, చిన్న రకం పరిశ్రమలకు వలయు పనిముట్లు ఉత్పత్తి అయ్యేట్లు చూస్తున్నది. కాని ఇదిదేశం అవసరాలకు చాలిన ప్రయత్నం కాదు. పైగా ఇక్కడ కూడా దేశం

అవసరాల దృష్ట్యాగాక విదేశాలలో జరుగుతున్న పద్ధతులనే అనుసరించడం జరుగుతున్నది. అందుచేతనే, ఈ లఘు పరిశ్రమలు తమ ఇప్పటి స్వరూపముతో బస్తీలలోనె వుండి పోతున్నాయి గాని, పల్లె పట్టుల దాకా పోవడంలేదు. ఇప్పుడు హైదరాబాదులో జరుగుతున్న ఈ గోష్ఠిలో ఈ విషయాన్నిగురించి కూడా విచారణ జరుపవలసి వుంటుంది.

దేశంలో యీ పరిశ్రమలు కొన్ని అనాదినుంచీ వున్నాయి. అయితే ఈ పరిశ్రమలలో ఇప్పటికీ ఇంకా నాటు పనిముట్లే ఉపయోగింప బడుతున్నాయి. దీనికి కారణం కొంతవరకు అవిద్యకావచ్చు. కాని అసలు కారణం ధనాభావం. కావలసిన పనిముట్లు చవుకగా దొరికితే, వాటిని ఉపయోగించనివారు వుండరు. కాబట్టి, ఈ పనిముట్ల కార్ఖానాలను పెట్టినా, వాటిలో ఉత్పత్తి అయ్యే పనిముట్లు ఆ యా పరిశ్రమలలో పనిచేసే వారికి చవుకగా లభించాలంటె ఏమి చేయవలసివుంటుందో కూడా ఆలోచించవలసి వుంది.

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

"కొంత కాలంనుంచి జాతీయ సమైక్యత పట్ల ప్రజలలో శ్రద్ధ ఎక్కువ అవడం శుభసూచకముగా వుంది. ఐకమత్యము ఎందుకు కావాలంటె స్వాతంత్ర్యమును నిలబెట్టు కొనుటకు. విదేశముల ఆధిపత్యమువలన ఫలితాలు మనకు తెలుసు. యుగాల అనంతరం, జాతీయతను, వ్యక్తిత్వమును పెంపొందించుకొనేసావకాశము మనకు లభించింది. అందువల్ల ఎల్లాంటి చిన్న అవరోధం వచ్చినా ఆందోళనగా ఉంటుంది. ఇది చెడ్డదని అనను. మనము ఎంత జాగ్రత్తగా వుంటే జాతీయ అభివృద్ధి అంత సురక్షితముగా వుంటుంది.

ప్రజలలో దేశభక్తిని పెంపొందించాలి. మాతృ దేశం భద్రత ప్రతిష్ఠకోసము అదుర్దాగా వుండాలి. స్వతంత్ర దేశంలో పౌరులంటే ఏమిటో ప్రతి ఒకరికీ నచ్చచెప్పాలి. భారతమాత పేరుచెప్పితేనే ఏ ప్రమాదాన్నయినా ఎదుర్కొని దేశవ్యక్తిత్వమును నిలబెట్టుటకు త్యాగాలకు సంసిద్ధమయ్యేట్లు చూడాలి.

విదేశ ఆక్రమణ ఒక్కటే ప్రమాదము కాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు బాహ్య ప్రమాదము కంటె అంతః ప్రమాదము గొప్పగా వుండవచ్చును. అంతా ఒక తల్లి బిడ్డలమనే భావ మును నాశనాశమునకు ఎక్కించాలి. విశాల దృష్టికోసం

సాధనచేయాలి. మన ఆలోచన ఉదాత్తముగా వుండాలి. 221
ఆలోచనసరళి సక్రమంగా వుంటే మనచర్యలనుగూర్చి ఆందోళన చెందవలసిన అవసరం వుండదు. దేశభక్తిపూరిత పౌరునికి వుండవలసిన కనీస నడవడిలేనివారికి తలవంపులు కలిగే వాతావరణం ఏర్పడాలి. పరిపాలన, రాజకీయ రంగాలలోనే గాక జీవితములో ప్రతి వ్యవహారానికి సత్ప్రవర్తనా ప్రమాణముఉండాలి. దైనందిన వ్యవహారాల్లో సత్యము, సహనము, న్యాయములకు స్వస్తి చెప్పితే సంక్షోభము వచ్చినప్పుడు భావి తరములవారు దానిని ఎదుర్కొనేట్లు చేయడము సుసాధ్యము కాదు. అందువల్ల మనము ప్రజలలో మంచి భావాలు, ఉదాత్తమైన భావాలు, నిస్స్వార్థమైన కోర్కెలు నింపుటకు కృషిచేయాలి. జాతీయ క్షేమంకోసము స్వార్థమును చంపుకొని ఉదాత్తమైన జీవితము గడపాలనే వాంఛను ప్రజలలో పెంపొందించాలి. ఇందు కోసము ప్రచారము చేయుటకు మనము ఎంతమాత్రం సంకోచించనవసరంలేదు. దేశభక్తి, అహింస, సత్యానురక్తి లాంటి సద్గుణాలను అలవరచుకోవాలి."

అధ్యాయము 54

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :—

" ప్రతి సంవత్సరం కొంతమంది విద్యార్థులు పట్టభద్రులు కావడము, వారికి ఆ పట్టాలు ఇస్తూ పెద్దలచేత స్నాతకోపన్యాసాలు ఇప్పించడము ప్రతి విశ్వవిద్యాలయం లోను పరిపాటి అయిపోయింది. పూర్వకాలంలో కూడా ప్రతి గురుకులంలోను ఇటువంటి ఏర్పాటు వుండేది. ఇప్పుడు ఈ స్నాతకోత్సవంలో పట్టాపుచ్చుకొని జీవితములో ప్రవేశిస్తు న్నాడు. కాని అప్పటికి ఇప్పటికి చదువులోను జీవితంలోను కూడా చాలా తేడాలు వచ్చేశాయి. పూర్వపు విద్య జీవితాన్ని ఉన్నతమైన పథంలో నడిపించుకోగల్గడానికి మార్గాన్ని దిద్దితే, ఇప్పటికాలపు విద్య నిత్య జీవితయాత్ర జరగడానికి అనువైన ఆర్జనకు మాత్రమే సోపానం కాగల్గుతున్నది. ఇంత చదువు చదివి తుదకు ఇది ఆర్జనకు దారి చూపలేకపోయినప్పుడు విద్యార్థి నిస్పృహ చెందిపోతున్నాడు. అనగా విద్యాలక్ష్యం అసలు ఏది అయినా, వాస్తవ స్థితి ఎదురయ్యేసరికి జీవనోపాధికి మార్గంగా మాత్రమే పర్యవసిస్తున్నందువల్ల స్నాతకుని జీవితంలో ఈ నిస్పృహ తొంగి చూస్తున్నది. అందుకే ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయం 35 వ స్నాతకోపన్యాసంలో డా. రాజమన్నార్ 'విశ్వ విద్యాలయ విద్య అంటె జీవనోపాధికి పనికి వచ్చేదని మాత్రమే భావించకూడదు. అలా అనుకొంటె మీరు మహత్తర ధ్యేయాన్ని పోగొట్టుకుంటారు' అని స్పష్టంచేశారు. విశ్వ

విద్యాలయాలలో ఉన్నత విద్యను జీవనోపాధి లక్ష్యసాధనకు మాత్రమే అభ్యసిస్తున్నందువల్ల విద్యార్థులు జీవితంలో వెలుగుకే దూరమై పోతున్నారు. పరీక్ష అవగానే ఉద్యోగము దొరికిన జీవితం ధన్యం అయి, దొరకని జీవితం దుర్భరమై పోతున్నది. ఈ చిక్కును విడదీయడానికి ఇంతవరకు ఎవ్వరికీ సాధ్యంగాకుండా వుంది.

శ్రీ రాజమన్నార్ తమ స్నాతకోపన్యాసములో ఈ ప్రశ్నను పరిష్కరించడానికి రెండు మార్గాలు సూచించారు: "విద్యార్థులు శాస్త్రవిద్యలతోపాటు సాహిత్యాన్ని కూడా గట్టిగా అధ్యయనం చెయ్యాలి; చేస్తే వారిదృష్టి విశాల మవుతుంది. రెండవది, విద్యార్థిలోకం సాహసిక ప్రవృత్తిని అలవరచుకోవాలి. అనగా దైన్యాన్ని వదలి, జీవితమే ఒక సాహసంగా జీవించాలి. ఇవి రెండూ మంచి మార్గాలే. కాని భుక్తికి ఏదో ఉద్యోగం చేస్తేనేగాని జీవితం నడవని సామాజిక పరిస్థితి ఇప్పుడు ఏర్పడివున్నది. చదువువల్ల స్వతంత్ర జీవన సదుపాయం సమకూరే ఎత్తు వుంటే, విద్యార్థి లోకంలో దైన్యంగాని, జీవితాన్ని గూర్చిన చింతగాని వుండదు. కాబట్టి విద్యావిధానాన్ని సంస్కరించవలసిన అవసరం ఉన్నది."

ఈ క్రింది దానిని సంక్షిప్తలిపిలో వ్రాయుము :–

"మన రాష్ట్రంలో దాదాపు నూరు సంవత్సరాల నుండి పురపాలక సంఘాల వ్యవస్థపని చేస్తూవున్నది. ఇన్ని దశాబ్దాల పిదప మనము ఒకసారి వెనుకకు తిరిగి సింహావలోకనము చేసుకుంటే, మనము ఆశించి నంతగా అభివృద్ధిని సాధించలేక పోయామనేది సుస్పష్టం. అందువల్ల మనం ఏవిధంగా చేస్తే, అనుకొన్న విధముగా అభివృద్ధి సాధించుతామనే విషయాన్ని ఈ మహాసభలో క్షుణ్ణంగా చర్చించాలి.

ఈనాడు మనం మన రాష్ట్రంలో పంచాయితీ రాజ్యమును స్థాపించుకొంటూ వున్నాము. రామరాజ్యం అనండి, చల్లని రాజ్యం అనండి, లేదా శ్రేయోరాజ్యమనండి. ఏ పేరు పెట్టి పిలిచినా ప్రజా సమస్యలన్నీ స్థానిక స్థాయిలో పరిష్కరించుకోవాలనేదే ఈ పథకము యొక్క ధ్యేయం. త్వరలో దేశంఅంతా పంచాయితీలు నెలకొనాలని కేంద్రం ఆదేశించుచున్నది. దేశమంతా వికేంద్రీకరణ పథకము అమలు జరుగుతూవుంటే పురపాలక సంఘాల విషయం ఏమిటి అని కొందరు అడుగుతున్నారు. ఈ సంఘాల అధ్యక్షులు కూడా ఎక్కువ అధికారాలు ఇవ్వాలని కోరుతున్నారు. ఈ కోర్కెలు న్యాయమైనవే.

మన రాష్ట్రంలో ఆంధ్ర, తెలంగాణాలలో అమలులో 225 వున్న పురపాలక సంఘ చట్టాలను సమన్వయంచేసి రాష్ట్రం అంతటికి వర్తించేవిధంగా కాలానుగుణముగా అవసరమైన మార్పులు చేసి, ఒక సమగ్రమైన చట్టము తేవాలని ప్రభుత్వము నిర్ణయించింది. బిల్లు తయారైనది కూడా కాని దురదృష్టవశాత్తు ప్రస్తుత శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టడానికి వీలులేక పోయింది. ఎన్నికల అనంతరము కొత్త శాసనసభ చేపట్టే శాసన కార్యక్రమంలో ఈ బిల్లు మొట్టమొదటి అంశముగా వుంటుందని, వుండాలని ఆశిస్తున్నాను. మీరు కూడా ఈ సందర్భముగా సముచితమైన సూచనలు, సలహాలు ఇవ్వడము సహాయకారిగా వుంటుంది."

మన పట్టణాల్లో ప్రజలకు ఒనగూర్చవలసిన సదుపాయాలు చాలా వున్నాయి. గ్రామాల్లో అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు అమలు జరపాలంటె ప్రభుత్వము ఇచ్చేధనంతో పాటు స్థానికముగా ప్రజలు గూడా కొద్దోగొప్పో విరాళాలు ఇస్తున్నారు. అలాగే పట్టణాల్లో కూడా ధనికులైనవారు దాతలు మంచి కార్యక్రమాలకు ముఖ్యంగా గ్రంథాలయ నిర్మాణం, పార్కు నిర్మాణం, లేదా బడిపిల్లల ఆటస్థలాల నిర్మాణము మొదలైన వాటికి ధనసహాయం చేయడం ఉచితముగా వుంటుందని నాభావము."

అనుబంధము I

పదవర్ణముల పట్టిక

రేఖలు

- అప్పుడు
- ఎప్పుడు
- ఇప్పుడు
- స్పష్ట-ము
- పక్షపాత-ము
- స్థాపిత-ము
- ప్రారంభ-ము
- ప్రయోజన-ము
- ప్రోత్సాహ-ము
- ప్రధాన-ము, ప్రధాని, ప్రయత్న-ము
- పవిత్ర-ము

- ప్రవర్తన
- పూర్వ-ము
- ప్రస్తావన, ప్రస్తుతము
- పరిస్థితి
- పరస్పర-ము
- ప్రత్యక్ష-ము
- పర్యాయము
- ఉపాధ్యాయుడు
- పిదప
- పిమ్మట, పెట్టుబడి

ప్రత్యేక—ము
ప్రతినిధి

పూర్తి

ఫలితము

పత్రిక

వ్యాపార—ము

వ్యాపారస్థుడు

యథాప్రకారము

భాగ్య—ము
బహిరంగ—ము

సభ్యుడు

స్వభావ—ము

బల—ము

బలహీన—ము

భవిష్యత్తు

శుభ్రము

ఉద్భుత—ము

ఆబద్ధము

బలహీనత

బాధ్యత

భారత

ప్రతిబంధకము

బంధువు

అభ్యుదయము

అటు,
అట్టి

ఎటు,
ఎట్టి

ఇటు,
ఇట్టి,
ఉండుట

అట్లు

ఎట్లు

ఇట్లు

అట్లయితే

ఎట్లయితే

ఇట్లయితే

అక్కడ

ఎక్కడ

ఇక్కడ
ఉన్నాడు
ఉండు

అతడు

ఇతడు

అచ్చట

ఎచ్చట

ఇచ్చట

ఆశ్చర్య—ము

చిత్ర—ము

సూచన

శోచనీయ—ము

చిన్న

చర్య

చివర,
ఉత్సవ—ము

రాజ్య—ము
జాతీయ

జయ—ము

నిజ—ము

సహజ–ము

జన్మ

జీవన–ము

జవాబు

జీవిత–ము

కాబట్టి

ఒక

ఐకమత్య–ము

కారణ–ము
కార్య–ము
క్రమ–ము

ఐక్యత

ఒకరు

సక్రమ–ము

సౌకర్య–ము

కాలము

కాని

కనుక,
కొన్ని

కేవల–ము
ఎక్కువ

కాలదోషము

అందుకు,
అందాక

ఎందుకు,
ఎందాక

కొద్ది

ఇందుకు,
ఇందాక

కాదు

కూడ

కలదు

కర్త

కీర్తి

కొలది

వ్యాఖ్యానము

సంఘ-ము

స్వాగత-ము

అగును

గ్రామ-ము

గృహ-ము
గౌరవ-ము

గౌరవనీయ-
యులు

గ్రామస్థుడు

గృహస్థుడు

శీఘ్ర-ము

అగత్య-ము

ఉద్యోగి-గము

ఉద్యోగస్థుడు

అవి

ఏవి

ఇవి,
విషయము
ఉన్నవి,
ఉన్నావు

వాస్తవ-ము
వస్తువు

విస్తార-ము

వారు

ఎవరు

వీరు

విధాన-ము

ద్వేషము

వృత్తి, వృత్తాంతము	తిరస్కార—ము 231, ఇతర
వైద్య—ము	తారతమ్యము
విధము	తరువాత
వైద్యశాల	ఉత్తరము, ఉత్తరువు
వ్రాత	శత్రు—వు
విరుద్ధ—ము, విరోధి	తాత్పర్యము
వార్త	తృప్తి
వృద్ధి	ఇతరత్రా
సావధానము	

అంత	అది
ఎంత	ఏది
ఇంత	ఇది, ఉన్నది
స్వతంత్ర—ము, స్వాతంత్ర్య—ము	సాధ్య—ము

సోదర–రుడు	అధికార–ము
ఉద్దేశ–ము	ఉద్యమము
అదృష్ట–ము అందరు	ఆశీర్వాదము
ఎందరు	సూత్ర–ము
ఇందరు	ఐశ్వర్య–ము
ధాన్య–ము	సుస్థిర–ము
దిన–ము	దేశ–ము
ధైర్యము	అసాధారణ
ద్రోహి–హము దరిద్ర–ము దారిద్ర్యము	వర్ష–ము భాష
ఆదర్శము	ఇష్ట–ము
దురదృష్ట–ము ఇద్దరు	విశేష–ము
ధైర్యస్థుడు	షరతు
	దోషము

నిషేధ—ము

అధ్యక్షా—క్షుడు
క్షామ—ము

క్షేమ—ము

సాక్షి,
సాక్ష్యము

సూక్ష్మ—ము

తక్షణ—ము
ఆక్షేపణ

క్షీణము

మా,
మేము

మీ,
ముఖ్య—ము

సంవత్సర—ము
సమాచారము—
సమయ—ము

సమీప—ము

స్వయం

అస్తమానము

స్థిమిత—ము,
ఇస్తిమి

మర్యాద

మీరు

మనుష్యుడు

సమాధానము

మాత్రము

మహాత్మ—త్ముడు

మహాశయా

సంపాదన
సంభాషణ

సంబంధము

సంప్రతింపు

సాంప్రదాయ-ము

నా

నీ
ఉంచు

స్నేహ-ము

స్థాన-ము

నిర్ధారణ

సంతోష-ము

నిర్ణయము

స్నేహితుడు

సందర్భ-ము

సందేహ-ము

సందేశము

అనంతరము

నిరంతరము

సంతృప్తి

నిరాధారము

సంకల్ప-ము
సంఖ్య

ప్రణాళిక
వాణిజ్య-ము

పుణ్య-ము

లక్షణము,
లాభ-ము

సలహా

సులభ-ము

స్థల–ము

స్థూల–ము

సలహాదారు

బాహుళ్యము

ఆరంభ–ము
ఆరోగ్య–ము

సర్వ–ము

శ్రద్ధ

స్వార్థ–ము

సర్వత్రా

రాష్ట్ర–ము

రక్షణ,
ఉన్నారు

సాధారణ–ము
శరీర–ము

శ్రేయస్సు

సంరక్షణ

రహస్య–ము

శ్రేయోదాయ
కము

న్యాయ–ము

యుద్ధ–ము,
ఉన్నాయి

యంత్రము

హాస్యాస్ప
ద–ము

హిందూ–దువు,
హిందీ

ఆహ్వాన–ము
ఆహార–ము

హీన—ము

సహకార—ము

సాహిత్య—ము
సహితము

సాహసము

సహాయ—ము

జ్ఞాపక—ము

చిన్నగీతలు

ఆంధ్ర

అయిన—నా

అయినను

అయినది

అవును
ఔషధము

ఈ

చుక్కలు

ఆ

 ఏ

సున్నలు

అవకాశము

సత్యము

శాశ్వత–ము

విశ్వాస–ము

సంస్థ
ఆస్థి

అరసున్నలు

వ్యవహారము
వ్యయము

వ్యతిరేకము
వ్యాధి

వ్యవసాయ–ము

వ్యత్యాసము

ఆశయము

సమస్య

యోగ్యము–త

అనుబంధము II

తెలుగులో తరచుగా వాడబడు ఇంగ్లీషు పదములయొక్క సంక్షిప్తలిపి రూపములు

Academic		Administration	
Accept		Afternoon	
Account		Agency	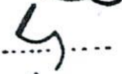
Act		Agenda	
Action		Agent	
Activity		Agreement	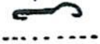
Actual	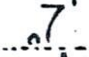	Agriculture	
Additional	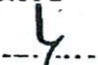	Agriculturist	
Additional expenditure	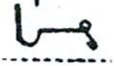	Alter	
Acknowledge		Alteration	or 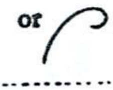
Address			
Adjourn		Amalgamation	
Adjournment motion		Amendment	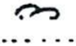

Andhra Pradesh Congress Committee

Acquire

Annexure

Announce

Announcement

Answer

Annual report

Appellate authority

Appendix

Apply

Application

Applicant

Appoint

Appointment

Appropriate

Appropriation Bill

Approval

Arbitrary

Area

Arrangement

Arrest

Assembly

Assent

Assistance

Assistant

Associate

Association

Assurance

Assurances committee

Autonomous

Authorise

Authority

Automatic

Backward
Balance
Balance sheet
Baseless
Basis
Begin
Beginning
Betterment
Bill
Black market
Block Development
Board
Board of Directors

Board of Revenue
Boys school
Breach of privilege
Brief
British Government
British Parliament
Budget
Budget estimates
Budget session
Budget speech
Business of the House

or

Cabinet
Cabinet meeting

Calling attention
Capital

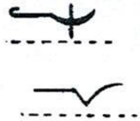

Capital expenditure
Caste
Category
Categorical
Censure
Cancel
Central Bank
Central Government
Certificate
Cess
Chairman
Challenge
Chancellor
Chapter
Character
Charge
Check
Cheque

Chief
Chief Minister
Chief Secretary
Civil court
Clarification
Clarify
Class
Clause
Classes
Clauses
Clause by clause
Circumstances
Collect
Collector
College
Colony
Colonization
Commence
Commencement

Committee

Committee meeting

Commodity

Communal

Communicate

Communication

Community

Communist Party

Company

Compel

Compulsion

Competent authority

Complete

Complication

Committee's Report

Compromise

Concession

Condemn

Condition

Condolence

Confuse

Confidence

Conduct

Congress Party

Congress Working Committee

Contractor

Contradict

Contradiction

Contradictory

Contrary

Consider

Consideration

Constitution

Contention

Consumer

Contest

Continue or

Control

Convenience

Convenient

Convocation

Co-operate

Co-operation or

Co-operative Society

Co-operative Credit Society

Correct

Correction

Correspond

Correspondence

Cost of living

Cottage industry

Council

Councillor

Court

Crime

Criminal

Criminal court

Cut motion

Crisis

Decentralise

Decentralization

Decision

Decide

Decorum

Deficit

244

- Define
- Definition
- Delegate
- Delegation
- Delete
- Deletion
- Demand
- Demands
- Democracy / Democratic
- Difference
- Difficult
- Difficulty
- Department
- Depute
- Deputation
- Deputy Chief Minister
- Develop
- Development or
- Dignity of the House
- Dinner
- Direct
- Direction
- Director
- Director of Public Instruction
- Disallow
- Discharge
- Discipline
- Disciplinary action
- Discover
- Discovery
- Dispensary
- Disrespect

Disregard

Dissent

District Collector

Disturb

Disturbance or

Division

Doctor

Donate

Donation

Drastic measure

Ear-mark-ed

Economic

Education Department

Education Minister

Election

Elect

Electric current

Electricity

Electricity Department

Elementary

Elementary Education

Emergency

Elementary school

Employment

Enclose

Enclosure or

Engineer

Engineering

England

Establish
Establishment

Evening

Evidence

Examine

Examination

Exchange

Exception

Executive

Execution

Exempt

Exemption

Exercise

Expenditure

Express

Extend

Extension

Extract or

False

Famine

Famine relief

Favour

Favourable or

Final

Final settlement

Finance Minister

Financial

Finance

Financial position

Financial resources

Financial stability

Fine arts

Fire
Firing
First aid
First reading
First time
Flood
Food production
Foolish
Franchise

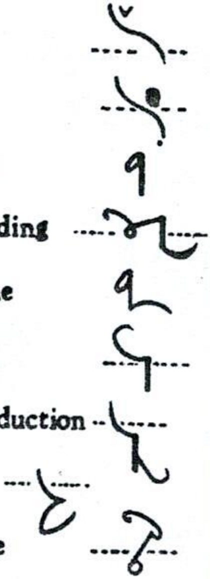

Free
Freedom
Free education
Finding
Figure
Findings
Fulfil
Function
Fundamental

General
General Administration
General discussion
General Election
General impression
General Manager

Girls school
Government
Government of India ... or
Government Order
Government officer

Government servants	Gradation
Governor	Grant
Government service	Grants
Grade	Gratuity
Graded	Guarantee ... or
Gradual	

Halt	High School
Headquarters ... or	Health
	Highways
Headmaster	Hon'ble
High Court	Hon. Chairman
Higher	Hon. Friend
Higher Elementary School	Hon. Member
Higher Secondary School	Hon. Minister
Higher Education	Hon. Speaker
	Hospital

House	House of Lords
House of Commons	Houses of Parliament

Identical	Indirect
Identification	Industry or
Imperial Bank	
Immediate	Industrial or
Important-ce	
Important matter	Industries
Improper	Influence
Impress	Influential
Impression	Informal
Income-tax	Initiative or
Inconvenience / Inconvenient	
Independence / Independent	Insert
	Insertion
Indian constitution	Inspect / Inspection

Inspector General of Police	
Institution	or
Instruction	
Instructor	
Insurance	
Interest	
Interpret	
Interpretation	
Interruption	

Introduce	250
Introduction	
Investigate	
Investigation	
Involve	or
Irregular	
Irrigate	
Irrigation	
Issue	

Joint Select Committee	
Joint Session	or
Judge	
Judgment	

Jurisdiction	or
Justice	
Justify	
Justification	
Knowledge	

- Labour
- Land
- Land acquisition
- Land revenue
- Large scale industries
- Last month
- Last year
- Law and order
- Leader
- Leader of the House ... or
- Leader of Opposition
- Leader of the Party ... or
- Lecturer
- Legal aid
- Legislation
- Legislative Assembly
- or
- Legislative Council
- Legislature
- Legitimate
- Local
- Logical
- Loophole

- Maintain
- Maintenance ... or
- Major
- Major irrigation
- Majority

Majority party

Management

Manager

Manufacture

Manufacturer

Maternity

Matter of public importance

Measure

Mechanical

Machine

Machinery

Mission

Missionary

Medical Department

Medium of instruction

Member

Member of Parliament

Memorandum

Message

Middle school

Minister

Ministry

Minor irrigation

Meeting

Minority

Minority party

Mistake

Mischief

Mr. Chairman, Sir

Mr. Speaker, Sir

Misunderstanding or

Maximum

Morning

Word	Outline
Motion	
Movement	
Municipal / Municipality	
Municipal Chairman	
Municipal Council	
Minimum	

Word	Outline
Nation	
National	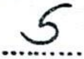
Nationalization	
Necessary	
Necessity	
Next	
Next year	
No Confidence Motion	
Non-official Day	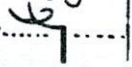
Non official Motion	
Non-official Resolution	
Notice	
Notify	
Notification	
Nursery	
Negotiate	
Negotiation	

Word	Outline
Object	
Objection	or
Objectionable	or
Objects & reasons	

Oblige
Obligation
Obligatory or
Offence
Office
Official language
Oppose

Opposite 254
Opposition
Order
Ordinance
Organise
Organisation or
Out of order

Paragraph
Parliament
Parliamentary
Party leaders or
Patient or
Penalty
People

Period
Permission
Planning
Planning Commission
Point of information
Point of order
Point of view or

Police

Political

Politics

Polling

Population

Post office

Power

Preamble

Point out — or

Prejudice

President

Press

Preventive measures

Prima facie — or

Prime Minister

Principle-al

Private

Private enterprise

Privilege

Privilege motion

Problem

Proceedings — or

Procedure

Production

Professor — or

Profession

Professional

Programme

Prohibition

Prohibitory

Project

Procurement

Promise

Prominence

Prominent

Proper

Property

Proportional Representation

Propose

Proposer

Prorogation

Protect

Protection

Protest

Provide

Provision or

Proviso

Public Health

Public Meeting

Public Opinion

Publish

Publication

Purpose

Performance

Question or

Questionable or

Question hour

Railway or

Reason

Reasonable

Record

Reinstate

Red-tapism

Reform

Regard

Regional Committee

Regional Language

Register

Registration or

Regular

Regulation

Relief

Remission 257

Reluctant

Reply

Reporter

Represent

Representation

Representative

Republic

Request

Require

Requirement

Resolution

Respect

Resources

Responsible

Responsibility

Revenue or

SHB-9$

Revenue Department

Rights

Rules

Rules of Business

Rules of Procedure

Rules and Regulations

Ruling

Result

Sacrifice

Sales Tax

Satisfy

Satisfactory

Satisfaction

Schedule

School

Scientific ... or

Seconder

Secondary Education

Second Reading

Second time

Secretary

Secretariat

Section

Secular State

Select Committee

Separate

Session

Settlement

Shareholders

- Short Notice Question
- Short Title
- Sitting
- Situation (two forms, "or")
- Small Scale Industries
- Social
- Social life
- Socialistic pattern of Society
- Social Welfare Department
- Society
- Sources
- Speaker
- Subject
- Subsidy

- Speech
- Stage
- State
- State Bank
- State Government
- Statement
- Statement of Objects and Reasons
- Statistics
- Statute
- Statutory
- Study
- Sub-clause
- Sub-section
- Suggest (two forms, "or")

Suggestion or	Supplementary Question 260
Superintendent or	Sympathy
Supervise	Sympathetic
Supervision	System
Supplementary	Systematic
	Supreme Court

Table of the House	Trade Union
Taxation	Training
Tax payers	Train
Tea party	Trained
Technical Education	Training School
Thanks	Translate
Third Reading	Translation
Third Time	Transport
Tour	Transfer
	Tribunal

Turning point	Treatment
To-day	Teach
To-morrow	Teacher
Treat	

Unanimous	Universal
Understand or	University
	University education
Understanding or	Unparliamentary
	Unstarred Question
Unemployment or	Urban
	Urgent
Unemployment problem	Useful
Uniform Uniformity Uniformly	Useful suggestions or
Unity	Useless

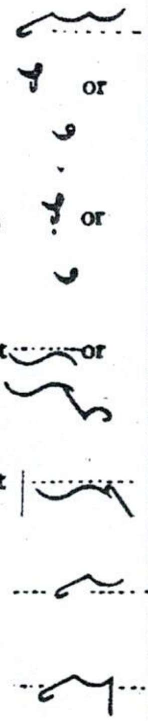

Valid
Vacant
Vacancy
Variation
Verify
Verification
Veterinary
Vice-Chancellor
Victim

Victimization
Village Officer
Visitor
Volume
Vote
Vote of Thanks
Voter
Voting

Wages
Walk Out
Warning
Ways and Means
Welcome
Witness

Withdraw or
Withdrawal or
Work
Worker

Yesterday

Year

Months	Week Days
January	Sunday
February	Monday
March	Tuesday
April	Wednesday
May	Thursday
June	Friday
July	Saturday
August	
September	
October	
November	
December	

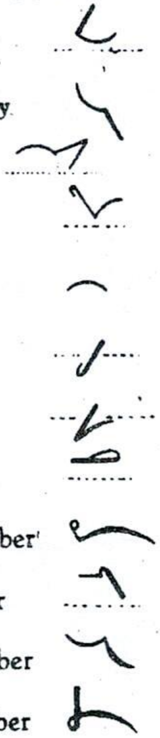

TELUGU SHORTHAND

KEY

కీ ల క ము

అభ్యాసము 1

మాబి[వాయుట

అభ్యాసము 2

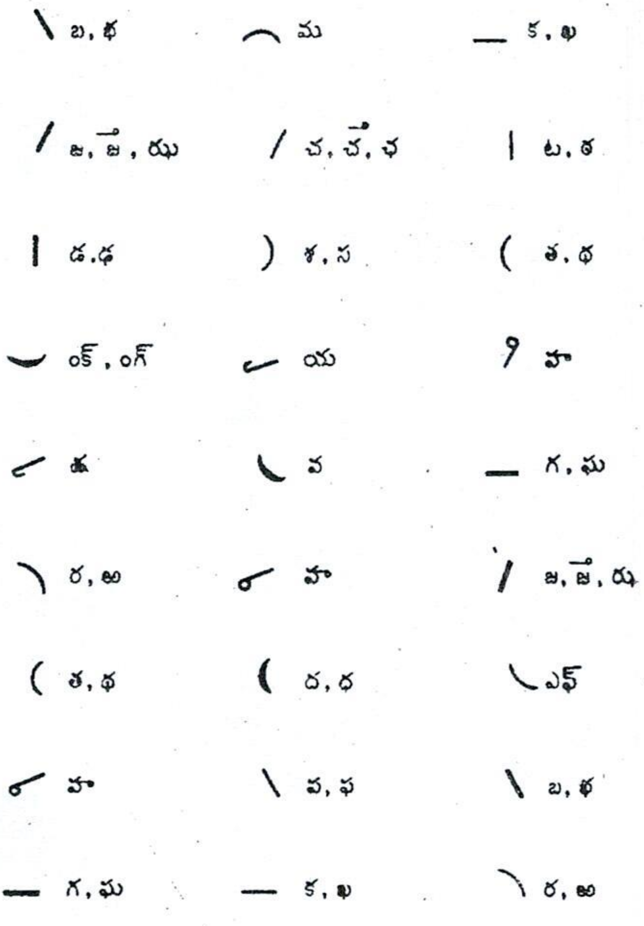

ష	ల	వ
ంప్, ంబ్	శ	ణ
హ	య	ర, ఱ
	డ, ఢ	ంక్, ంగ్
ప, ఫ	శ	ష
చ, చే, ఛ	క్ష	ల
త, థ	క, ఖ	ప, ఫ
చ, చే, ఛ	ర, ఱ	ద, ధ
మ	య	శ
వ	జ, జే, ఝ	న
ణ	ంప్, ంబ్	ష

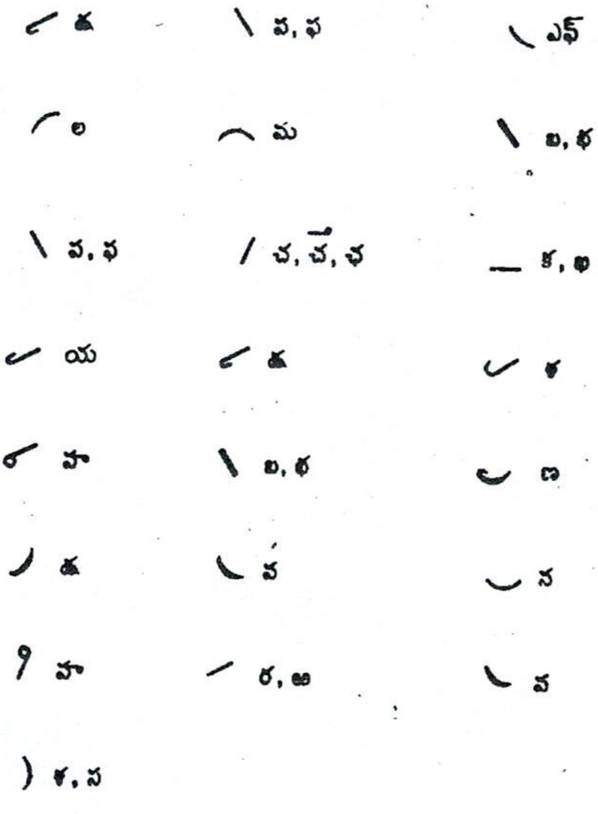
ఠ
వ, ఫ
ఎక్ష్
ల
మ
బ, భ
వ, ఫ
చ, చే, ఛ
క, ఖ
య
ఠ
శ
హ
బ, భ
ణ
ఉ
వ
న
హ
ర, ఱ
వ
శ, ష

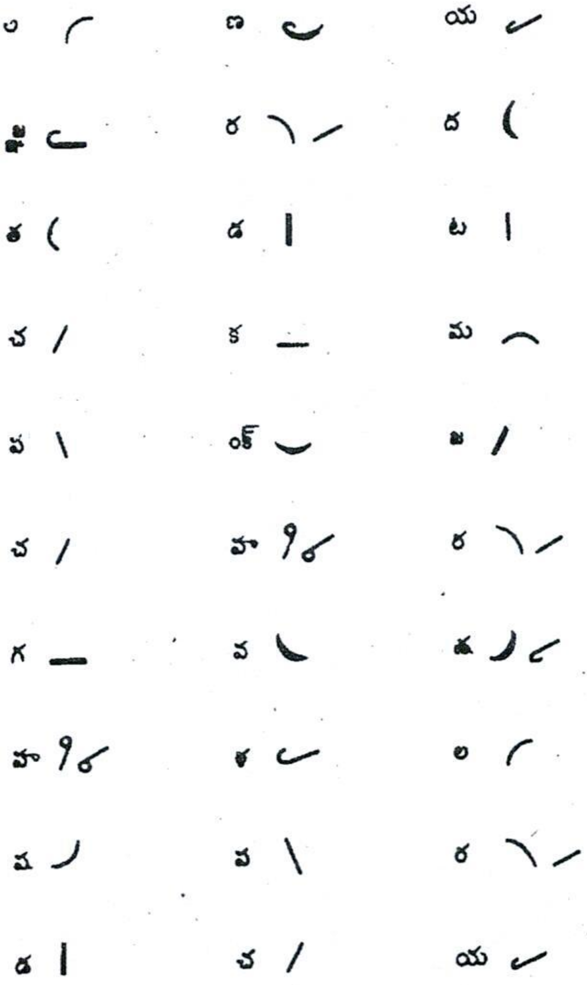
ల ణ య
ఖ ర ద
త డ ట
చ క మ
వ ఙ జ
చ హ ర
గ వ ష
హ శ ల
ప వ ర
డ చ య

వ ష బ
క్ష న ర
గ ంగ్ త
వ ంప్ ర
ణ మ డ
చ గ క
వ ష శ
త ద ల
ణ ష ప
హ న మ

బ	\	ప	\	చ	/	
క	—	న	⌣	ంగ్	⌢	
క	—	న	⌣	ర	/	\
వ	(	ంప్	⌢	ద	)	
శ	⌞	య	⟋	ల	⌣	
ఎఫ్	(	చ	/	ఫ	(	
క	—	ట	|			

(1) బాకు	(2) టోపి	(3) పాడు
(4) చిక్కు	(5) జాగు	(6) చేరు
(7) రేఖ	(8) రోజు	(9) కోతి
(10) నక్క	(11) అవద	(12) వేళ
(13) చీమ	(14) మేలు	(15) మూతి
(16) వాటా	(17) పైరు	(18) కౌలు
(19) హోదా	(20) ఖోథ	(21) కాళి
(22) పరాకు	(23) బకాయి	(24) మోకాలు
(25) చేపలు	(26) మారుతి	(27) యజ్ఞము
(28) ఫలానా	(29) హారతి	(30) పౌరుడు
(31) రకము	(32) ఫోటోలు	(33) షరాయి
(34) భాగము	(35) మూలిక	(36) బైరాగి
(37) ఆయువు	(38) ఉడుము	(39) ఈగలు
(40) ఎరువు	(41) అల్పము	(42) ఆకలి
(43) ఇరుకు	(44) ఓరిమి	(45) ఉలవ
(46) కమ్మలు	(47) చుక్కలు	(48) నగదు
(49) జనాభా	(50) కొక్కెము	(51) బొమ్మలు

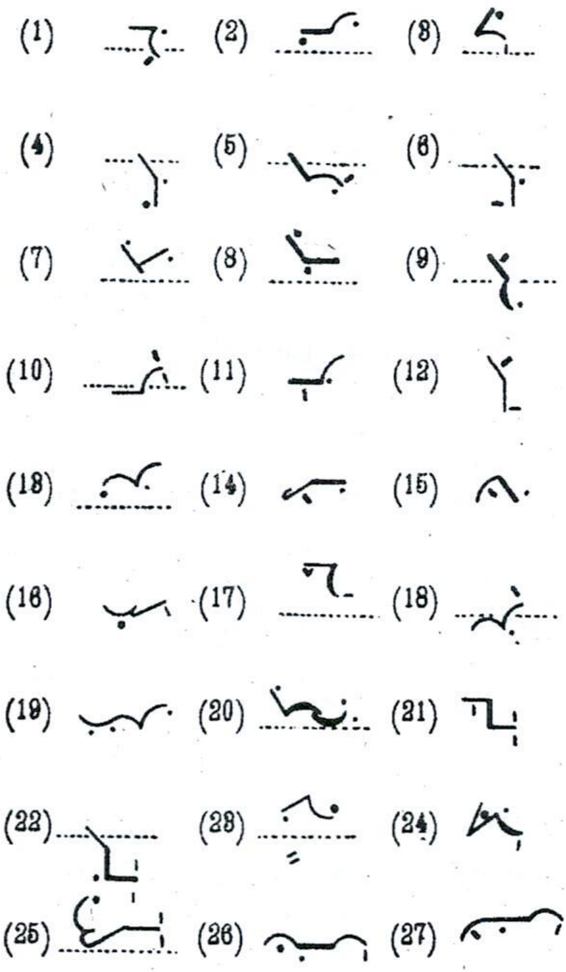
(1) (2) (3)
(4) (5) (6)
(7) (8) (9)
(10) (11) (12)
(13) (14) (15)
(16) (17) (18)
(19) (20) (21)
(22) (23) (24)
(25) (26) (27)

(28) (29) (30)

(31) (32) (33)

(34) (35) 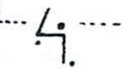 (36)

(37) 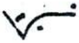 (38) (39) 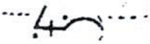

(40) (41) (42)

(43) (44) (45)

(46) 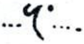 (47) 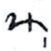 (48)

(49) (50) (51) 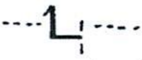

(52) (53) 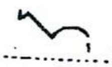

(1) నిజము ఏమైనప్పటికి, అది ముఖ్యమైన విషయము.

(2) జనుల భాగ్యమునకు ప్రణాళికలు చాలా ముఖ్యము.

(3) ఎప్పటికైనా, ఏ రాజ్యములో అయినా, మానవుల ఇష్టము అతి ముఖ్యముగా చూడాలి.

(4) ఆరోగ్యము గొప్ప భాగ్యము. ఈ విషయము నిజము.

(5) ఇష్టము లేనిది ఇక్కడికి ఆహ్వానించి ఏమి లాభము?

(6) ఇచ్చట ఉన్న జనులు హిందువులు కాబట్టి హిందువుల ఇష్టమును తక్షణము చూడాలి.

(7) ఆశీర్వాదములకు లోటేమి? అవి చాలా ఉన్నాయి.

(8) జనుల మేలుకై ఎల్లప్పుడు పాటుపడుము.

(9) వాళకు ఇప్పుడిప్పుడు ఆరోగ్యముగా ఉన్నది.

(10) ఇక్కడ ఉన్న జనులకు రక్షణ ఉన్నది.

(11) గోపి అచ్చట క్షేమముగా ఉన్నాడు.

(12) ఆ ప్రణాళికలో ఉన్న విషయములు చెప్పుము.

(13) ఈ విషయములో ఎప్పటికైనా నిజానిజాలు బయటికిరావా?

(14) ఆ రాష్ట్రములో హిందీరానిదే ఏమి లాభము?

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

(10) 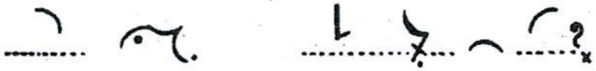

(11)

(12) 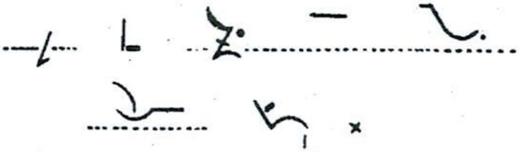

(13)

(14) 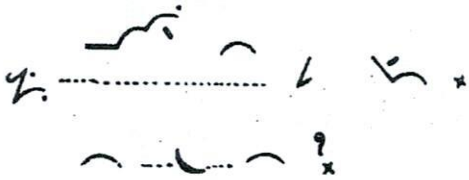

(1) సాలి	(2) శుచి	(3) శ్రమ
(4) సదా	(5) కసి	(6) సిగ్గు
(7) సేవ	(8) కాలువ	(9) సగము
(10) సమాధి	(11) శారద	(12) సభికుడు
(13) సుళువుగా	(14) నశించి	(15) నిశ్చల
(16) పెసలు	(17) రసికుడు	(18) సరాసరి
(19) విశాల	(20) వేసవి	(21) పశువు
(22) చేశారు	(23) సూచించ వలసినది	(24) ఆక్షేపించ వలసిన
(25) ఆరంభించవలసిన	(26) పుష్పము	(27) ముసలి
(28) పులుసు	(29) పూస	(30) గసాలు
(31) చేసెను	(32) పనస	(33) విసురు
(34) నొసలు	(35) కాశ్మీరు	(36) చేశాము

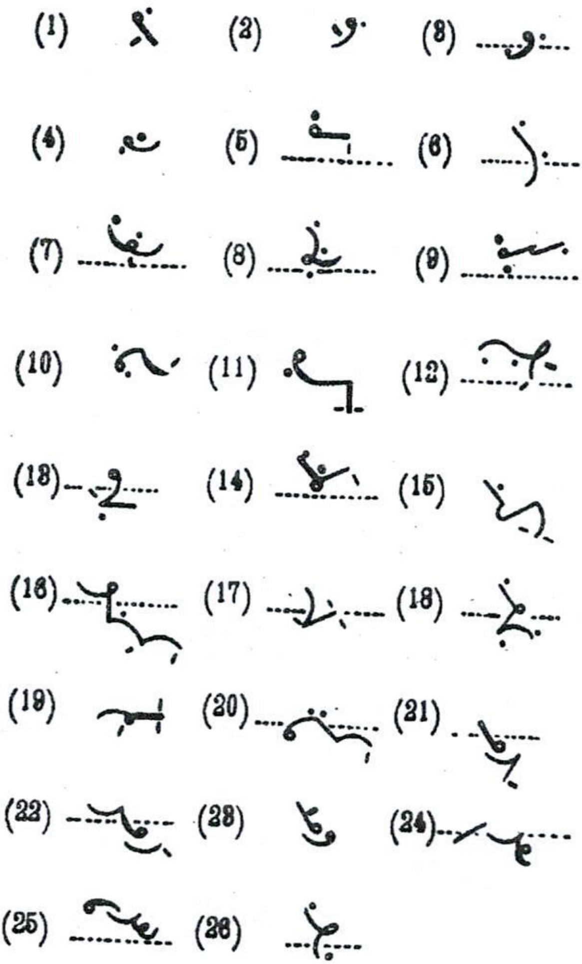
(1) (2) (3)
(4) (5) (6)
(7) (8) (9)
(10) (11) (12)
(13) (14) (15)
(16) (17) (18)
(19) (20) (21)
(22) (23) (24)
(25) (26)

(1) సర్వసాధారణముగా సంఘములో ఏ సభ్యుడైనను సులభముగా మోసముచేసి భాగ్యమును సంపాదించు అవకాశము ఇప్పుడు ఉన్నది.

(2) రాష్ట్ర సౌభాగ్యమునకు సభ్యులు చక్కని సలహాలు ఇవ్వవలసియున్నది.

(3) సంఘములు, ఉపసంఘములు చాలా ఉన్నవి. అనేక విషయములు అవి బయట ఉంచి, ఎన్నో సూచనలు అవి చేసినవి.

(4) బాపూజీ సత్యమునకై గొప్ప పోరాటముచేసి అన్యాయమును రూపుమాపిరి.

(5) ఆశ్చర్యకరమైన సమాచారము ఇక్కడ ఉన్నది. మీకు కావలసిన ఇక్కడికి వచ్చి అడుగుడు.

(6) లాభము లేనివని చేయకుము. లాభము సులభముగా వచ్చునని చేయుము.

అభ్యాసము 11

(1) 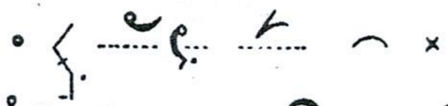

(2) 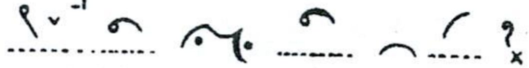

(3) 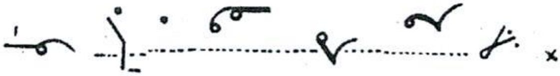

(4) 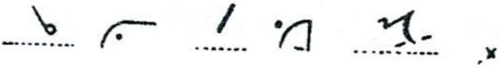

(5) 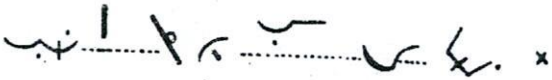

(6) 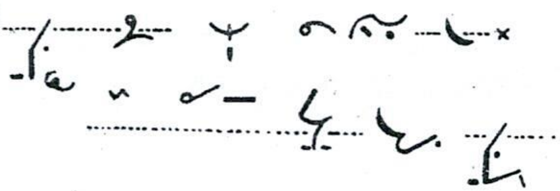

(7) 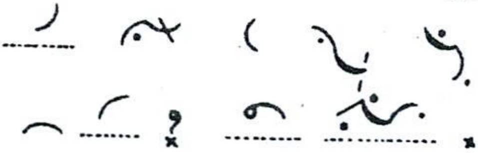

(8)

(1) కంచు (2) చించు (3) పెంచు

(4) బంగారు (5) పొంగు (6) గంగ

(7) నంది (8) శ్వేత (9) రండి

(10) బంతి (11) కంఠ (12) బెంగు

(13) పంటలు (14) ముండ్లు (15) సంకోచము

(16) సంభవించు (17) పింఛము (18) హంగామ

(19) బెంగుళూరు (20) చూడవలెను (21) చేరవలెను

(22) సూచించవలెను (23) సివంగి (24) పొందవలసిన

(25) కుంటికాలు (26) మందులు (27) సంచులు.

(28) పండుగ (29) మండి (30) లవంగము

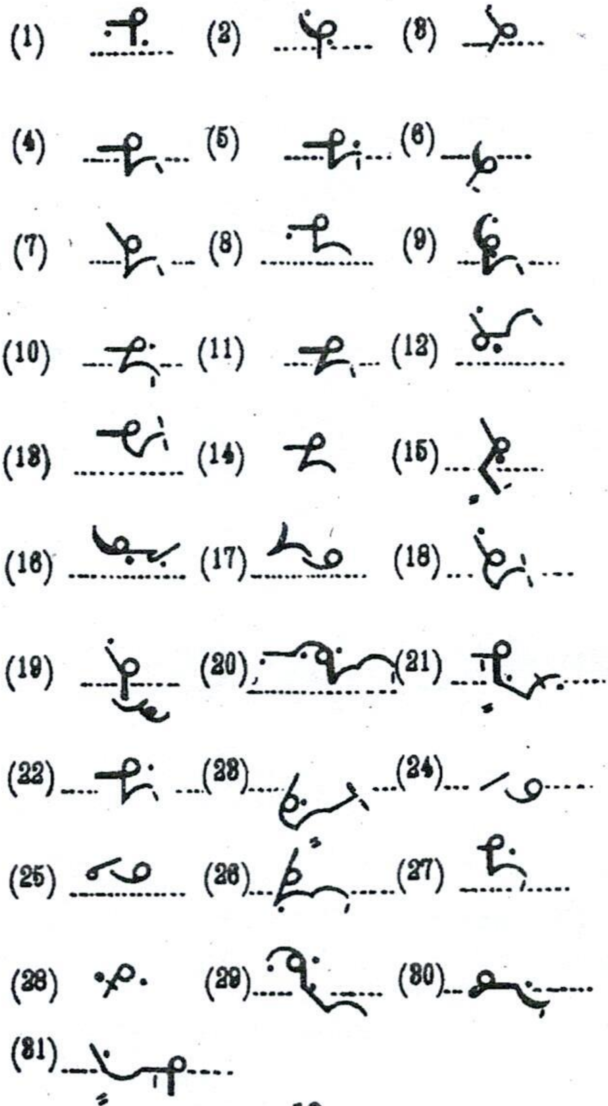
(1) (2) (3)
(4) (5) (6)
(7) (8) (9)
(10) (11) (12)
(13) (14) (15)
(16) (17) (18)
(19) (20) (21)
(22) (23) (24)
(25) (26) (27)
(28) (29) (30)
(31)

(1) స్వాతంత్ర్య సంపాదనకై జనులు జైలుకు వెళ్ళిరి.

(2) జనులకు రాజుపై విశ్వాసము ఉండవలెనన్న రాజు నిష్పక్షపాతముగా ఉండవలెను.

(3) సత్యము చెప్పుట ఋషుల స్వభావము.

(4) సర్వ భాగ్యములకంటె మంచి పేరు శాశ్వతమైనది.

(5) జనులకు విశ్వాసము లేనిదే స్వాగతము ఇవ్వరు.

(6) పంటలు పండనిదే అక్కడినుండి గింజలురావు.

(7) వాణిజ్యములో ఇక్కడ నాకంటె నీకు చాలా లాభము ఉన్నది.

(8) కాయకష్టముచేసి తిండి సంపాదించవలెను.

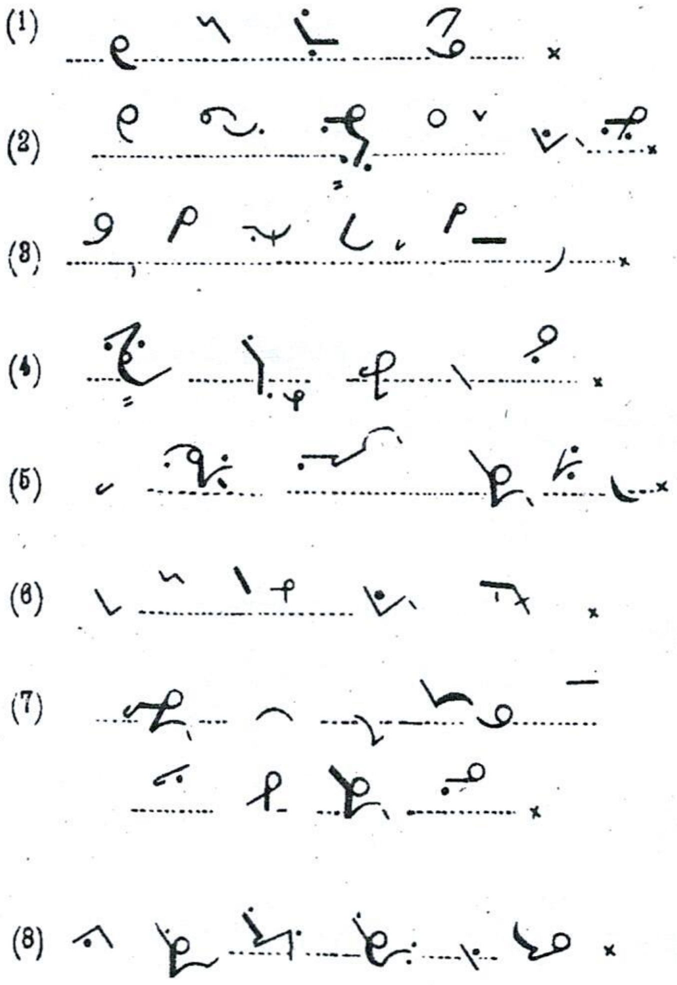
(1)
(2)
(3)
(4)
(5)
(6)
(7)
(8)

అభ్యాసము 16

(1) నాస్తి	(2) అవస్థ	(3) రస్తా
(4) కోస్తా	(5) స్థూపము	(6) స్థాపించవలెను
(7) స్తంభించి	(8) గస్తీ	(9) దస్తూరి
(10) జాస్తి	(11) భయస్థుడు	(12) పస్తు
(13) స్థాయి	(14) పాటిస్తూ	(15) చాటిస్తూ
(16) విస్తరాకు	(17) చూస్తిని	(18) చేస్తారు
(19) మారుస్తూ ఉండవలెను	(20) భావిస్తూ ఉండుము	

అభ్యాసము 17

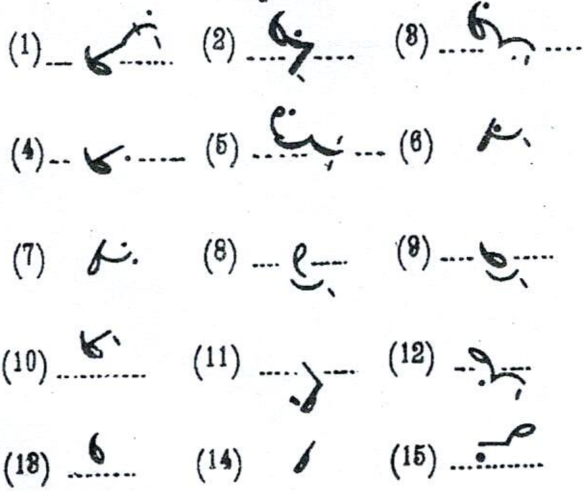

(1) జాతీయ సంస్థలకు వాస్తవమైన స్వాతంత్ర్యము ఉండవలెనని సలహాసంఘ సభ్యులు చెప్పిరి.

(2) న్యాయ సంస్థలు నిష్పక్షపాతముగా న్యాయమును పాలించవలెను.

(3) గొప్ప వస్తువులు కొనవలెనన్న డబ్బు చాలా కావలెను.

(4) యుద్ధముచే సమస్త జనులకు కీడువచ్చే అవకాశమున్నది.

(5) ఆరోగ్యసంస్థలు ఎంతపనిచేసినా, ఆహారములేనిదే జనులకు లాభము సున్న.

(6) ఇక్కడెక్కడైనా ఇంటి స్థలాలు ఉన్నవా? ఉన్నచో, దయచేసి చూపించవలెనని నా మనవి.

(1) 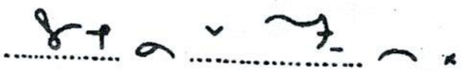

(2) 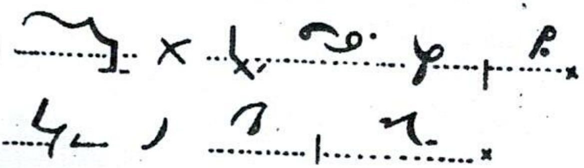

(3)

(4) 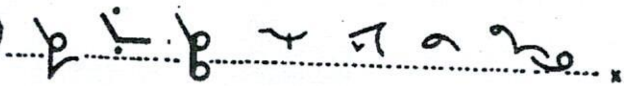

(5) 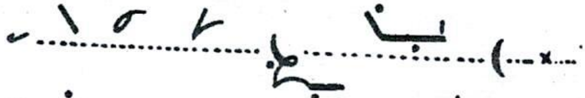

(6) 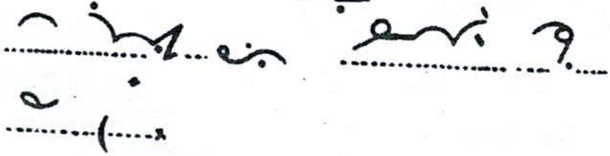

(7)

(8) 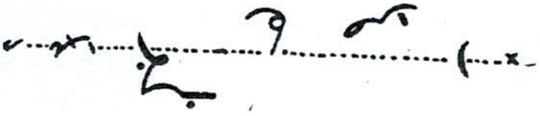

(1) క్రింద	(2) వర్గము	(3) మురికి
(4) నిర్మల	(5) చర్చ	(6) ప్రగల్భము
(7) ధర్మరాజు	(8) నిరాకారుడు	(9) పిలుచు
(10) కల్పన	(11) జలము	(12) జర్మనీ
(13) వీలు	(14) పరిపాలన	(15) సువర్ణ
(16) కొనుగోలు	(17) వెనుక	(18) చీవాట్లు
(19) కావేరి	(20) పుంగనూరు	(21) ప్రకృతి
(22) ప్రశ్న	(23) నిరసన	(24) దృఢము
(25) ఉపచారము	(26) మార్గము	(27) నిరీక్షణ
(28) కలవరించెను	(29) మరలుచున్నప్పుడు	(30) పరువు
(31) విలసిల్లు	(32) పిరికి	(33) పరిమళము
(34) పరిహాసము	(35) నరుకు	(36) పూర్ణిమ
(37) కనికరము	(38) పురోగమించు	(39) విస్తరాకులు
(40) ప్రభాకరుడు	(41) పోవలసియుండెను	(42) నిరూపణ
(43) కిరణములు	(44) వానరులు	(45) శుక్రుడు
(46) వెలయుచుండెను	(47) చక్రము	(48) పరిసర
(49) చెలరేగు	(50) తిరుమల	(51) కలుగుటకు
(52) జరిపించవలెను	(53) కురిసెను	(54) లోకులు
(55) కలహము	(56) సుగ్రీవుడు	(57) భూగర్భము
(58) ప్రేరేపణ	(59) ప్రసూతిగృహము	(60) మృగశిర

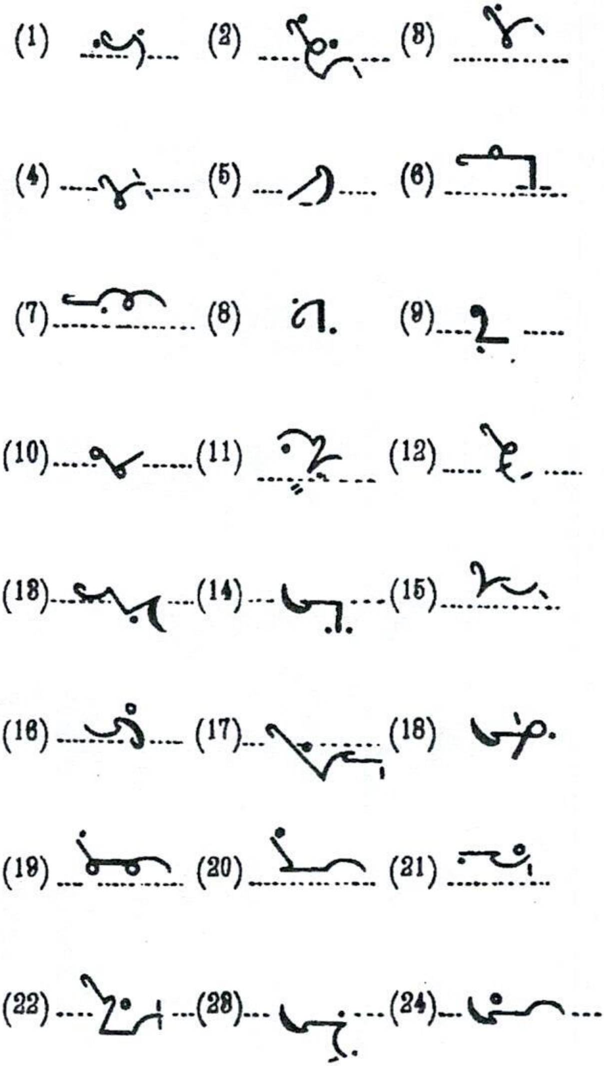
(1) (2) (3)
(4) (5) (6)
(7) (8) (9)
(10) (11) (12)
(13) (14) (15)
(16) (17) (18)
(19) (20) (21)
(22) (23) (24)

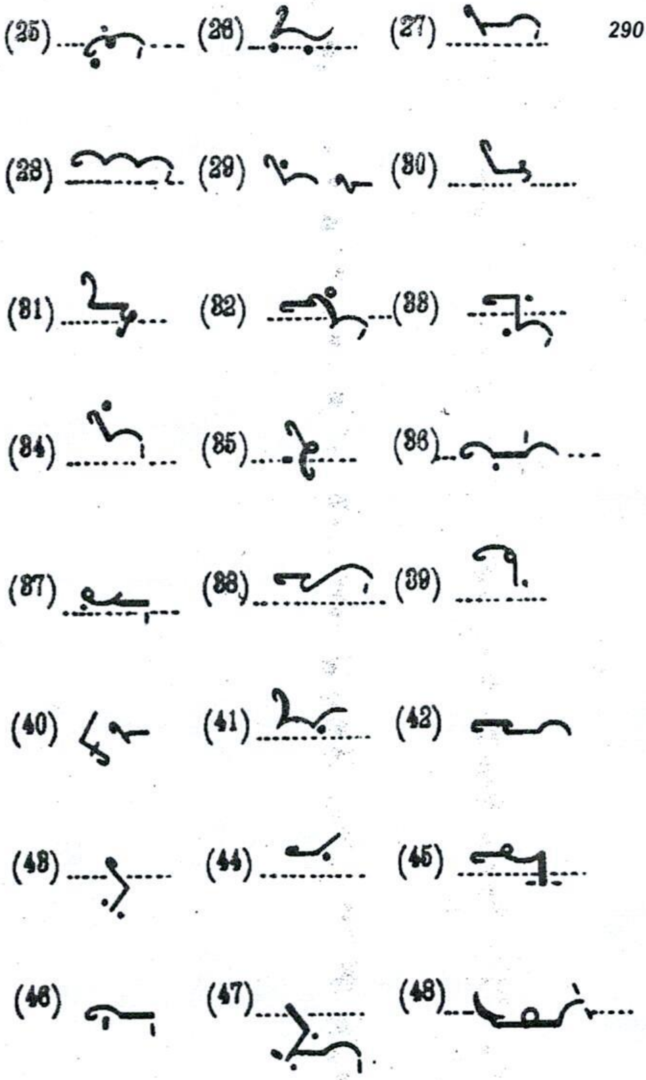
(25) (26) (27)
(28) (29) (30)
(31) (32) (33)
(34) (35) (36)
(37) (38) (39)
(40) (41) (42)
(43) (44) (45)
(46) (47) (48)

(1) రాష్ట్రపరిపాలన జరుపు నాయకులు స్వప్రయోజనమును చూడక నిష్పక్షపాతముగా ప్రవర్తించుచూ ప్రజలకు కావలసిన కార్యక్రమములు సాధించవలెను.

(2) కరువు కాలమున ఆహారకొరత కలుగును. కనుక ప్రభుత్వము పంటల సమయమున ఆహార సేకరణ ఎక్కువగా సాగించవలెను.

(3) ప్రభుత్వ నిర్మాణమును గురించి ఊరికే పర్యటనలుచేసి ప్రకటనలుచేసి ప్రజానీకానికి ఉపన్యాసములు ఇచ్చుట నిష్ప్రయోజనము. అందరు నాయకులు సత్ప్రవర్తనకలిగి ఐకమత్యముతో సక్రమముగా నిర్మాణ కార్యక్రమములను ఉత్సాహముతో అమలు చేసినప్పుడే మన భవిష్యత్తు బాగుగా ఉండును.

(4) ప్రభుత్వ ఉత్తరువులను ఎవరు తిరస్కరించినను ఆలోచించక, మినహాయింపు లేక కఠినముగా శిక్షించవలెను.

(5) ప్రజలకు చాలా ఉపయోగకరమైన కృష్ణానది డాము నిర్మాణమునకు మన ప్రధాని ప్రారంభోత్సవము చేసిరి.

(6) ఎంత గొప్పవారైనా క్రింది ప్రజల శ్రేయస్సును గమనించక పోయిన ఏమి ప్రయోజనము ?

(7) రాష్ట్రములో అందరి ప్రజలను అక్షరాస్యులుగా చేయుటకు ప్రభుత్వము, ప్రజానాయకులు అందరు ఎక్కువగా కృషి

చేయవలెను. ప్రభుత్వము ఈ విషయములో ఇదివరకే చాలా ప్రయత్నములుచేసి చాలావరకు దీనిని సాధించ గలిగింది.

(8) మన రాష్ట్ర సౌభాగ్యమునకు పరిశ్రమలు చాలా అవసరము. కనుక గొప్పగొప్ప జాతీయ పరిశ్రమలనే కాకుండా చిన్న చిన్న గృహపరిశ్రమలను సైతము బాగుగా ప్రోత్సహించి వాటికి రక్షణ ఇవ్వవలసిన అవసరము ఎంతైనా ఉన్నది.

(9) ఒకరు నీకు కీడుచేసినను నీవు వారికి అపకారము చేయకుము.

(10) ఒకరి అభిప్రాయముతో నీకు ఏమి పని ? నీవు స్వయముగా న్యాయాన్యాయములను ఆలోచించి, నిష్పక్షపాతముగా చేసిన చాలును.

(11) పూర్వపు ఆలోచనలు మాని ఇప్పుడు చేయవలసిన దానిని గురించి ఆలోచించుకో.

(12) అనవసరముగా కాలయాపనచేసి ఏమి ప్రయోజనము ? చేయుటకు నిశ్చయించుకొనిన పనులు శీఘ్రముగా కొనసాగించవలెను.

(1)

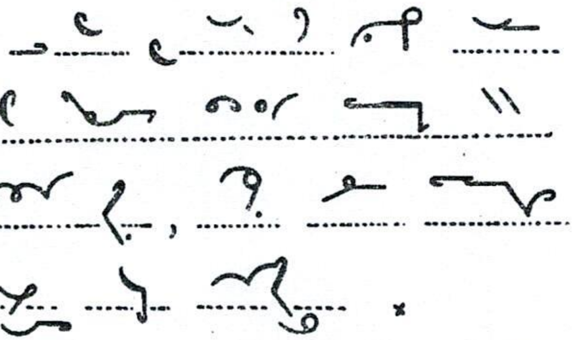

(2)

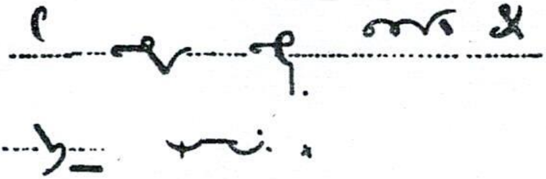

(3)

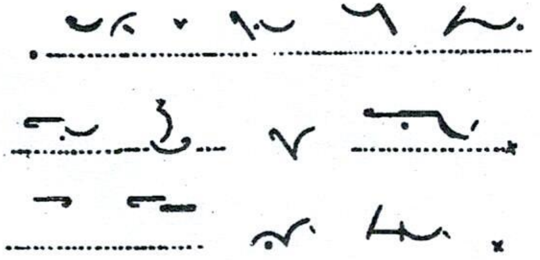

(4) 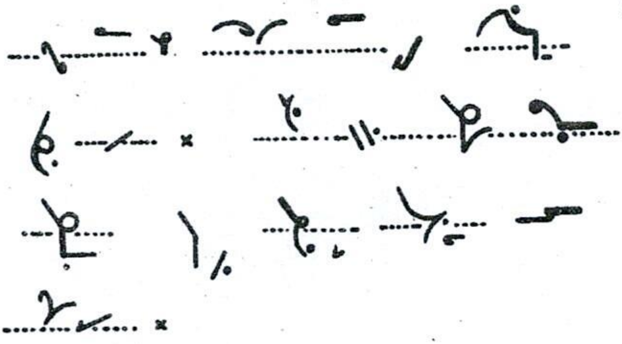

(5) 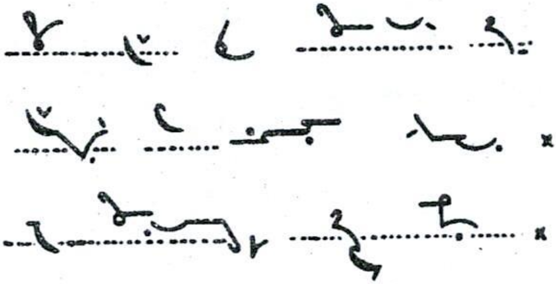

(6) 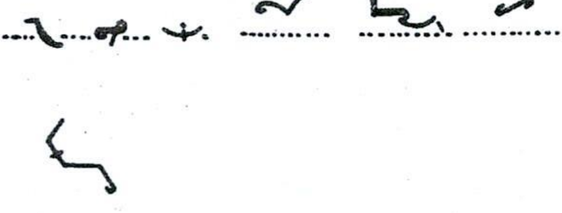

(7)

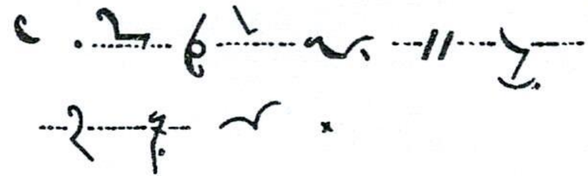

(8)

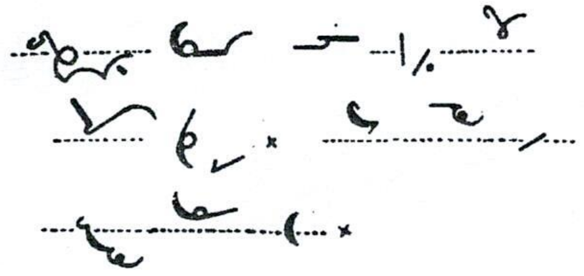

(9)

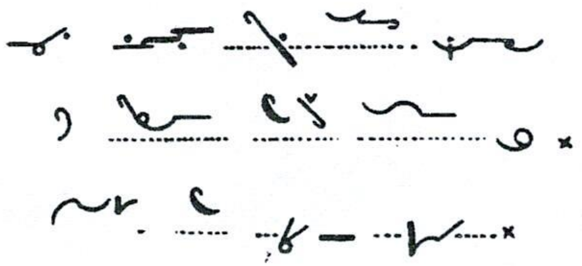

(10)

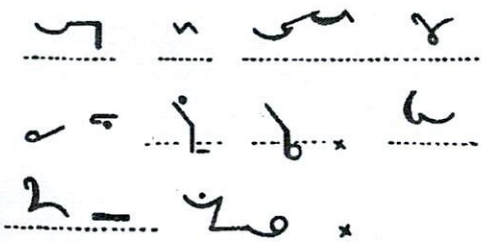

(11) 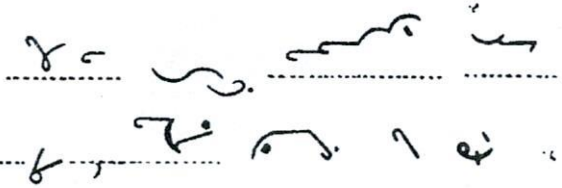

(12) 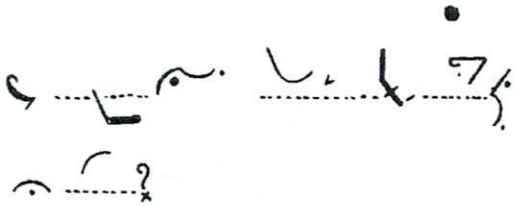

(13) 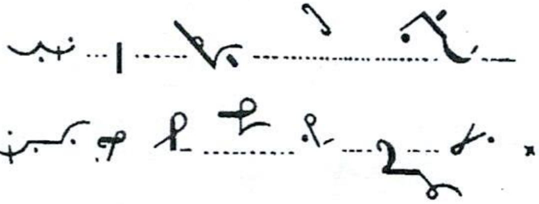

(14) 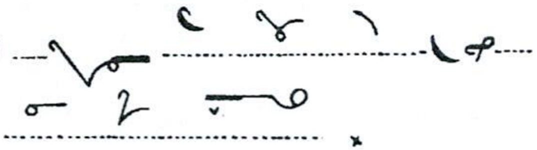

(1) తప్పు (2) దెబ్బ (3) తోడు

(4) బాధ (5) చావు (6) దిక్కు

(7) దుబారా (8) తాలూకా (9) తెలుగు

(10) వినతి (11) నిలిచి (12) వాదన

(13) వెదురు (14) కదురు (15) దాత

(16) భవనము (17) దానము (18) నలంద

(19) తతిమా (20) దిగులు (21) మతము

(22) దేవత (23) పొదుపు (24) స్తోమతు

(25) దివ్య (26) తగిన (27) తక్కిన

(28) మొదట (29) తటస్థించిన (30) చేరితిమి

(31) పాదము (32) మోదము (33) జనము

(34) దుప్పి (35) తుమ్ము

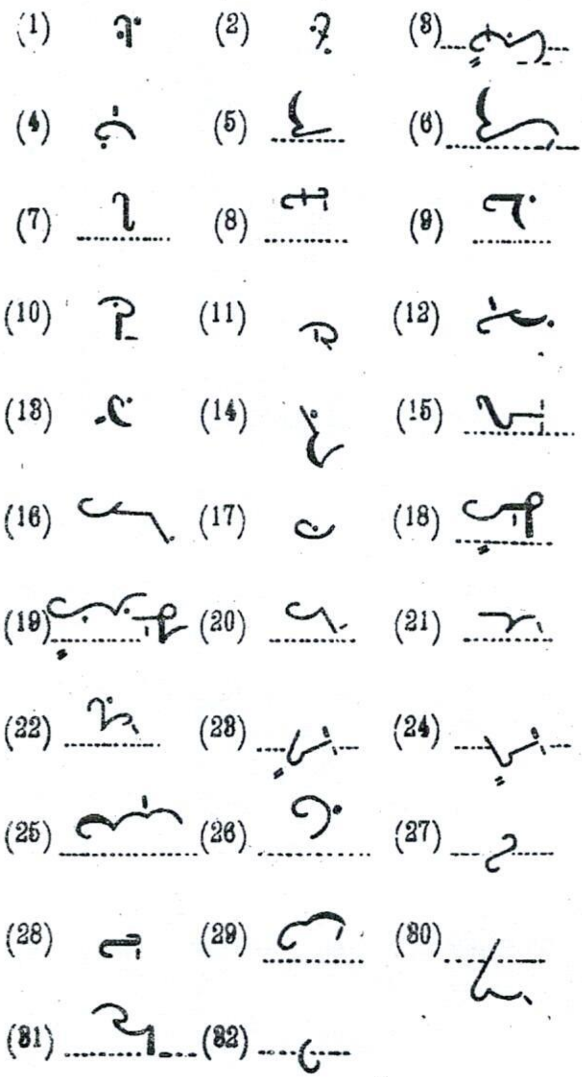
(1) (2) (3)
(4) (5) (6)
(7) (8) (9)
(10) (11) (12)
(13) (14) (15)
(16) (17) (18)
(19) (20) (21)
(22) (23) (24)
(25) (26) (27)
(28) (29) (30)
(31) (32)

(1) ఏ దేశమునకైనను తగిన సైనికదళము తప్పనిసరిగా ఉండవలెను.

(2) తప్పులు చేయుట మానవునికి సహజము. వానిని ఉత్తముడు క్షమించును.

(3) ఏదేశ విదేశాంగ విధానమైనను వాస్తవ పరిస్థితులను దృష్టిలో తప్పక ఉంచుకొనవలెను.

(4) దేవునిసృష్టి అద్భుతములతో కూడినది. వానిని తెలుసుకొని మనుష్యుడు తరించవలెను.

(5) అనేక సాంఘిక రాజకీయ కారణములచేత మానవులలో ద్వేషము ప్రబలుచున్నది. సంఘములో సమరసభావము సన్నగిల్లి పరస్పర విద్వేషము మనము అనుదినము చూచుచున్నాము.

(6) ఈ తప్పులు జరుగుటకు కారణము ఎవరు? ఆ ఉద్యోగి నుండి సమాధానము కోరుము. దీనికి శిక్షతప్పదు.

(7) ఎంత బీదవారికైనను తిండి అగత్యము. అది లేనిదే ఎవరూ బ్రతకలేరు. అందరికి ఇది తప్పక కావలెను.

(1)

(2)

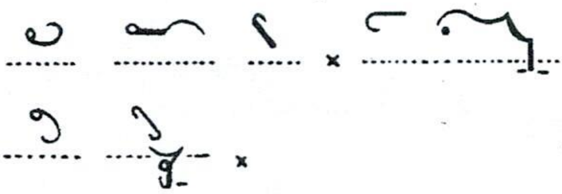

(3)

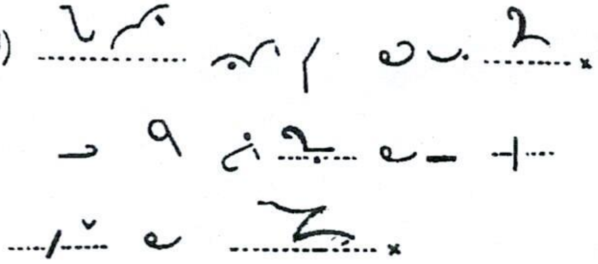

(4)

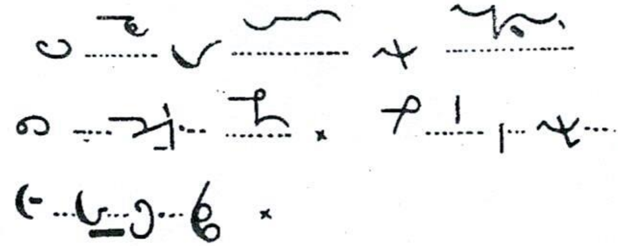

(5)

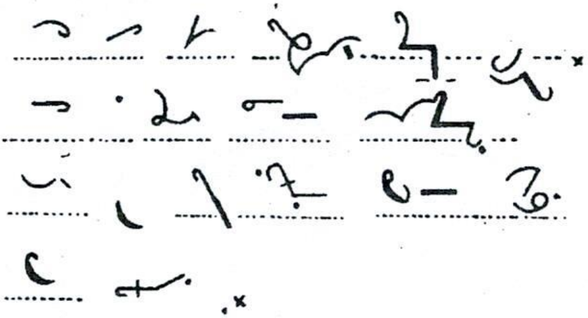

(6)

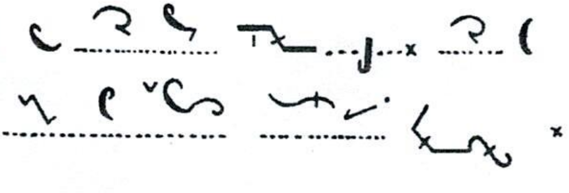

(7)

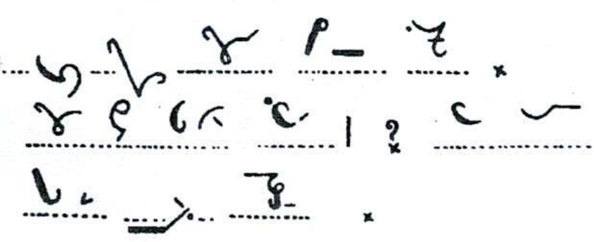

(8)

(9)

(10)

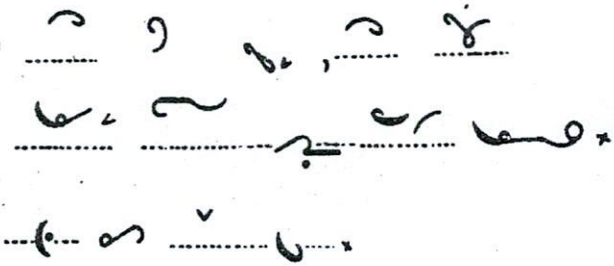

(1) అరువు	(2) సరదా	(3) తలారి
(4) శ్రామికుడు	(5) క్షుద్రము	(6) వీక్షణము
(7) నిరీక్షణ	(8) సమీక్ష	(9) అలవాటు
(10) అలికిన	(11) ఆలకించు	(12) దేవతలు
(13) హరిజనులు	(14) హాహాకారము	(15) హాలాహలము
(16) ప్రవహించు	(17) పాషాణము	(18) కృషి
(19) ఆదిశేషువు	(20) కాలువ	(21) పౌరుషము
(22) విరహము	(23) క్షుణ్ణము	(24) హరిణము
(25) నిశ్చలము	(26) కలహము	(27) రోజా
(28) అరుచు		

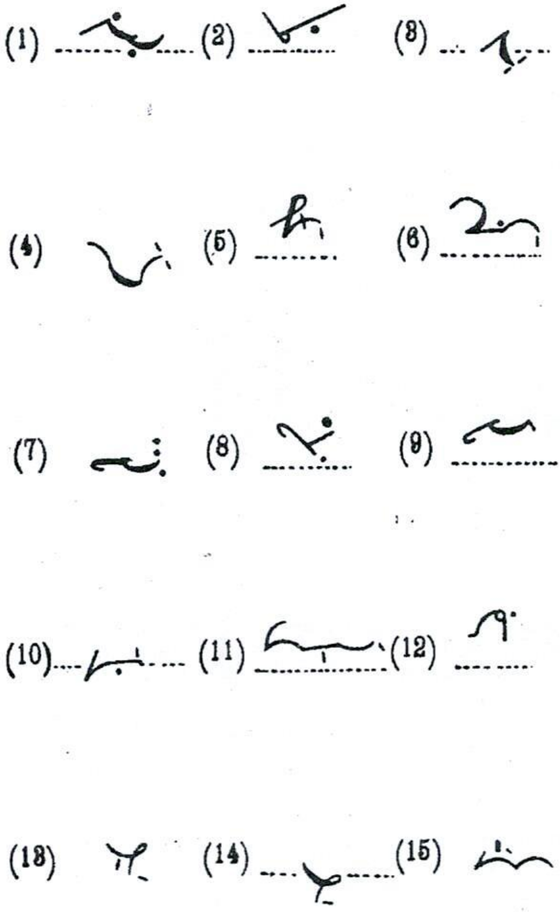
(1)
(2)
(3)
(4)
(5)
(6)
(7)
(8)
(9)
(10)
(11)
(12)
(13)
(14)
(15)

(16) (17) 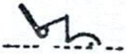 (18)

(19) (20) (21)

(22) 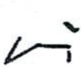 (23) 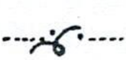 (24) 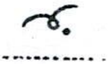

(25) (26) (27)

(28) (29) (30)

(31) (32)

(1) ప్రతి మానవునికి ఆహారము చాలా అవసరము. కాబట్టి ప్రభుత్వము ఆహారధాన్యాన్ని బాగుగా సమకూర్చుకొన వలసియున్నది.

(2) రైతులే దేశ సంపదకు మూలము. అటువంటి రైతుల హక్కులను రక్షించవలెను.

(3) రామరాజ్యమును స్థాపించవలెనని గాంధీజీ చెప్పెడివారు అందరును అదే కోరుచున్నారు.

(4) మన దేశములో పరాయి దేశముయొక్క సైనిక స్థావరములు ఉండుటచే మన స్వాతంత్ర్యమునకు దెబ్బతగులును.

(5) తలసరి ఆదాయము బాగుగా పెరిగిననే దేశసౌభాగ్యము పెరిగినదని భావించవలెను.

(6) అహింస పరమధర్మమని బుద్ధభగవానుడు బోధించెను. దానిని పాటించిన మానవుడు తరించును.

(7) ఎవరు ఏమిచేసినను ధర్మము జయించును. ఇది నిజము.

(8) ఏ పరిస్థితులలోను, ఇతరులకు హాని తలంచకుము. దేవుడు నిన్ను రక్షించును.

(1)

(2)

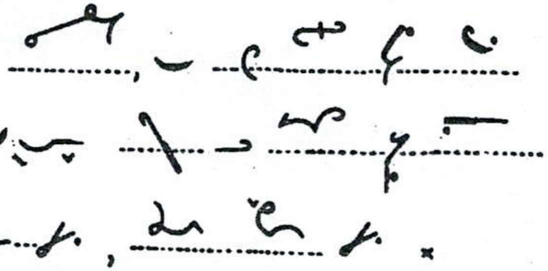

(3)

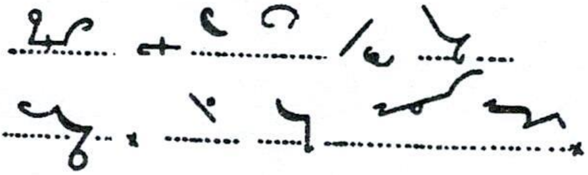

(4)

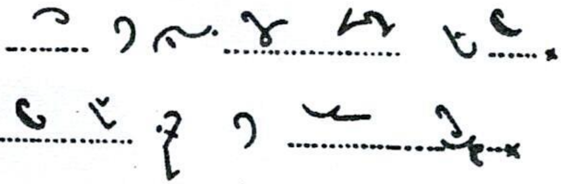

308

(5)

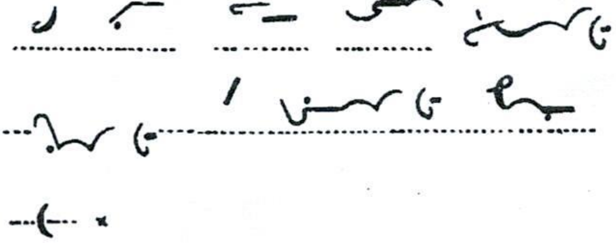

(6)

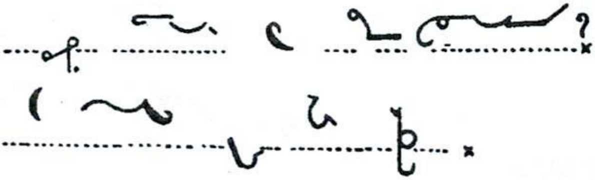

(7)

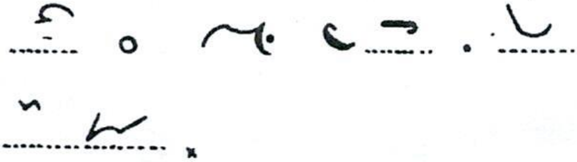

అభ్యాసము 32

(1) విముక్తి	(2) భుక్తము	(3) నిబంధన
(4) బంధకము	(5) బందోబస్తు	(6) మంత్రసాని
(7) ముందర	(8) మందగించి	(9) ప్రతికూలము
(10) వర్ధిల్లు	(11) సందడి	(12) బంధూకము
(13) ప్రతిష్టంభన	(14) అనుబంధము	(15) బంధించు
(16) సప్తమి	(17) నడవడి	(18) బడాయి
(19) సందూకు	(20) ముద్దాయి	(21) సూక్తి
(22) మందారము	(23) మంతనము	(24) సారవంతము

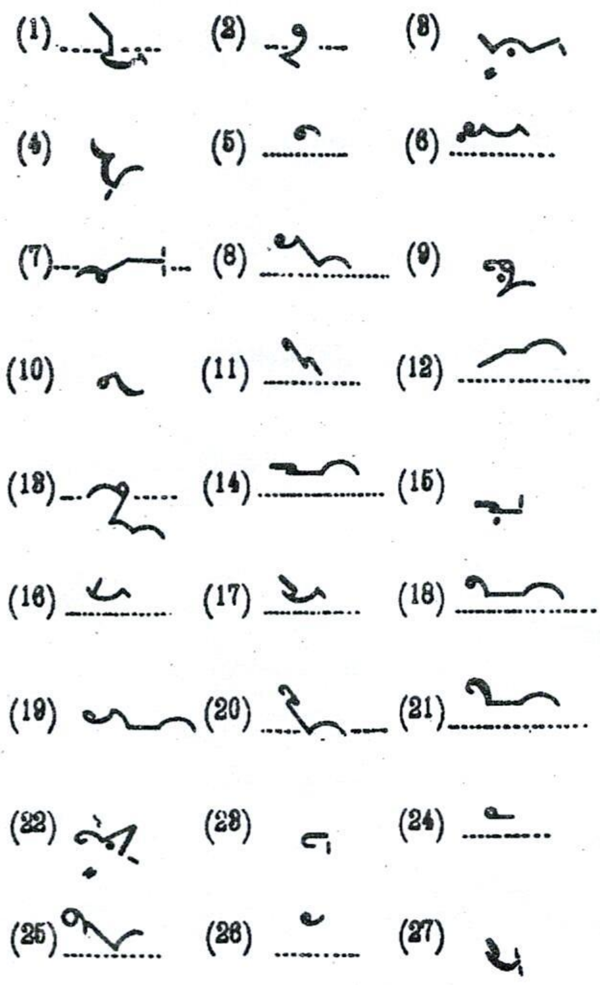
(1) (2) (3)
(4) (5) (6)
(7) (8) (9)
(10) (11) (12)
(13) (14) (15)
(16) (17) (18)
(19) (20) (21)
(22) (23) (24)
(25) (26) (27)

(1) నిరర్థకమైన సందేశములను విడిచిపెట్టి దేశాభివృద్ధికి శక్తి కొలది శ్రమించవలసిన బాధ్యత అందరి నాయకులపైన కలదు.

(2) ఇచ్చిపుచ్చుకొనుట మర్యాద. కాని సందర్భశుద్ధిలేని మాట మర్యాద లక్షణముకాదు.

(3) రాజకీయ కార్యక్రమములను ప్రచారము చేయవలసిన బాధ్యత ఆయా కార్యకర్తలపై ఉన్నది. ఎన్నికల సమయంలోనేగాక ఎల్లప్పుడు ఆ బాధ్యతను వారు నిర్వర్తించవలసి యున్నది.

(4) మెరీనా తీరము చూడతగినది. సాయంత్ర సమయమున పెట్టుబడిదారులేగాక బికారులు, పేదవారు, అన్ని తరహాల ప్రజలు చల్లనిగాలికి అక్కడ చేరుదురు.

(5) తాత్కాలిక ఆర్థిక అవసరాలకై ప్రాణప్రదమైన జీవిత ఆదర్శములను మానుకొనుట ఉత్తమమానవుని లక్షణము కాదు.

(1)

(2)

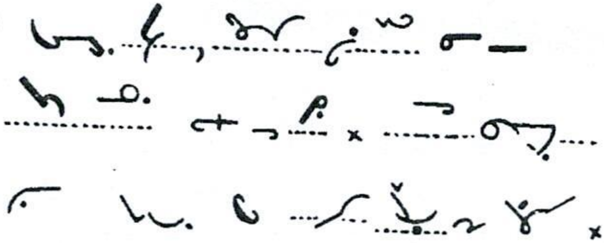

(3)

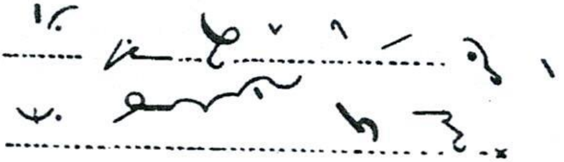

(4)

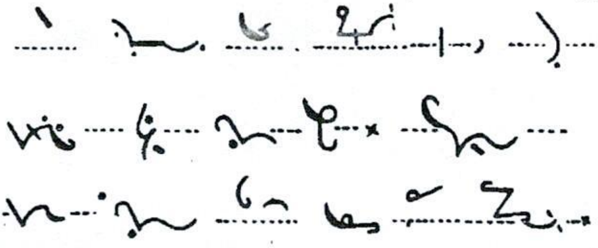

(5)

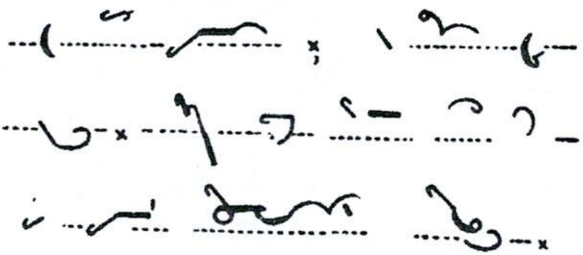

అభ్యాసము 36

(1) ప్రదర్శకులు (2) అంతర్భాగము (3) మంత్రము

(4) చంద్రుడు (5) ఆడంబరము (6) విద్రోహము

(7) యాత్రికులు (8) తొందరపాటు (9) సుక్షేత్రము

(10) సంఘర్షణ (11) దేశాంతరము (12) బృహత్తర

(13) సందర్శనము (14) మీరందరు (15) పాలించిరి

(16) సేవించారు (17) రుద్రసేనుడు (18) నిదర్శనము

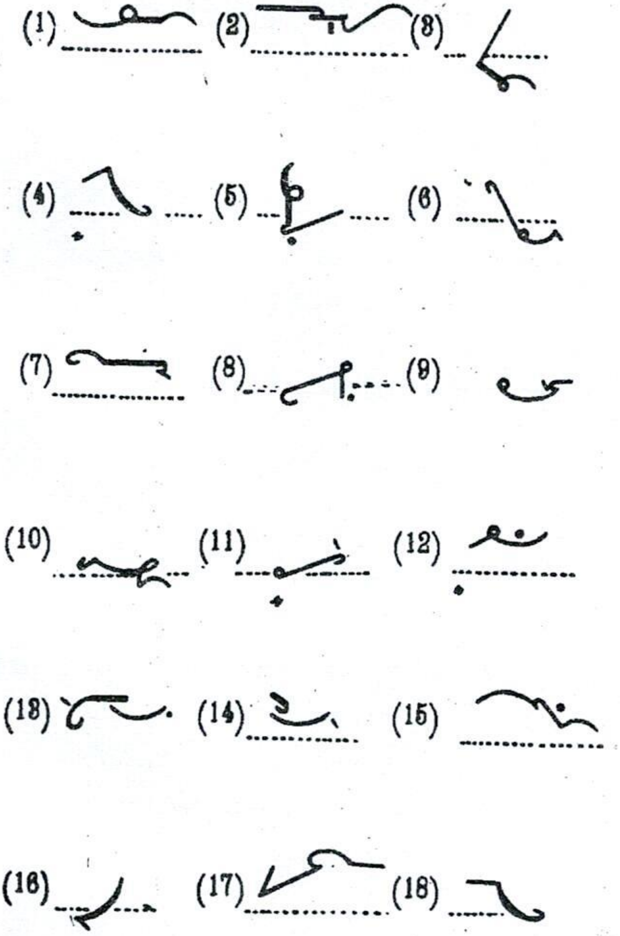
(1)
(2)
(3)
(4)
(5)
(6)
(7)
(8)
(9)
(10)
(11)
(12)
(13)
(14)
(15)
(16)
(17)
(18)

(1) గత శతాబ్దము ప్రాముఖ్యత వహించినది. శాస్త్ర విజ్ఞాన అభివృద్ధి సృష్టివైచిత్రమును పరిశీలించి సృష్టిలో అంతర్గతముగా ఉన్న సిద్ధాంతములను సూత్రీకరించుటతో ప్రపంచములో చారిత్రాత్మకమైన సాంకేతిక విప్లవము ప్రారంభమైనది.

(2) నవనాగరికతకు వార్తాపత్రికలు చాలాఅవసరము. అధునాతన మానవునికి వార్తాపత్రికలు కన్నులవంటివి. జాతీయ అంతర్జాతీయ సంఘటనలేగాక సమస్త వార్తలను మరునాటికి అవి మనకు అందించును.

(3) దేశరక్షణ ప్రభుత్వ బాధ్యతలలో ముఖ్యమైనది. విదేశ దండయాత్రల నుండియే గాక మన దేశములోని సంఘ విద్రోహుల బెదరింపులనుండి దేశమును రక్షించుట ప్రభుత్వ ధర్మము.

(4) స్వాతంత్ర్యమును సముపార్జించిన అనంతరము, భారత దేశము అన్ని రంగాలలో అభివృద్ధి సాధించెను. అభివృద్ధి ప్రణాళికలక్రింద జరిగిన కార్యక్రమమంతయు ఇందుకు నిదర్శనమే. అయితే ప్రజలందరు ఈ కార్యకలాపములో ఉత్సాహముతో పాల్గొనవలెను.

(5) ఎట్టి అవాంతరము కలిగినను ఏ మాత్రము జంకక తాము నమ్మిన ధర్మముననే నిరంతరము కృషి సలుపువారికి జయము తప్పక కలుగును.

(1)

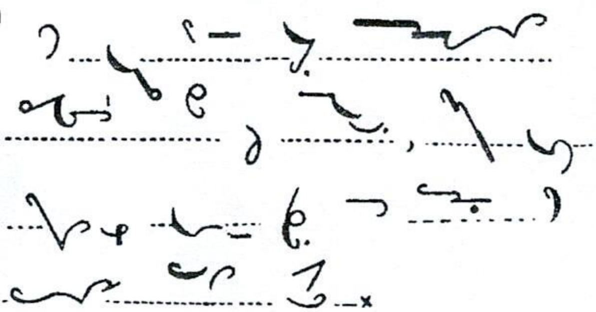

(2)

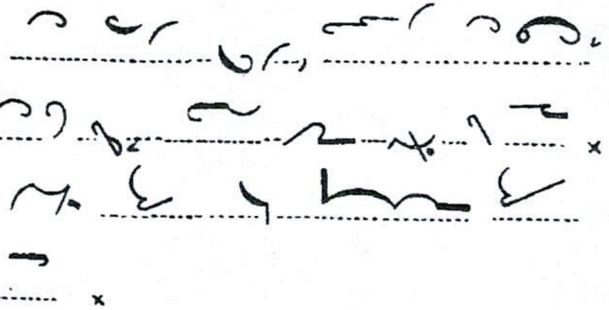

(3)

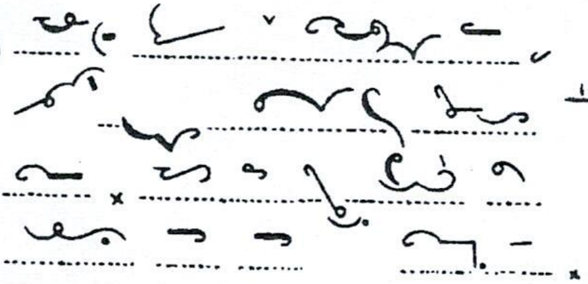

(4) 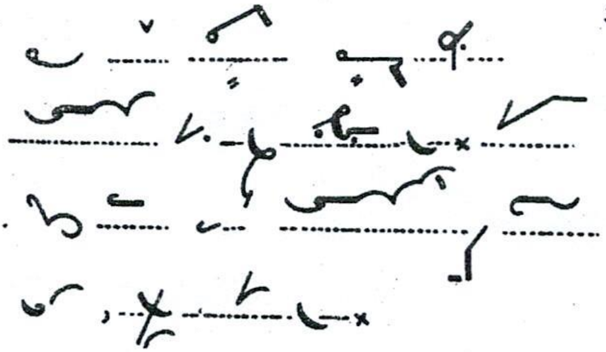

(5) 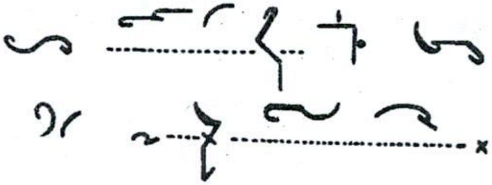

(1) వ్యక్తము	(2) వ్యవస్థ	(3) వ్యాప్తము
(4) నృత్యము	(5) ప్రాయము	(6) శల్యము
(7) వ్యర్థము	(8) శౌర్యము	(9) వ్యసనము
(10) అవహాస్యము	(11) విమానము	(12) వ్యాఘాతము
(13) సాకల్యము	(14) సౌందర్యము	(15) గమ్యము
(16) సౌఖ్యము	(17) రమ్యము	(18) గయ
(19) మూల్యము	(20) చాతుర్యము	(21) మాన్యము
(22) దౌర్జన్యము	(23) వకీలు	(24) మృత్యువు

అభ్యాసము 41

(1) (2) (3)

(4) (5) 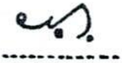 (6)

(7) (8) (9) 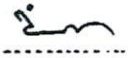

(10) (11) (12)

(13) (14) 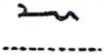 (15) 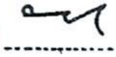

(16) (17) (18)

(19) (20) (21)

(22) (23)

(1) ఆశయములేనిదే ఎట్టి ఉద్యమము అయినను జయప్రదము కానేరదు.

(2) నవ్యతకై ప్రయత్నించుట యుగధర్మముగా ఉన్ననూ, అది సవ్యముగా ఉన్నప్పుడే అపహాస్యముపాలు కాదు.

(3) ఆర్థిక వ్యత్యాసములు వీలునుబట్టి తగ్గించి సమతా ధర్మముపై సర్వజనయోగ్యమగు సమాజ నిర్మాణము చేసినప్పుడే అది ఉత్తమ వ్యవస్థగా చెప్పుటకు వీలగును.

(4) మన సామాజిక వ్యవస్థ పూర్తిగా వ్యవసాయ పద్ధతులపై నడచుచున్నది. శాస్త్రీయ పద్ధతులపై యంత్రయుగములో ముందడుగు వేయుట ప్రణాళికల ఆశయముగా ఉన్నది.

(5) నిర్వీర్యులైన సైనిక బృందముతో యుద్ధరంగమునకు పోయి ఏమి ప్రయోజనము? సైనికులు ధైర్యము, శౌర్యము, వీర్యము గలవారుగా ఉండవలెను.

(1) 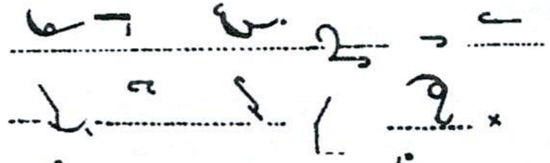

(2)

(3) 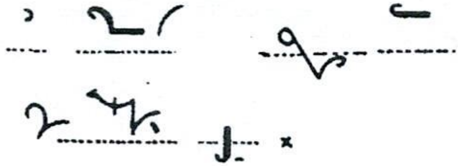

(4)

(5) 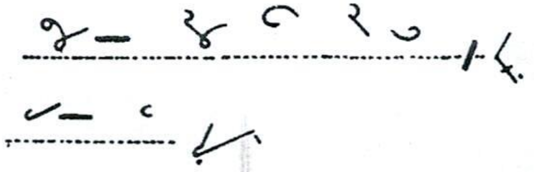

(1) సంప్రాప్తి (2) సంసారము (3) సంచారము

(4) ఉత్పన్నము (5) ఉత్పాదము (6) ఉత్ప్రేక్ష

(7) సత్యవాది (8) సత్యవ్రతుడు (9) సత్యమూర్తి

(10) విశ్వదాత (11) విశ్వనాథుడు (12) పునరావాసము

(13) పునర్దర్శనము (14) సహాగమనము (15) సహాచరుడు

(16) మహావీరుడు (17) మహాభారతము (18) యథార్థము

(19) సద్గ్రంథము (20) మహాశక్తి (21) మహాకాళి

(22) విశ్వమాత (23) విశ్వవ్యాప్తి

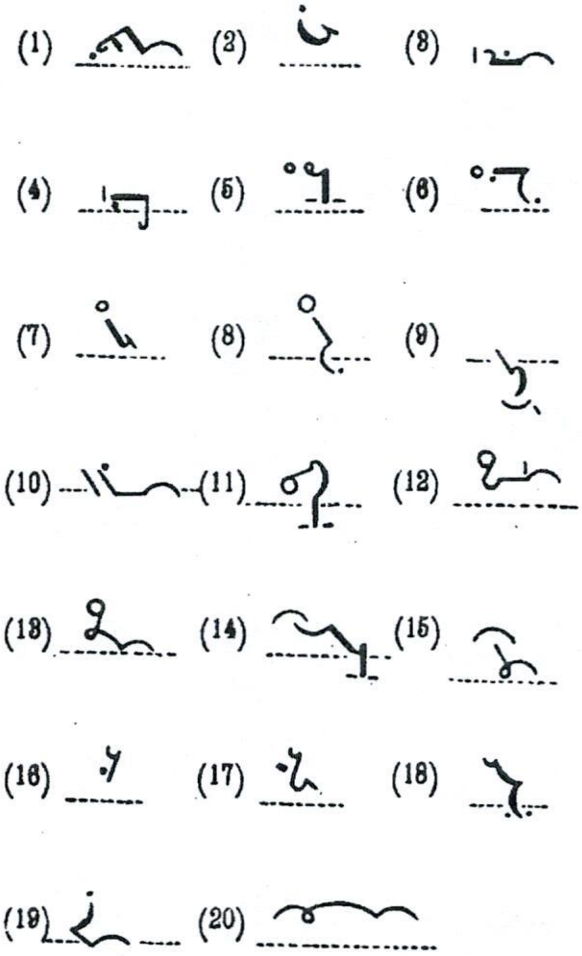
(1) (2) (3)
(4) (5) (6)
(7) (8) (9)
(10) (11) (12)
(13) (14) (15)
(16) (17) (18)
(19) (20)

దేశపునర్నిర్మాణము కావించవలెనను సదుద్దేశముతో ప్రణాళికలను రచించుచున్నారు. ఈ మహాకార్యమును సాధించవలెననియే ప్రభుత్వము నిరంతరము కృషిసల్పుచున్నది. ఇందుకు మొదటి దశగా సంస్థానములు కలుపుకొని మన సువిశాల దేశమును సంఘటితము కావించిరి. రెండవ దశగా ఆర్థికాభివృద్ధికై ప్రతి అయిదు సంవత్సరములకు ప్రణాళికలు యథావిధిగా నిర్మించుచున్నారు. మన ఆశయము సంపూర్తి కావలెనన్న ప్రజల సహాయ సహకారములు అవసరము. ఎప్పటి కప్పుడు ఉత్పన్నమగు సమస్యలను యథార్థ పరిస్థితులను గుర్తించుచూ మన ఉత్పత్తిని పెంచుకొనవలసి యున్నది.

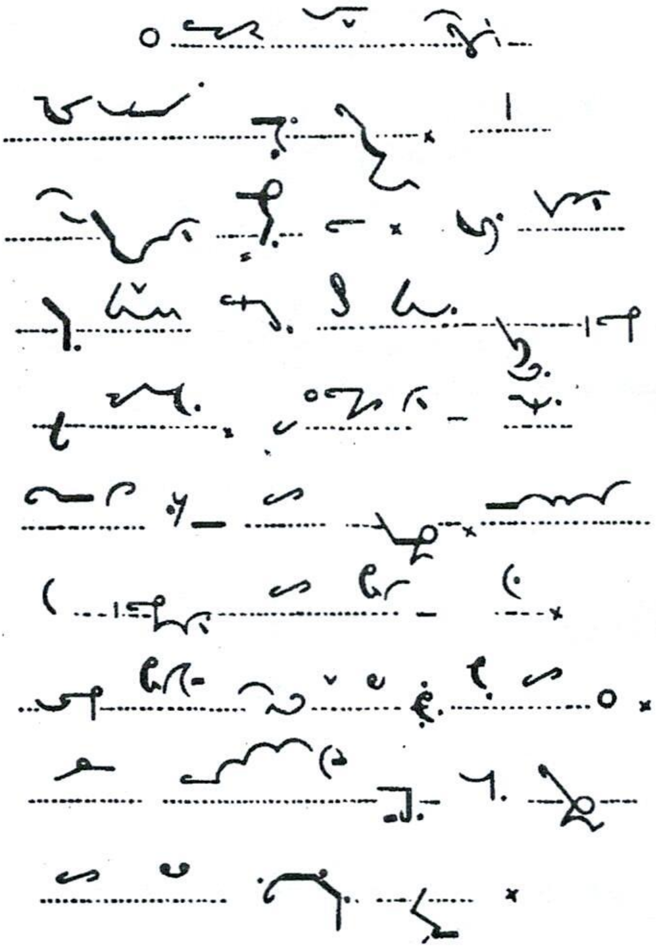

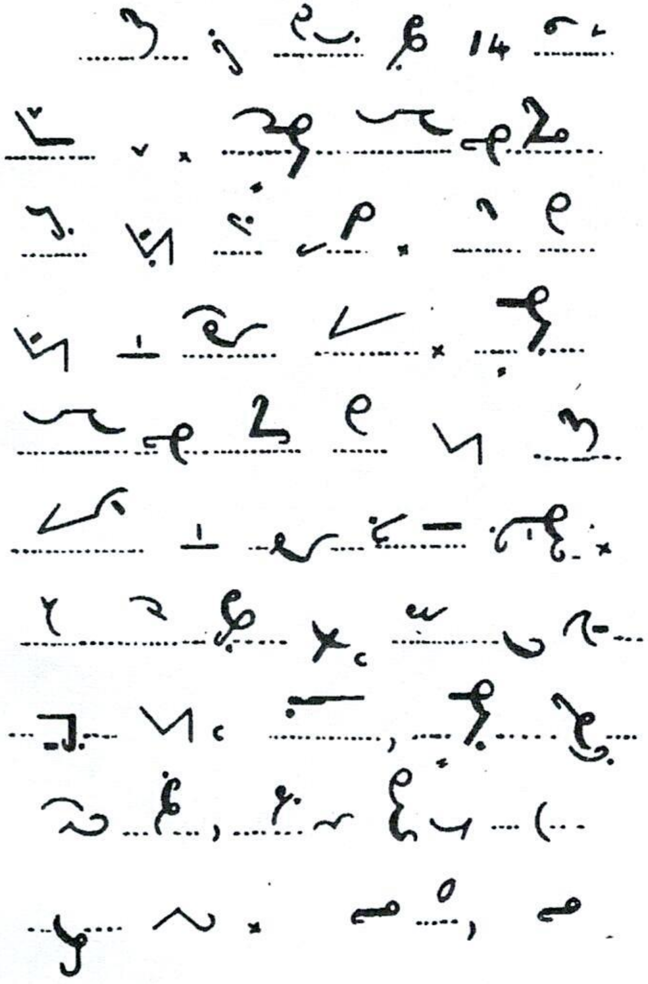

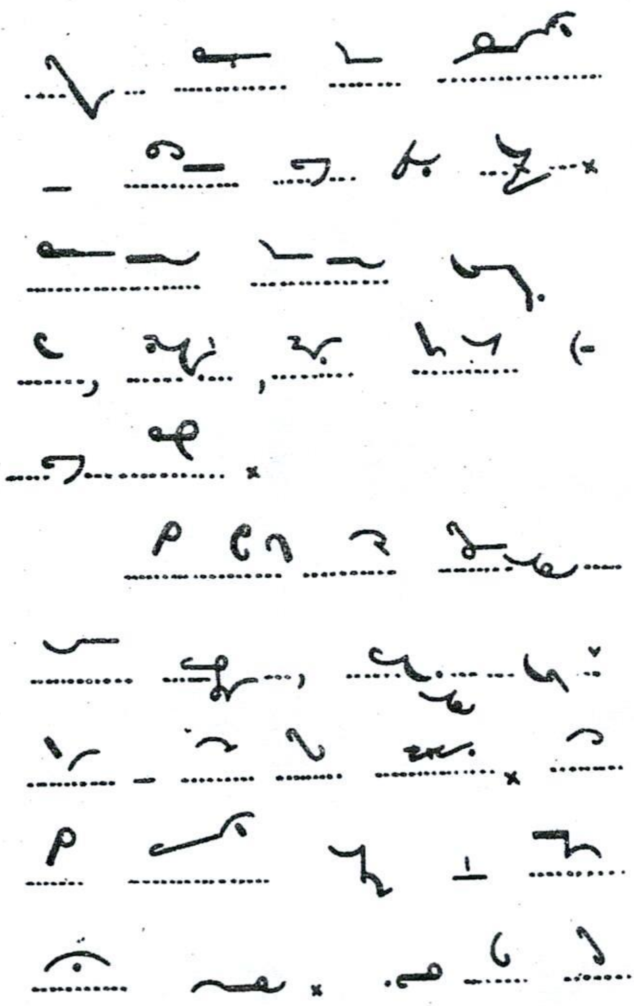

329

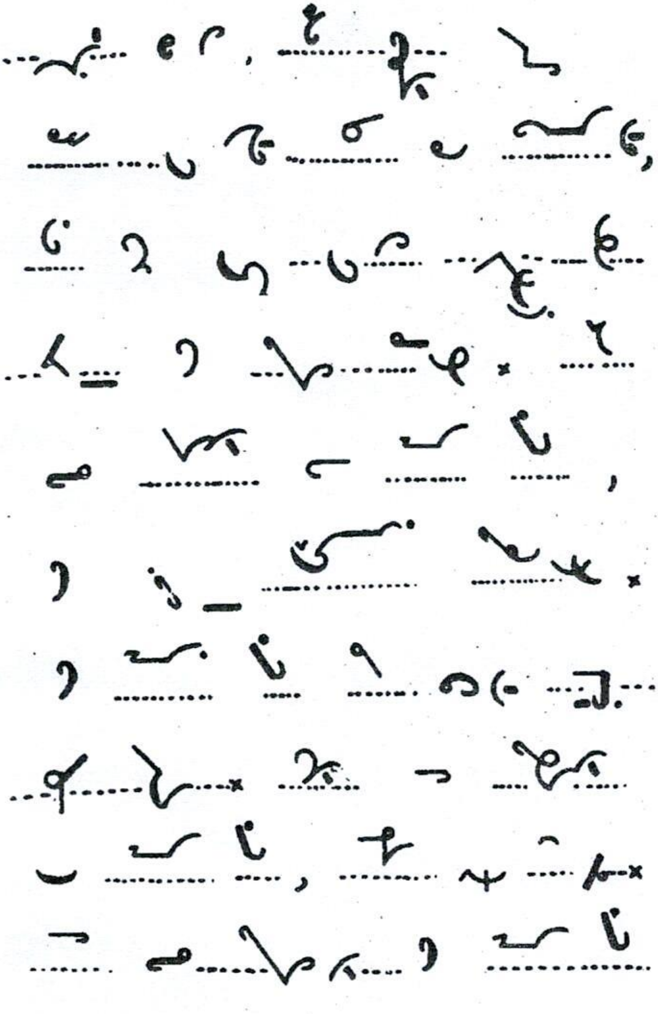

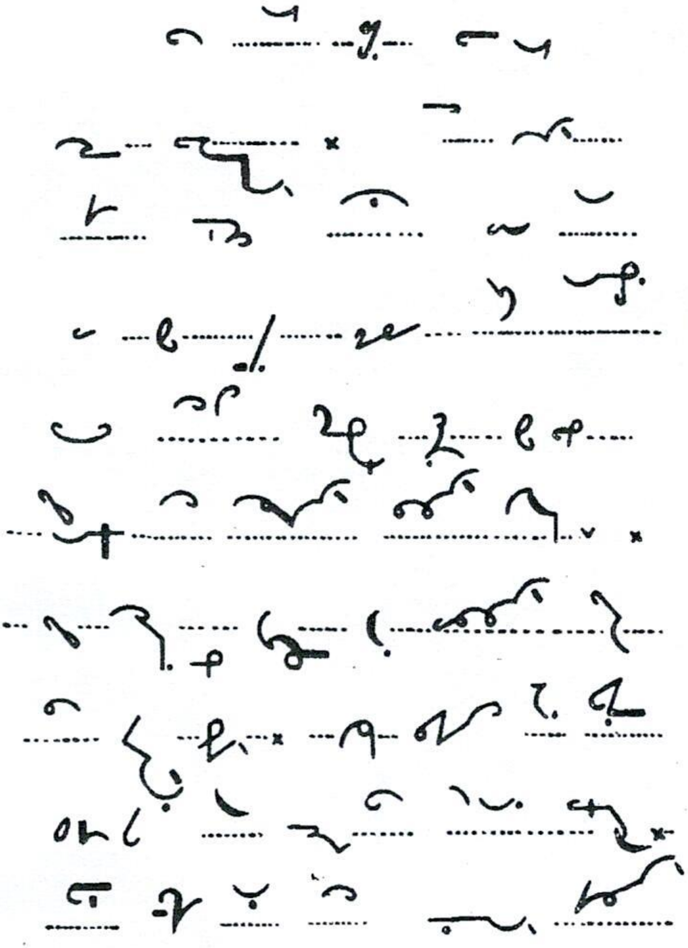

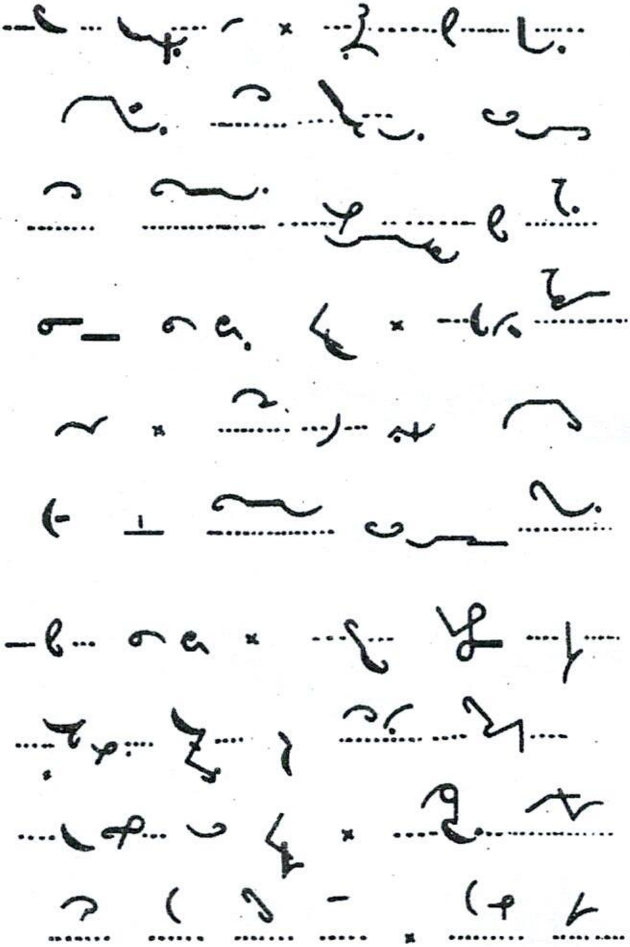

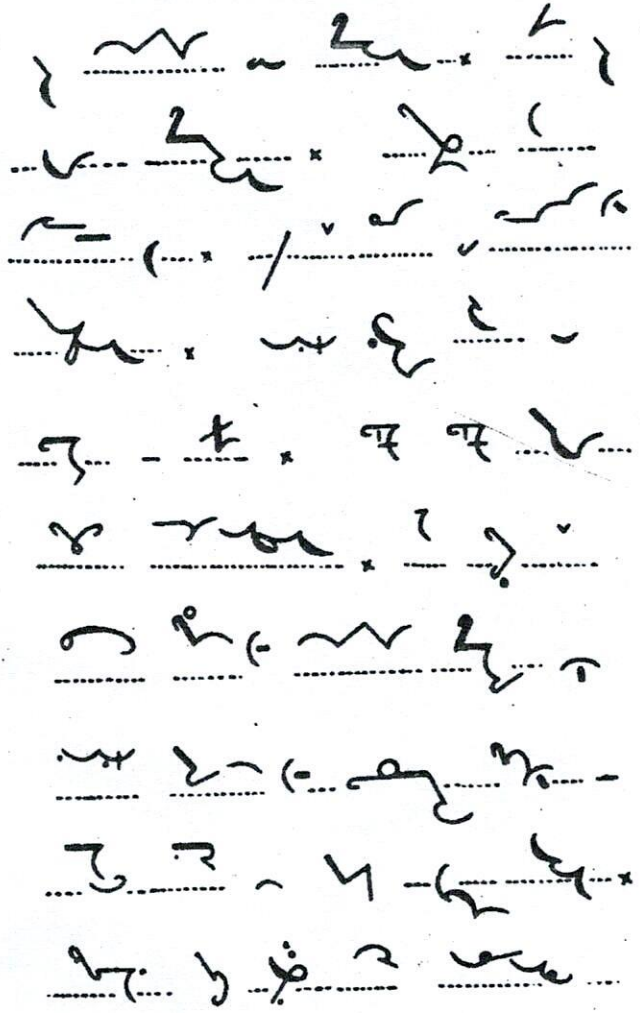

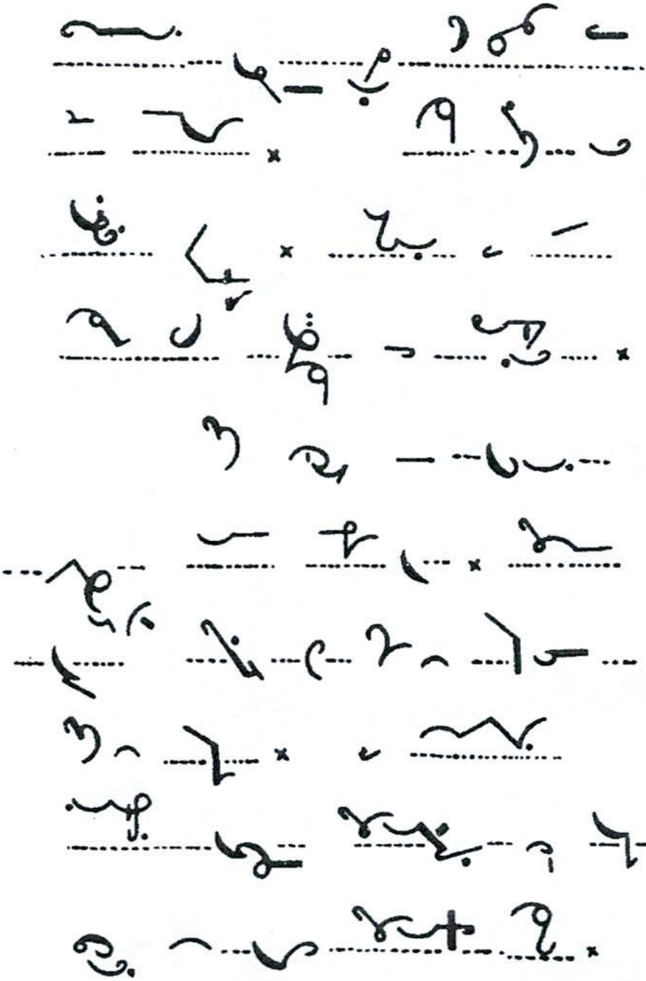

అధ్యాయము 50

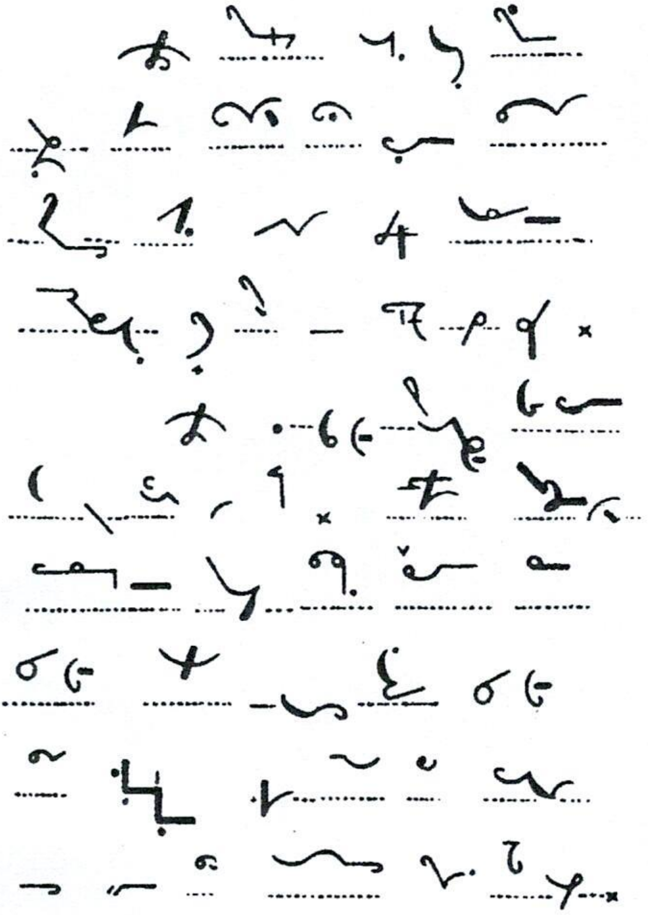

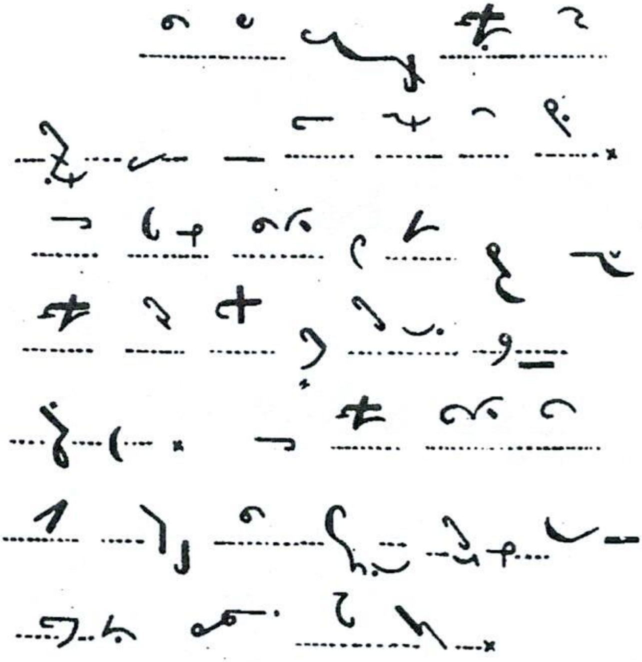

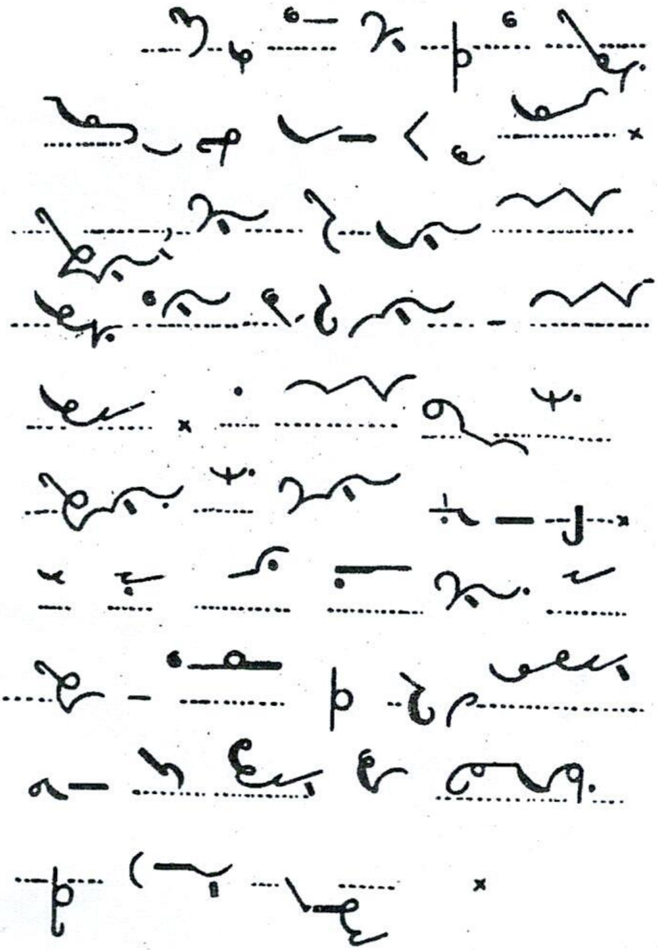

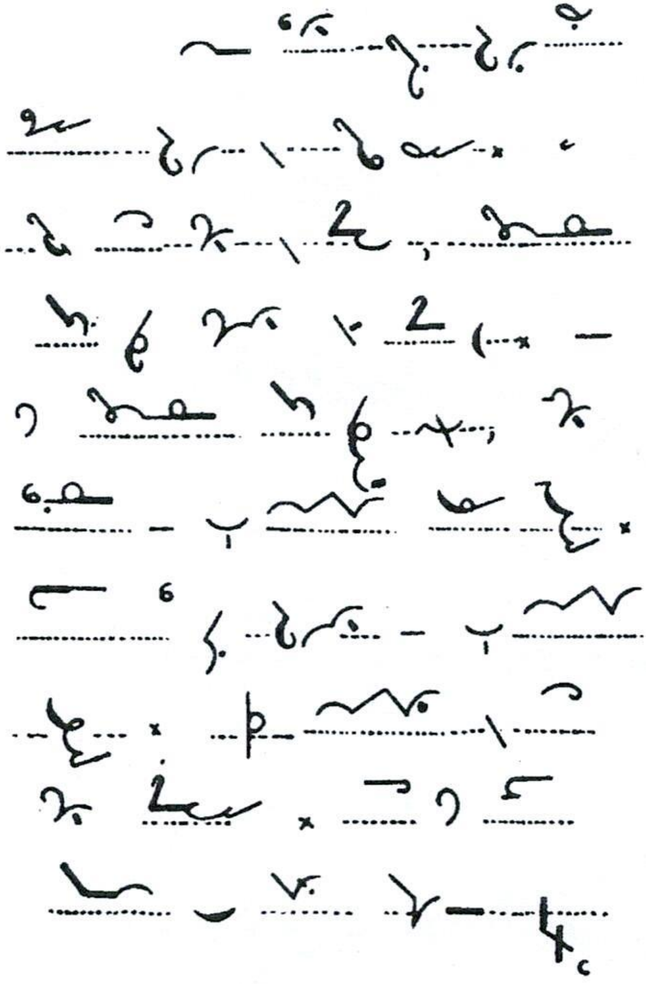

339

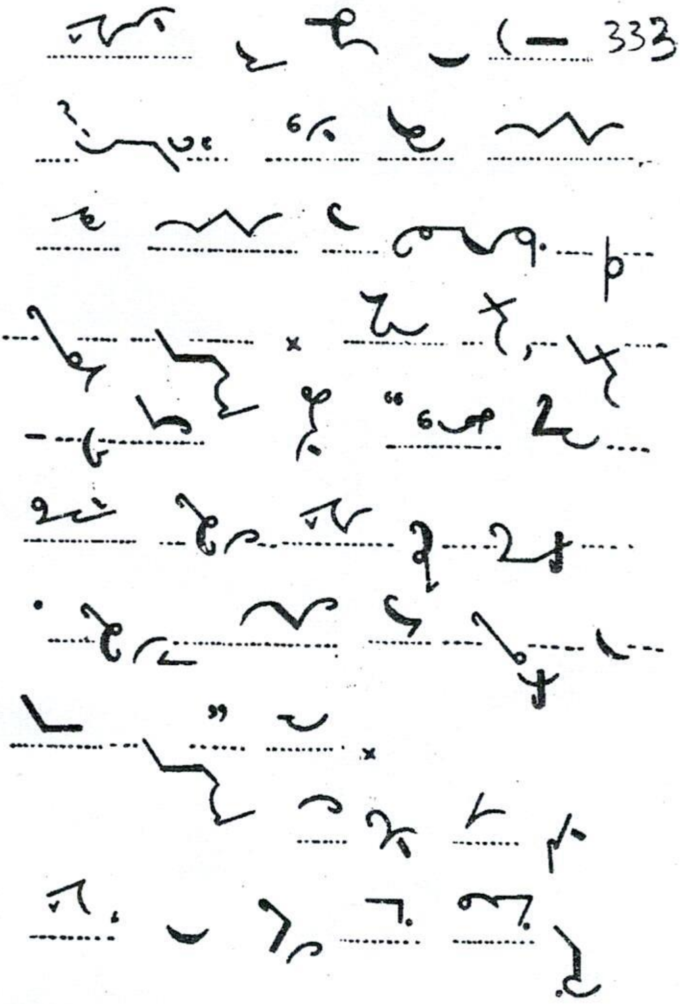

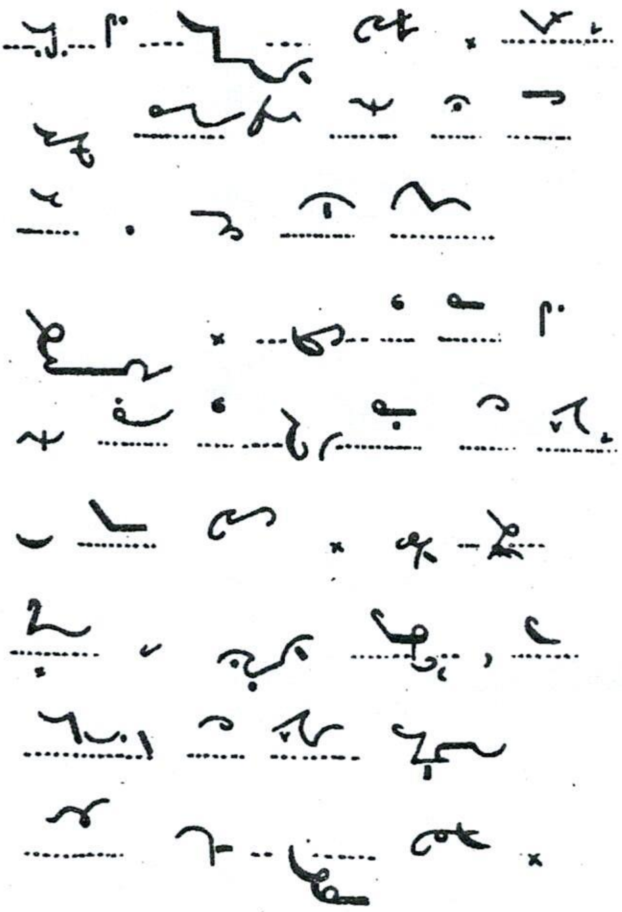

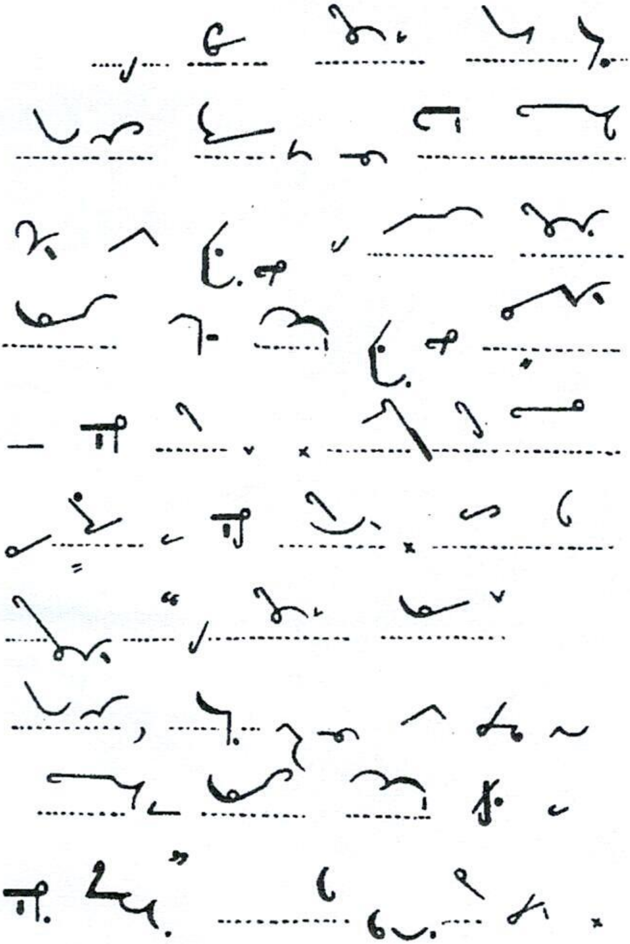

342

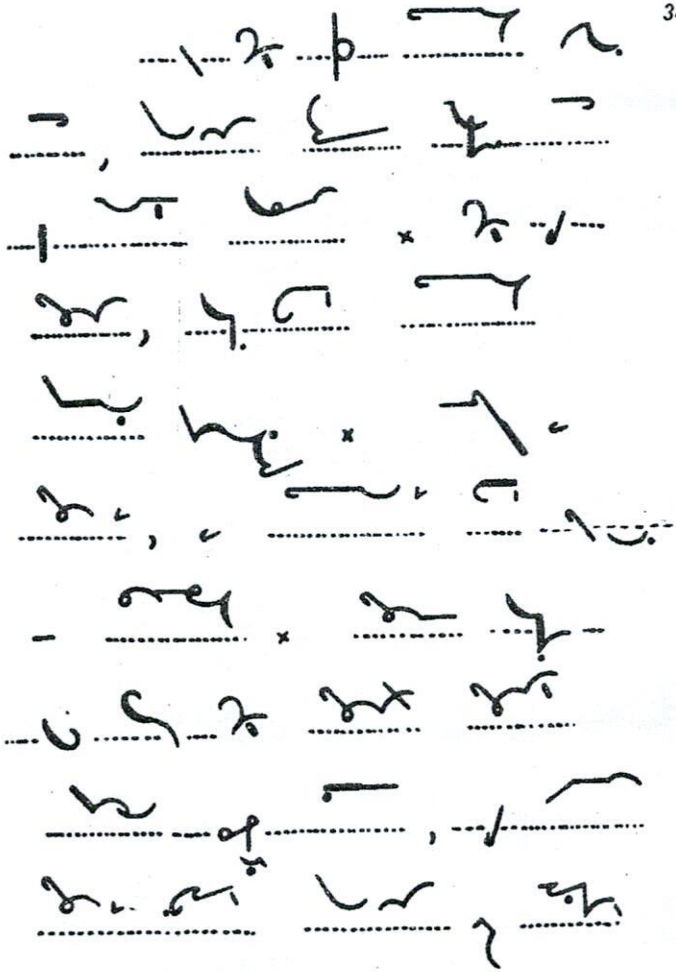

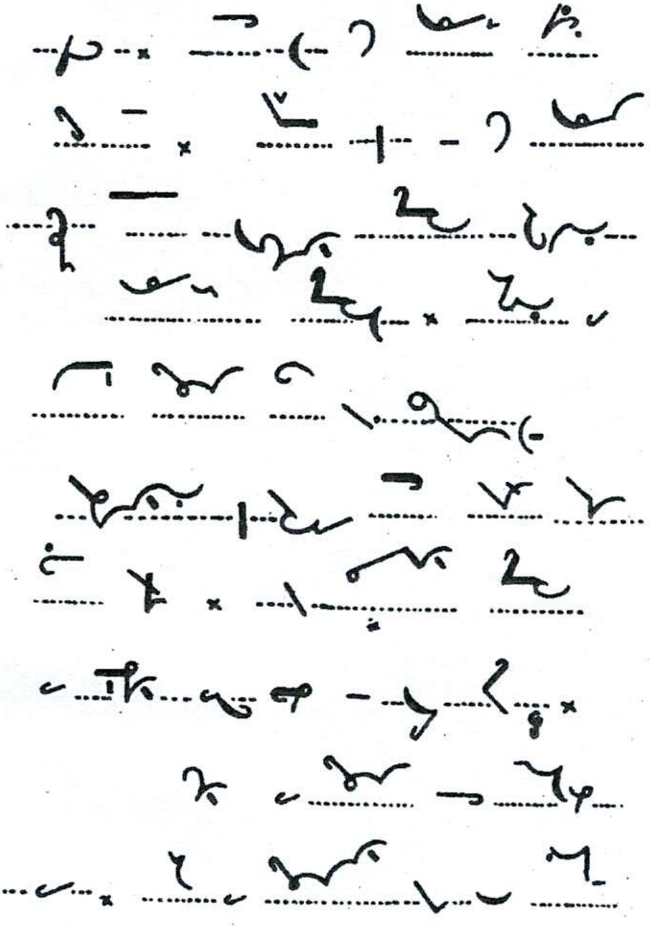

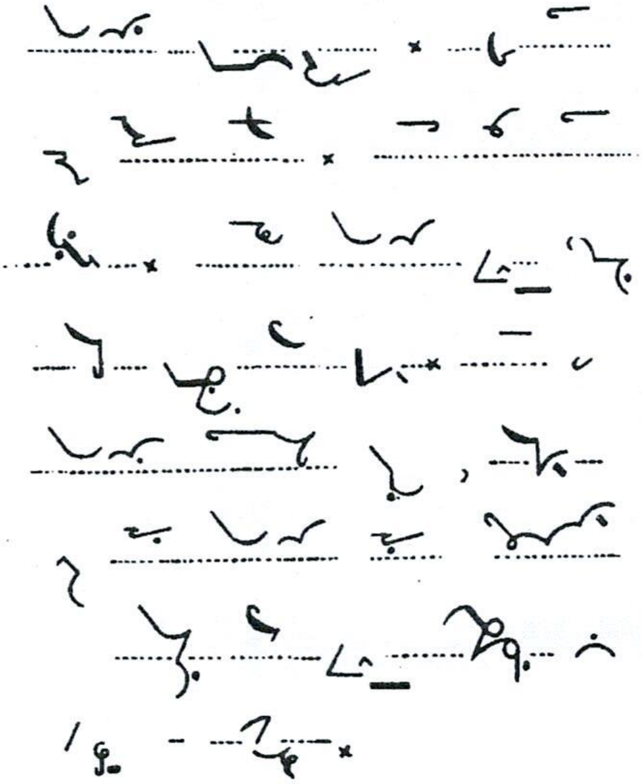

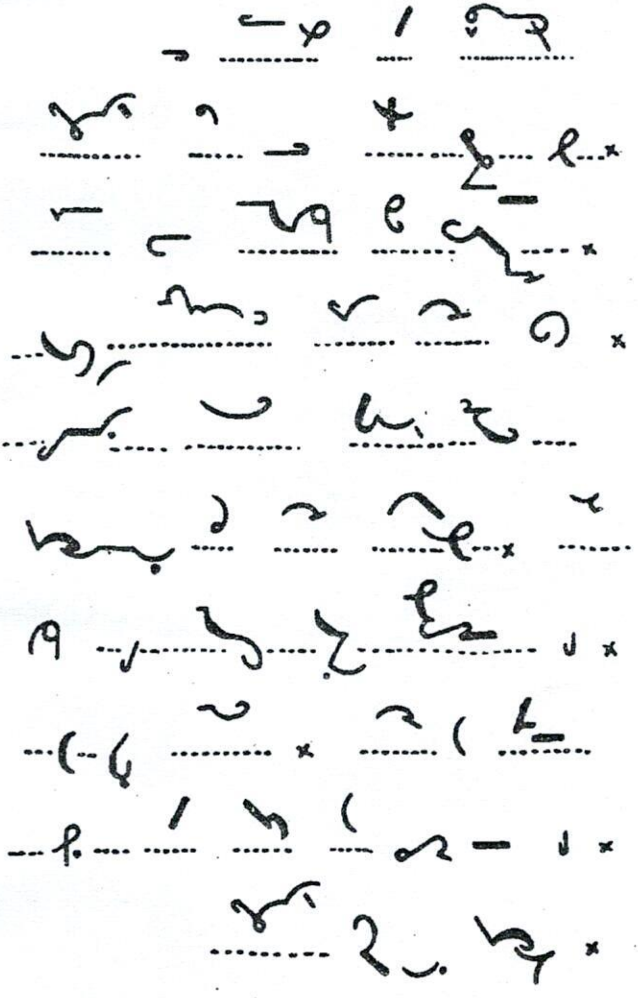

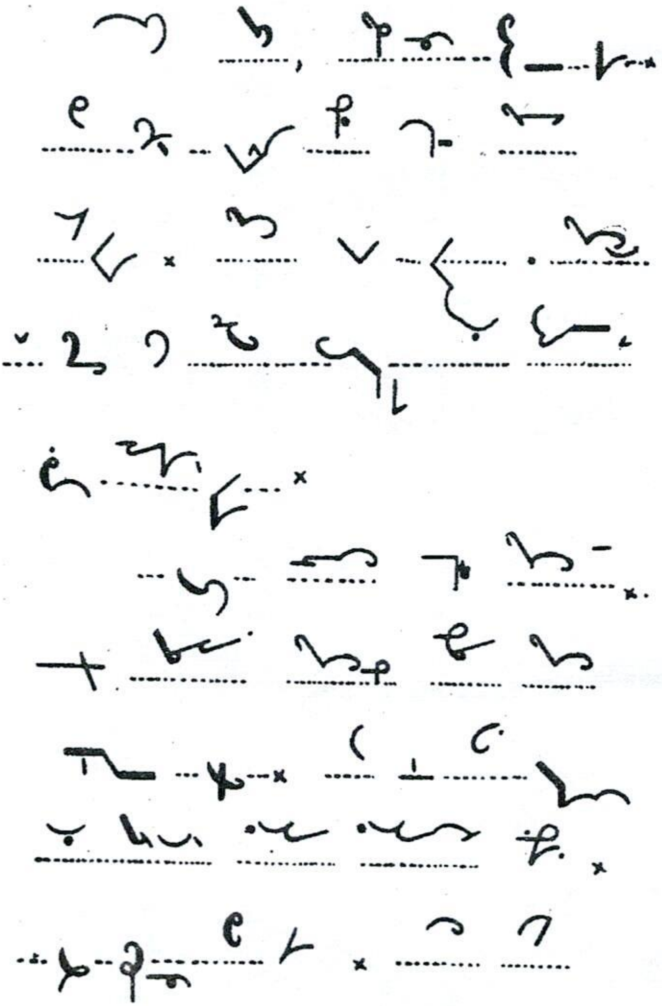

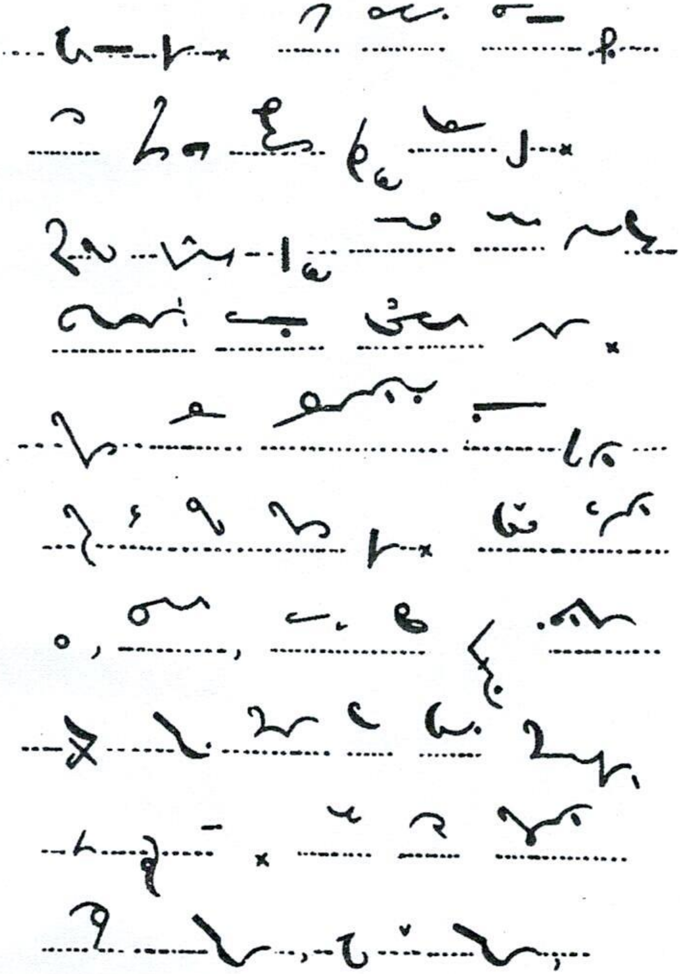

348

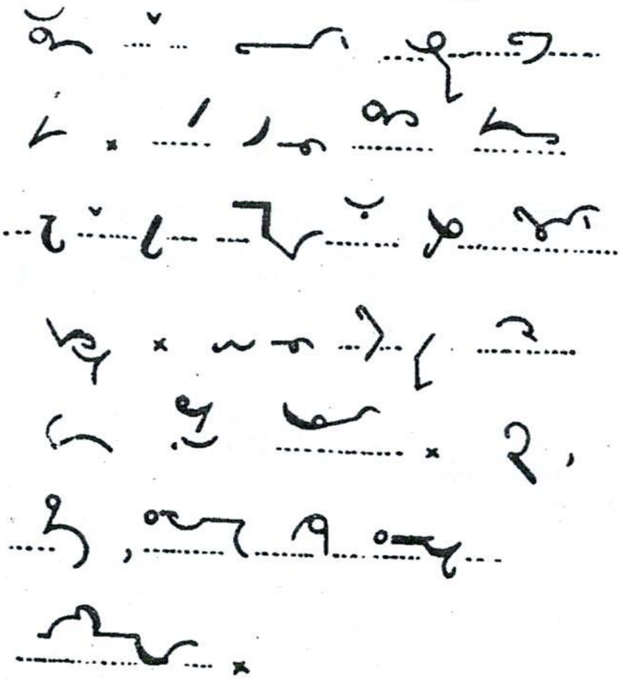

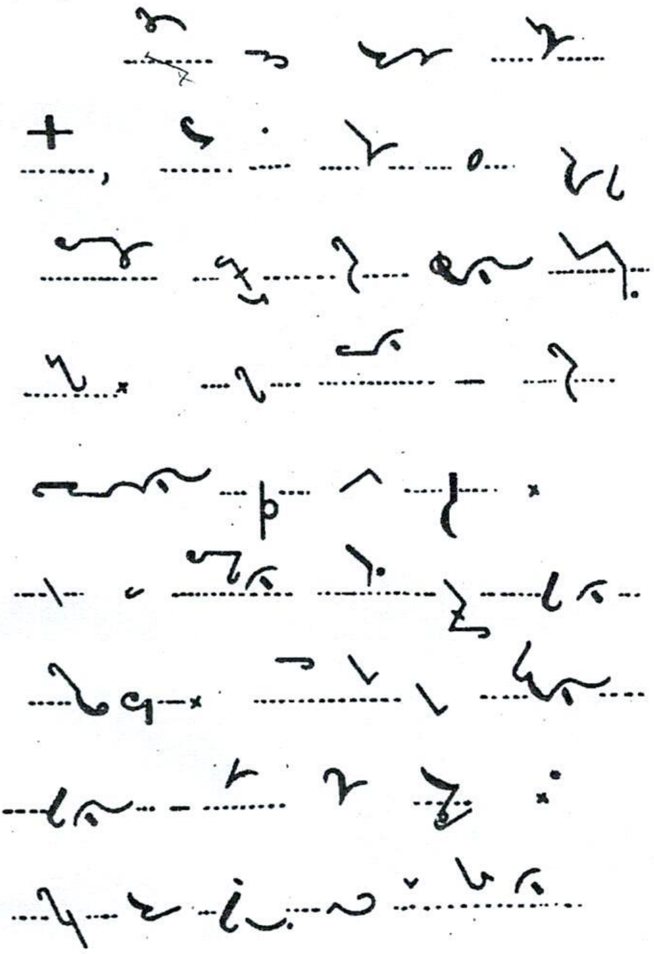

350

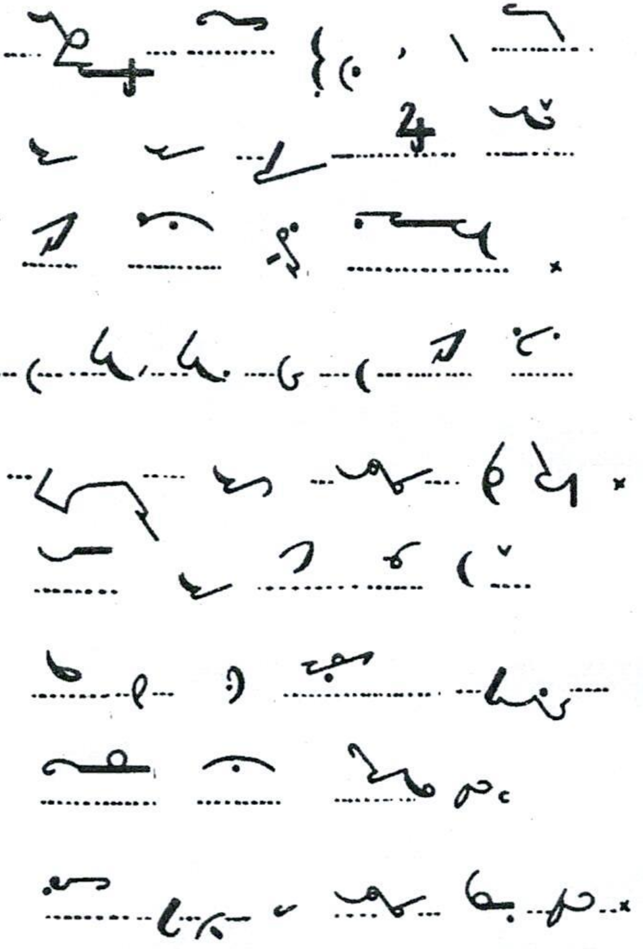

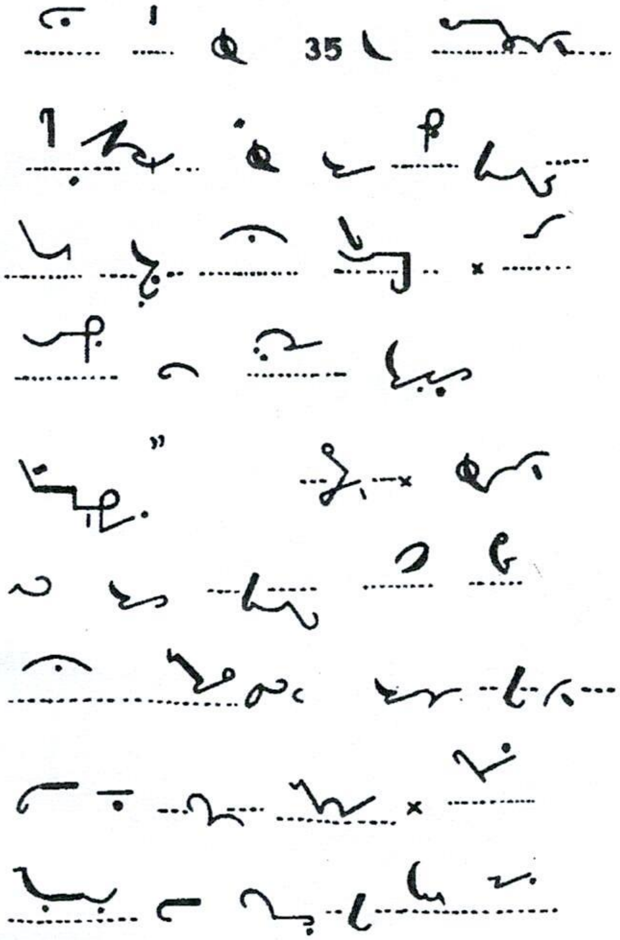

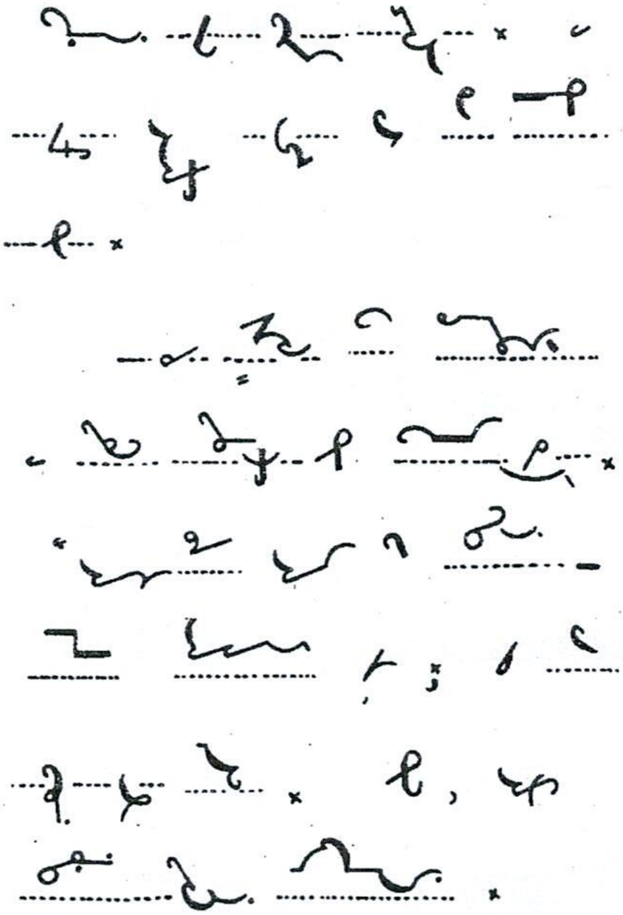

353

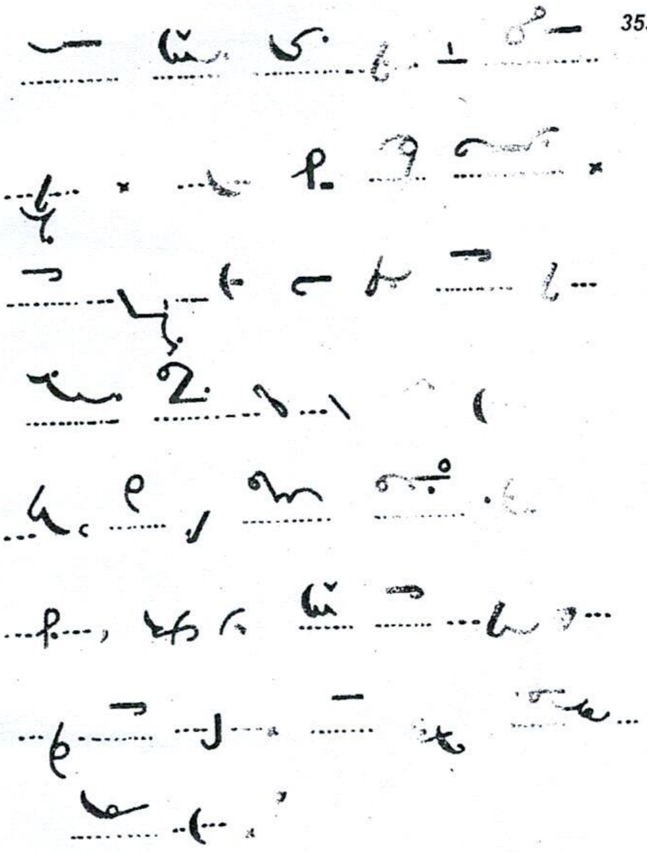

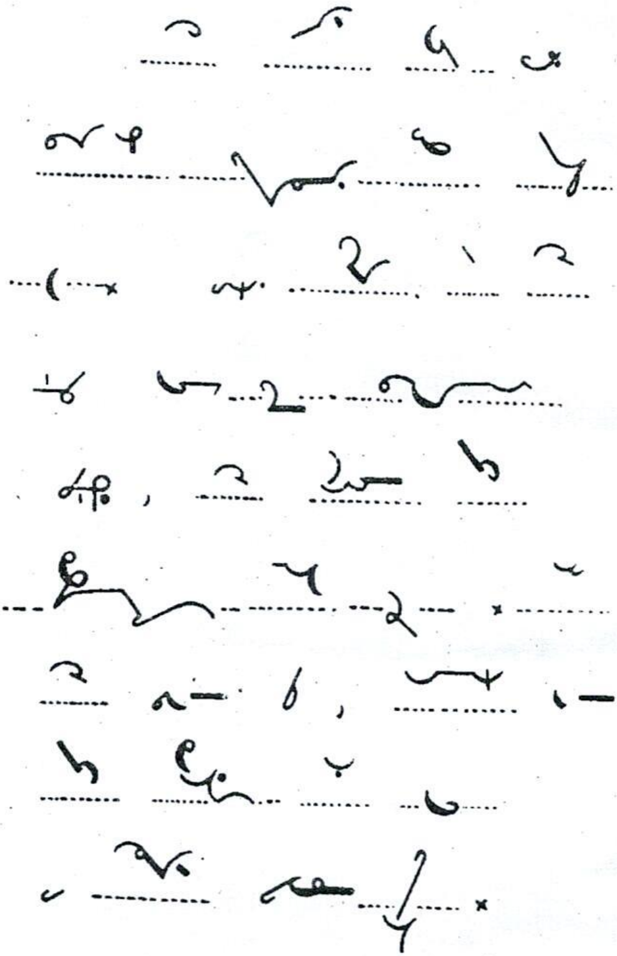
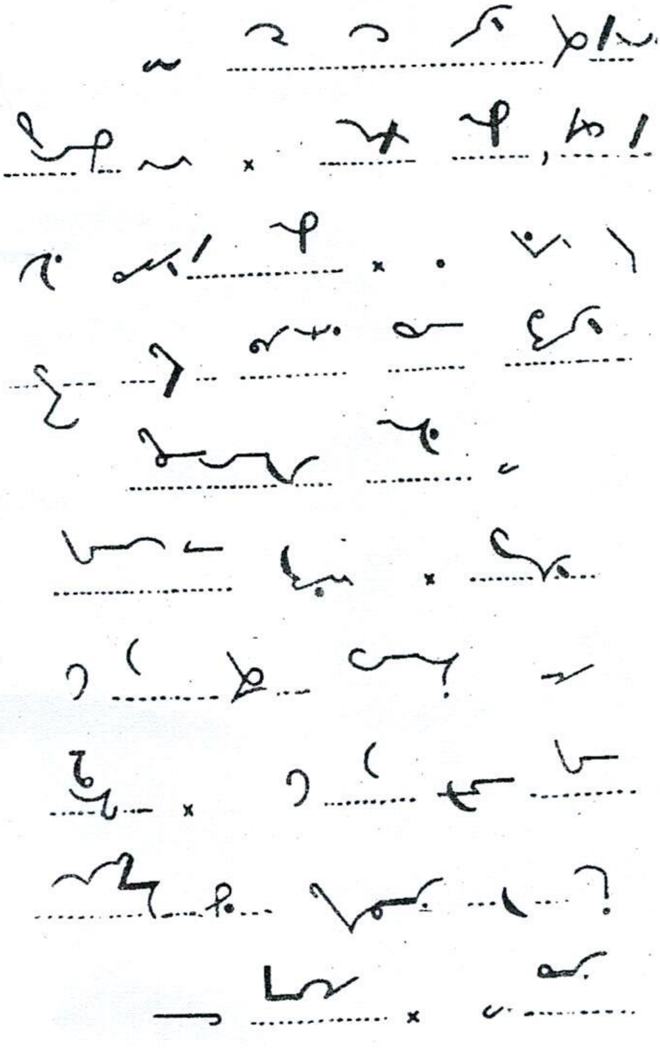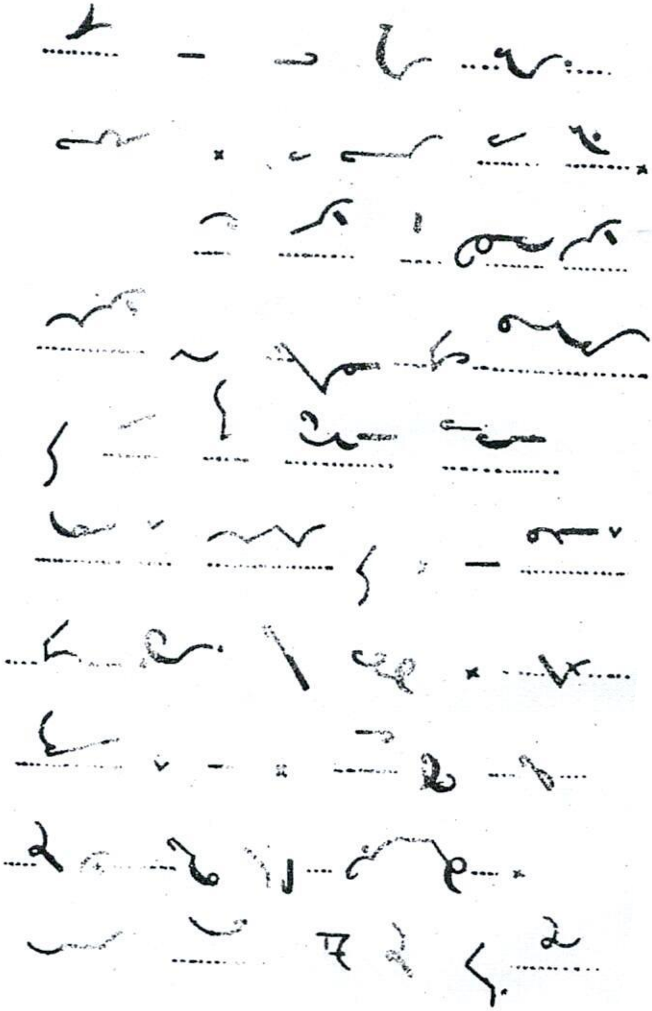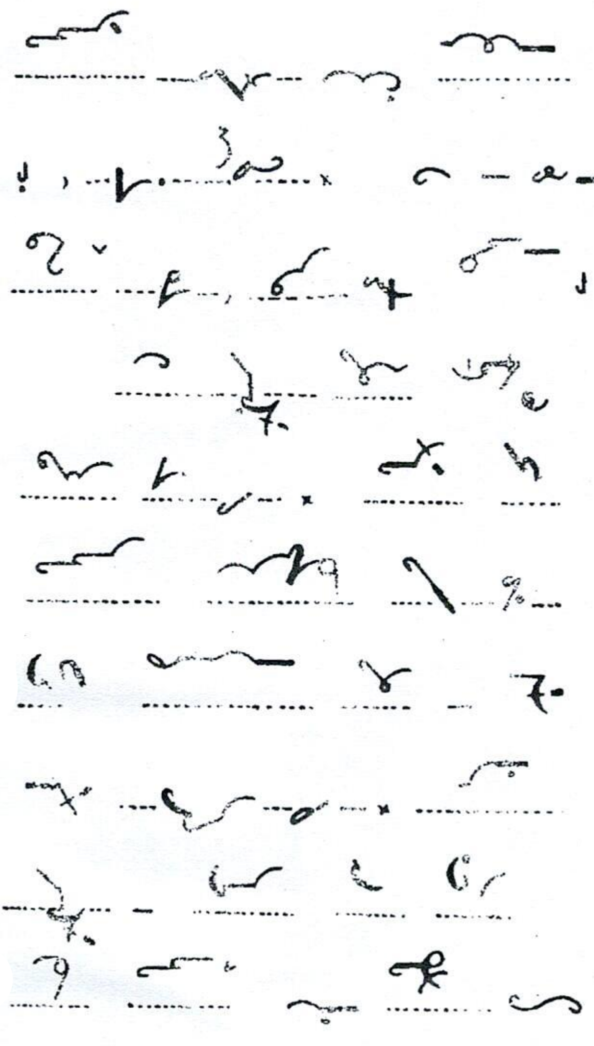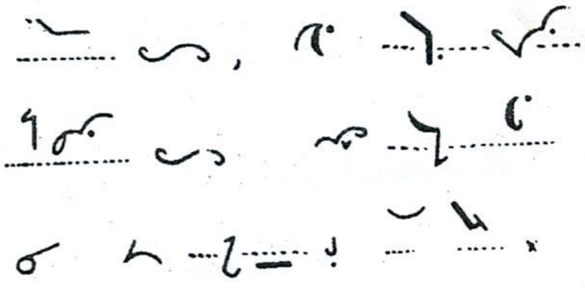
355